

GONDOSKODÁS A BOLYGÓNKRÓL: ECOALITY KÉZIKÖNYV FIATALOKNAK

ECOALITY

Co-funded by the European Union

Ezt a kiadványt az Európai Unió társfinanszírozta. Tartalma az ***Anthropolis Egyesület*** kizárólagos felelőssége, és nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió nézeteit.

Ez a kézikönyv az Ecoality projekt részeként készült el. Az Ecoality az Európai Bizottság által finanszírozott, 3 éves projekt, amelynek célja, hogy növelje a fiatalok globális kihívásokkal kapcsolatos szerepvállalását, erősítse együttműködésüket a helyi önkormányzatokkal és döntéshozókkal, és közösen közvetítsék az éghajlat és a nemek közötti igazságosság támogatására irányuló együttes fellépés sürgősségét és felelősségét.

Az Ecoality projektet a Toszkán régió önkormányzata vezeti, és 10 európai ország 4 helyi önkormányzatával, 5 társult önkormányzatával és 10 civil szervezetével konzorciumban valósul meg.

Közreműködők

Szerkesztők: Areta Sobieraj - Oxfam Italia and Lucy Avranas - ActionAid Hellas

Szerzők: Alexandra Frontali, Anna Rita De Bellis, Angela Pinna, Anu Railasto-Moran, Areta Sobieraj, Balázs Nagy, Despoina Kardogerou, Georgia Palantza, Juliette Joyeux, Justyna Zamojda, Katarina Ivče Farnell, Katrin von Hagke, Lena Gruber, Lucy Avranas, Mario Bajkuša, Ozten Kivilcim, Patrícia São José, Paula Mihai, Sofia Lopes, Zuzanna Krzysztofik

Vizuális koncepció és grafikai elemek: FILARETE | Digital Agency

Köszönetnyilvánítás

Az Ecoality kézikönyv 10 európai ország - Ausztria, Horvátország, Finnország, Franciaország, Görögország, Magyarország, Olaszország, Lengyelország, Portugália és Románia - civil szervezeteinek intenzív együttműködéseként jött létre.

Külön köszönetet mondunk mindazoknak, akik részt vettek a projekt Tanárok, Oktatók és Önkéntesek Bizottságában, és fontos visszajelzéseket adtak a kézikönyv véglegesítéséhez: Michela Farsetti, Ilaria Ghaleb, Maria Scheuer, Jussi Tomberg, Irena Ihas Jurić, Zsuzsanna Kray, Liliana Zaschievici, Ana Maria Paladus, Patrícia Lourenço, Helena Vilaça, Eva Savvidou, Marianna Chatzigeorgiou, Aurélie Henry, Magali Ferry, Katarzyna Dzięciołowska, Julia Nowaczewska.

TARTALOM

1. FEJEZET

Egy más megközelítés az ifjúsági munkában

1. Bevezetés
- Kinek szól ez a kézikönyv?
- A „Gondoskodás a bolygónkról: Ecoality kézikönyv fiataloknak" felépítése
- Miért fontos a klímaváltozás és a nemek közötti egyenlőtlenség?

2. Pedagógiai megközelítés
- Mi az a globális nevelés?
- Kritikai elkötelezettség és többdimenziós perspektívák
- Mitől egyedi a globális nevelés?
- Aktív részvétel és hatás

3. KUVAS keretrendszer
- Stratégiák a „KUVAS" oktatási gyakorlatokba való beépítésére
- Tudás és megértés
- Értékek és attitűdök
- Készségek

2. FEJEZET

A témák interszekcionalitása

1. Kölcsönös globális függőségek
- A kölcsönös globális függőségek vizsgálata
- Melyek a Fenntartható Fejlődési Célok (FFC-k)?

2. Éghajlatváltozás és éghajlati igazságosság
- A klímaválság kiváltó okai és hatásai
- A közös fellépés jelentősége az éghajlati igazságosság szempontjából: Wangari Maathai története

3. Nemek közötti igazságosság
- A nemi sztereotípiák és szerepek vizsgálata
- A nemi igazságtalanság és az éghajlati igazságtalanság kiváltó okai
- Az éghajlatváltozás hatása a nemek közötti egyenlőtlenségre
- Csupán egy jelenség a Globális Délen?

4. Interszekcionalitás
- Történelmi kontextus és jelenlegi következmények
- A diszkrimináció és a kiváltságok feltérképezése
- Interszekcionalitás az éghajlati és a nemek közötti igazságosságban

5. Az ökofeminista megközelítés, mint egy megoldás
- Az ökofeminizmus alapelvei
- Az (öko)feminizmus kizárólag a lányoknak és nőknek való?
- Ökofeminista történetek
- Alternatív gazdasági modellek

6. Szójegyzék
- A dokumentumban használt kulcsfogalmak és koncepciók magyarázata

3. FEJEZET

Gyakorlatok részletes leírással tanárok, trénerek és fiatalok számára

1. Alapgyakorlatok
- **Kösd össze a pontokat!** - Az ökológiai válságok és a nemek közötti egyenlőtlenségek egymásrautaltsága és az interszekcionalitás
- **Globális dominó** - Globális kölcsönös függőségek az ökológiai válságokra és a nemek közötti egyenlőtlenségekre összpontosítva
- **A B bolygó létezik** - Éghajlati és nemek közötti igazságosság, hatalmi viszonyok
- **Egyenlőtlenség és éghajlatváltozás** - Interszekcionalitás, éghajlati igazságosság és nemek közötti igazságosság
- **Fordított világ** - Ökofeminizmus

2. Kiegészítő gyakorlatok
- **Mi az egyenlőség és mi az igazságosság?** - Társadalmi igazságosság, megerősítés (empowerment), egyenlőtlenségek
- **Állj sorba a klímáért!** - Egyenlőtlenségek, nemek közötti igazságosság, ökológiai válságok és interszekcionalitás
- **Harc az éghajlatváltozással szemben** - Éghajlati és nemek közötti igazságosság
- **Szabadon önmagam lenni** - Nemek közötti igazságosság
- **Az ökofeminizmus megismerése** - Ökofeminizmus

1. FEJEZET

Egy más megközelítés az ifjúsági munkában

1. Bevezetés

Európai oktatási szakemberek és gyakorlati pedagógusok, trénerek csoportja üdvözli Önt, **akik közösen szerkesztették jelen kézikönyvet.**

Használatát egyaránt javasoljuk formális és nem formális oktatásban dolgozóknak, valamint fiataloknak. **Hiszünk abban, hogy közösen hatékonyabban fejleszthetjük közösségeinket, és támogathatjuk a fiatalokat abban, hogy aktív állampolgárokká váljanak.**

A szakértői együttműködés és a kézikönyv az **Ecoality: Ifjúság és önkormányzatok együtt az éghajlati és a nemek közötti igazságosságért című projekt részeként jöhetett létre.**

A projekt átfogó célja, hogy (1) növelje az európai polgárok tudatosságát és közös felelősségérzetét az ökológiai válságokkal és az interszekcionalitással kapcsolatban, (2) a fiatalok jobban megértsék az összetett globális problémákat, szembe tudjanak nézni a globális kihívásokkal, elismerve az iskolák és a tágabb közösségek kiemelkedő szerepét, (3) **támogasson olyan együttműködéseket a globális nevelésben aktív vagy abban érdekelt európai helyi hatóságokkal (önkormányzatokkal), ahol az éghajlat és a nemek közötti igazságosság kapcsán a kollektív fellépés sürgető és megosztott felelőssége kerül fókuszba.**

Kinek szól ez az kézikönyv?

A „Gondoskodás a bolygónkról: Ecoality kézikönyv fiataloknak” egy újszerű és interaktív kiadvány, amelynek célja az önkéntes csoportokban és egyesületekben dolgozó tanárok, oktatók és fiatalok támogatása. A kézikönyv az ún. **KUVAS (knowledge, understanding, values, attitudes, skills)** megközelítést népszerűsíti, ahol a tudás, a megértés, az értékek, az attitűdök és a készségek előmozdítása van a fókuszban a globális egyenlőtlenségek és ökológiai válságok kapcsolódásainak vizsgálata során. Ez magában foglalja az emberek közötti hatalmi egyenlőtlenségek feltárását, az emberek és a Föld viszonyának vizsgálatát, valamint a megfelelő és hatékony tanulási módszerek megosztását.

A kézikönyv a szolidaritás és az empátia elősegítését, megerősítését, valamint a fiatalok aktív polgárokká válását és változásra ösztönzését is célozza. A kiadvánnyal bátorítjuk az iskolákban, egyesületekben vagy önkéntes csoportokban végzett tevékenységek fejlesztését és a közösségi szerepvállalást. Mindehhez a globális nevelés biztosítja a tanuló- és ifjúságközpontú, emberi jogokon alapuló, befogadó és transzformatív oktatási/nevelési szemléletet.

Gondoskodás a bolygónkról: **Ecoality kézikönyv fiataloknak fejezetei**

1. FEJEZET

Egy más megközelítés az ifjúsági munkában

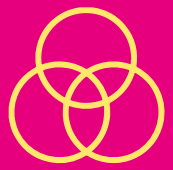

2. FEJEZET

A témák interszekcionálása

3. FEJEZET

Gyakorlatok részletes leírása olyan tanárok, trénerek és fiatalok számára, akik a globális kölcsönös függőségekkel, az éghajlatváltozással és az éghajlati igazságossággal, a nemek közötti igazságosággal, az interszekcionalitással és az ökofeminizmussal kívánnak foglalkozni

1

Bevezetés a globális nevelésbe (GN) és a transzformatív tanulásba:

- **Középpontban** a tanuló személyes tapasztalata és érdeklődése.
- **A kritikai gondolkodás erősítése** az együttműködésen alapuló tanulási folyamatokon keresztül.
- **A globális kérdések,** például a környezeti igazságosság, méltányosság és emberi jogok összefüggéseinek **feltárása.**
- **Annak megértése,** hogy a KUVAS keretrendszer öt központi szempontja (tudás, megértés, értékek, attitűdök és készségek) hogyan segítheti elő az éghajlatváltozás és a nemek közötti egyenlőtlenség közötti összefüggések jobb felismerését.

2

Az éghajlat és a nemek összefüggései:

- Az éghajlat és a nemek közötti összefüggésekre való **reflektálás.**
- **A fiatalok támogatása** a fenti témákról szóló foglalkozások megtervezéséhez.
- **Az ökológiai válságok** és egyenlőtlenségek kiváltó okainak és a lakóhelytől és szociális-társadalmi státusztól függő aránytalan hatásainak **megértése.**

3

Oktatók és ifjúsági tevékenységek:

- **Globális nevelési** szemlélettel rendelkező feladatokat, anyagokat és **forrásokat kínál** a 2. részben említett témákhoz.
- **A KUVAS** keretrendszer **gyakorlati alkalmazása** a nemek közötti egyenlőség és az éghajlati igazságosság összefüggéseivel kapcsolatos tevékenységeken keresztül.
- **A fenntarthatóság** és olyan értékek **előmozdítása,** amelyek aktív szerepvállalásra, valamint a környezettel és az emberekkel való törődésre ösztönöznek.

Ezek a részek hozzájárulnak a globális problémák **megértéséhez,** és lehetővé teszik, hogy legalább négy órányi aktív részvételt ösztönző és érdekfeszítő foglalkozásokat vagy tevékenységeket tervezzen oktatók és fiatalok számára.

Miért fontos probléma a klímaváltozás és a nemek közötti egyenlőtlenség?

Kétségtelen, hogy az éghajlatváltozás és a nemek közötti egyenlőtlenség korunk meghatározó kihívásai közé tartozik, összetett és változó dinamikával. Az ökológiai válságok, a szegénység és az egyenlőtlenségek szorosan összefüggenek egymással. Ezeknek a globális problémáknak a kiváltó okai (mint például a gyarmatosítás, a patriarchátus és a jelenleg meghatározó gazdasági modellek) nagy hatással vannak a Földre és az emberekre, de a hatás mértéke eltérő, attól függően, hogy kik és hol élnek.

A nemek közötti egyenlőtlenség és az éghajlatváltozás (és tágabb értelemben az ökológiai válságok) összefüggenek, és súlyosbítják egymást. Ezért kulcsfontosságú, hogy egyesítsük erőinket a felelősség megosztásában, és részt vegyünk a nemek és az ökológiai egyenlőségre egyaránt érzékeny, átalakuló gondolkodásmód kialakításában. Ennek elérése érdekében kulcsfontosságú, hogy elfogadjuk az olyan átfogó elveket és értékeket, mint a gondoskodás, az empátia, a szolidaritás, az összekapcsolódás és a megerősítés (empowerment). **Meggyőződésünk, hogy bármilyen korú, származású és kultúrájú ember létfontosságú szerepet játszhat mind a további éghajlatváltozás megelőzésében, mind a nemek közötti egyenlőség előmozdításában, és ezek nem csupán a nőket és a lányokat érintő kérdések.** Ez a rész segít megérteni, hogyan függnek össze egymással a nemi és éghajlati egyenlőtlenségek, és mélyebben megismerheti a nemek közötti egyenlőség és az éghajlati igazságosság középpontjában álló közös értékeket.

Az elmúlt 25 évben a világ népességének leggazdagabb 10%-a járult hozzá az összes szén-dioxid-kibocsátás több mint 50%-ához, míg a legszegényebb 50%-a csupán a kibocsátás 7%-áért felelt. *(Stockholm Environment Institute és Oxfam, 2022).*

Az éghajlatváltozás által érintettek 80%-a nő és lány, akik biztonságosabb területekre költöznek, de fokozottan ki vannak téve a szegénység, az erőszak és a nem tervezett születések kockázatának *(UN Environment in World Economic Forum, 2024[1]).*

[1] UN Environment in World Economic Forum. (2024). Climate change impacts women more. We must legislate to protect their health. https://www.weforum.org/agenda/2024/01/women-health-climate-change/.

• Ökofeminista értékek és alapelvek•

2. Pedagógiai megközelítés

Ebben a részben írunk a globális nevelésről, amely a pedagógiai alapját képezi a Gondoskodás a bolygónkról: Ecoality kézikönyv fiataloknak című kiadványban található feladatoknak, továbbá a KUVAS keretrendszer öt aspektusáról.

Mi az a globális nevelés?

A European Declaration on Global Education to 2050 dokumentumban meghatározottak szerint:
...olyan oktatási szemlélet, amely képessé teszi az embereket arra, hogy kritikusan reflektáljanak a világra és a benne elfoglalt helyükre; hogy felnyissa szemüket, szívüket és elméjüket a világ helyi és globális szintű valóságára. Támogassa az embereket abban, hogy megértsék és elképzeljék a társadalmi és éghajlati igazságosság, a béke, a szolidaritás, a méltányosság, az egyenlőség, a bolygó fenntarthatóság és a nemzetközi összefogás megteremtését, illetve higgyenek benne és képesek legyenek cselekedni érte. Ez magában foglalja az emberi jogok és a sokféleség tiszteletben tartását, a befogadást és a tisztességes életet mindenki számára, most és a jövőben.[2] (szerk. ford.)

Azok számára, akik nem ismerik ezt a kifejezést, a globális nevelés (globális felelősségvállalásra és szolidaritásra nevelés) egy gyűjtőfogalom, amely sok különböző oktatási/nevelési megközelítésre kiterjed, mint például a globális állampolgárságra nevelésre (GCE), a fenntartható fejlődésre nevelésre (SDE) és további interszekcionális oktatási megközelítésekre. Egyesíti a környezeti igazságosságot, a méltányosságot és az emberi jogokat, és arra ösztönöz bennünket, hogy kritikai szemlélettel gondolkodjunk és vizsgálódjunk arról, hogy a környezeti kérdések miként függnek össze a társadalmi egyenlőtlenségekkel, és szorgalmazzuk közösségeink pozitív változását. Noha az éghajlatváltozás és a nemek közötti megkülönböztetés felszámolása rendkívül nagy kihívást jelent, mi – tanárok, diákok, fiatalok, iskolák és civil szervezetek – központi szerepet játszhatunk e globális problémák alaposabb és szélesebb körű megértésében. Közvetlenül befolyásolhatjuk a folyamatokat mindennapi tevékenységeinkkel, mint az éghajlat és a társadalmi igazságosság „követei".

[2] GENE (2022) GE2050 Kongresszus, Dublini Nyilatkozat. Letöltve: https://www.gene.eu/ge2050-congress

Globális nevelés az iskolákban

A globális nevelés számos oktatási stratégiát és megközelítést felölel. E transzformatív szemlélet támogatja a jelentős, ellentmondásos, érzelmeket kiváltó kérdésekkel kapcsolatos oktatási/nevelési munkát. Az igazságosságra, a fenntartható jövő építésére, a cselekvésre, az éghajlatváltozás elleni küzdelemre, a felelős életmódra és fogyasztásra fókuszál, valamint az egyenlőség, a demokrácia és a befogadás érdekében folyó munkát ösztönzi. Ezek a témák illeszkednek a multidiszciplináris iskolai tevékenységekhez, mivel a legtöbb iskolai tantárgyhoz kapcsolódnak, tág spektrumon feldolgozhatóak, és így vagy úgy mindenkit érintenek. A multidiszciplináris tanulás tehát nem egy-egy tantárgyra „szűkül" le, hanem a tantárgyak közötti átfedésekre, összefüggésekre összpontosít. Például az éghajlatváltozással kapcsolatos témák tanulmányozása több tantárgy – természettudomány, technika, művészet, társadalomismeret és matematika – integrálásával segíti a tanulókat abban, hogy többféle perspektívát fedezzenek fel. A KUVAS keretrendszer (tudás, megértés, értékek, attitűdök és készségek) ezt a pedagógiai megközelítést erősíti.

Kritikai elkötelezettség és többdimenziós perspektívák

A komplex megközelítéshez és megértéséhez elengedhetetlen, hogy kritikai szemlélettel közelítsünk a többféle és eltérő nézőpontokhoz és tapasztalatokhoz. Az összetett problémákra adott egyszerű válaszok általában leegyszerűsítőek, rámutatnak a teljes perspektíva hiányára. Emiatt alapvető fontosságú, hogy fejlesszük a kritikai gondolkodás készségét, amely során sokszínű és marginalizált nézőpontokat is keresünk, meghallgatunk és beépítünk az egyszerűsített gondolkodási minták megkérdőjelezésére. A meglévő hatalmi viszonyok és diszkriminatív struktúrák felülvizsgálatára van ehhez szükség.[3] Például az éghajlati válságok általában aránytalanul érintik a nőket és a lányokat, amit a 2. részben részletesebben is megvizsgálunk. A nemek közötti transzformatív megközelítés célja a nemek közötti egyenlőtlenségek, például az egyenlőtlen szerepek és jogok rekonstrukciója és átalakítása, valamint a hátrányos helyzetű csoportok megerősítése (empowerment)[4].

„Minden radikális pedagógiának elkötelezettnek kell lennie az iránt, hogy mindenki jelenlétét elismerje. Ezt az elköteleződést nem lehet egyszerűen kijelenteni. Ezt pedagógiai gyakorlatokon keresztül kell alkalmazni. Kezdve azzal, hogy a tanárnak őszintén értékelnie kell mindenki jelenlétét."
Bell Hooks (szerk. ford.) -

[3] Pashby, K. and Sund, L. (2019). Teaching for sustainable development through ethical global issues pedagogy: A resource for secondary teachers. Lásd: www.mmu.ac.uk/sites/default/files/2020-11/Ethical-Global-Issues-English.pdf

[4] UNICEF (2022). Gender Policy and Action Plan 2022-2025 Gender-Transformative Programming (UNICEF Background Paper Series). Lásd: www.unicef.org/gender-equality/gender-action-plan-2022-2025

Mitől egyedi a globális nevelés?

A globális nevelés transzformatív megközelítést alkalmaz, amely a tanuló tapasztalataira épít. Saját tapasztalataink, észleléseink, nézeteink, kötődésünk és érzelmeink egy adott témával kapcsolatban elindítják és/vagy megadják az alapját a tanulásunknak, személyesebbé téve a témát.

A globális nevelésben abból indulunk ki, amit a tanuló tud és meg tud osztani, és közösen dolgozunk a témákon, nem helyettük. A tanulási helyzetekben szükség van a tanuló autonómiájára és elszámoltathatóságára, amely növeli a tanulók aktív részvételét és demokratikus megközelítését és megoldásait. A tanulási környezetnek biztonságosnak kell lennie, hogy a tanulók ítélkezés és félelem nélkül oszthassák meg elképzeléseiket, nézeteiket, kérdéseiket, kétségeiket, identitásukat és tapasztalataikat.

A tanulás egyéni és társadalmi folyamat is egyszerre, amelyben az érzéseknek legalább olyan fontos szerepe van, mint a tudásnak. Az együttműködésen alapuló tanulási folyamatok során, ahol gondolatokat és érzelmeket cserélünk másokkal, olyan alapvető életkészségeket sajátítunk el, mint például a vélemény igazolása, az empátia fejlesztése és társadalmi-környezeti hatás megteremtése. Fontos, hogy különböző tudást, megértést, értékeket, attitűdöket és készségeket (KUVAS) mutassunk be, amelyek támogatják az aktív állampolgárságot. E készségek elsajátítása hozzájárul a demokrácia állandó megújulásához és az aktív és befogadó társadalmi részvételéhez.

A GLOBÁLIS NEVELÉSRE JELLEMZŐ...	A GLOBÁLIS NEVELÉSRE NEM JELLEMZŐ...
✓ kérdésfeltevések és kritikai gondolkodás	✗ megmondani az embereknek, hogy mit gondoljanak és hogyan cselekedjenek
✓ felfedezni a helyi és globális összefüggéseket és a saját meglátásunkat, értékeinket, feltevéseinket	✗ csak távoli helyek és lakóik bemutatása
✓ feltárni a globális témák összetettségét és felvonultatni eltérő megközelítéseket, értelmezéseket	✗ összetett kérdésekre egyszerű válaszok megfogalmazása
✓ a társadalmi igazságossággal kapcsolatos témák megismerése	✗ jótékonysági pénzgyűjtés
✓ valós témák és kontextusok feltárása	✗ absztrakt tanulási helyzetek megteremtése, amely nincs összefüggésben a valós élethelyzetekkel
✓ lehetőség megteremtése a tanulók számára, hogy tájékozottak legyenek, reflektív akciókat hajtsanak végre és véleményük megosztásra kerülhessen	✗ a tanulók kizárása a döntéshozatalból
✓ minden korosztálynak szól	✗ túl nehéz a fiataloknak a témák és szemlélet megértése
✓ az összes tantárgyhoz kapcsolódik	✗ egy új, önálló téma
✓ a mindennapi oktatói és tanulói tevékenységeket gazdagítja	✗ csak különleges napokon, tematikus heteken alkalmazható
✓ egész iskolás megközelítést (whole school approach) tesz lehetővé	✗ egy-egy osztály tevékenységére korlátozódik

Átdolgozva: Oxfam (2015) Global Citizenship in the Classroom – Útmutató tanároknak

Aktív részvétel és hatások

A globális nevelés szemléletének és tevékenységeinek alkalmazása nyomán létrejött változások a tanulók akcióin keresztül válnak láthatóvá. A globális nevelés egyik alapötlete, hogy olyan tevékenységek megvalósítására motiváljuk a tanulókat, amelyek hatással vannak a szűkebb-tágabb közösségre és környezetre. A tevékenységek megvalósítása egyaránt folyhat formális és nem formális oktatási keretek között, vagyis iskolai, vagy például egyesületi környezetben. A gyakorlatok a helyi közösségekkel és környezettel való együttműködést teszik lehetővé, különböző tevékenységeken, például kirándulásokon és projektalapú tanuláson keresztül, amely növeli a tanulók kötődését és felelősségérzetét, a helyi ökoszisztémák és közösségek iránt.

3. A KUVAS keretrendszer

Stratégiák a KUVAS oktatási gyakorlatokba való beépítésére

A tanulók aktív bevonódásával és a saját tanulásuk iránti felelősségvállalással hatékonyan erősíthetjük **az aktív és demokratikus részvételt a társadalomban.** A cél a szemlélet megosztása, a módszertanok és eszközök közös létrehozása a fiatalok aktív állampolgári készségeinek erősítésére. A célokig vezető lehetséges stratégiákat az alábbi táblázat sorolja fel.

STRATÉGIÁK

Vizuális anyagok és narratívák használhatók az éghajlatváltozás különböző csoportokra (nem, faj stb.) gyakorolt egyenlőtlenségeinek és egyenlőtlen hatásainak szemléltetésére.

Az esettanulmányok felhasználhatók a valós forgatókönyvek mélyreható elemzésére, valamint az empátia és mélyebb kapcsolat kialakítására azokkal az emberekkel, akiket közvetlenül fenyeget az éghajlatváltozás vagy akiket érint a nemek közötti egyenlőtlenség.

A projektalapú tanulás felhasználható bizonyos kérdések és/vagy összefüggések feltárására, konkrétabbá és érthetőbbé tételére, miközben lehetőséget kínál megoldási javaslatokra.

A szerepjátékok esettanulmányokon vagy projekteredményeken alapulhatnak, és felhasználhatók a különböző nézőpontok további megértésére, az empátia ösztönzésére, valamint az éghajlatváltozás és a nemek közötti egyenlőtlenség hatásaival kapcsolatos tapasztalatok sokféleségének kiemelésére.

A szimulációk felhasználhatók reflexióként a klímaváltozás, a nem, a származás, a hatalom és a privilégiumok közötti összefüggések valós, de eltérő élethelyzeteire (például döntéshozatal, tárgyalások, érdekképviseleti szimulációs helyzetek kialakítása stb.).

Az aktuális helyi és globális problémák feldolgozása felhasználható annak bemutatására, hogy milyen összefüggésben állnak egymással, és hogyan befolyásolhatják a helyi események más régiókban élő emberek életét.

Hívjon meg **vendégelőadókat,** és alakítson ki **partnerségeket,** hogy szakértelmet vagy első kézből származó tapasztalatokat nyújtson a kulcsfontosságú témákban!

Megjegyzések

- **Hagyjon elegendő időt a stratégiákra való felkészüléshez!**

- **Győződjön meg arról, hogy a használt anyagok és példák megbízhatóak és bizonyítékokon alapulnak! Az oktatási tevékenységeknek és anyagoknak inkluzívnak kell lenniük. A fiatalok saját tapasztalatait és hátterét is tükrözzék.**

- **Fontos az emberi jogok, a demokrácia és a béke előmozdítása. Használjon olyan nyelvezetet, amely megerősíti, hangsúlyozza az ellenálló képességet és az önrendelkezést a közösségekben, ahelyett, hogy áldozatként, vagy elkövetőként mutatná be őket!**

- **Adjon elegendő időt a fiataloknak, hogy elgondolkodjanak saját tanulási folyamatukon és kiváltságos vagy hátrányos helyzetükön! Az éghajlati kihívások megoldásának részeként vitassa meg a hagyományos nemi szerepeket, és támogassa a nemek közötti egyenlőséget!**

- **Tartsa szem előtt, hogy bizonyos tevékenységek és eszközök szorongást válthatnak ki a fiatalok körében! Legyen felkészült megoldása ezekre a helyzetekre!**

- **Minden helyzetnek megvan a maga története. Gondolja át azokat a kulcsfontosságú tényezőket, amelyek előidézték a helyzetet, és amelyek a jelenben hozzájárulnak a problémához! Hogyan kapcsolódhatnak a fiatalok ehhez a kérdéshez? Milyen helyi és globális problémákhoz kapcsolódik ez a konkrét helyzet?**

- **Vegye figyelembe egy adott helyzet különböző nézőpontjait, ne csak az általánosan elfogadott perspektívát! Ki tudna alternatív perspektívával vagy nézőponttal szolgálni? Melyik vélemény a legelterjedtebb? Ügyeljen arra, hogy a marginalizált hangok is megjelenjenek!**

A 3. fejezetben szereplő tevékenységek tükrözik a globális nevelés multidiszciplináris, kritikai és transzformatív megközelítését, és kapcsolódnak az éghajlat és a nemek közötti igazságosság témáihoz.

A tevékenységekkel az a célunk, hogy hozzájáruljunk az éghajlatváltozás és a nemek közötti egyenlőtlenségek összefüggéseinek jobb felismeréséhez, továbbá hosszabb távon pozitív változást célzó cselekvések megtervezéséhez és megvalósításához.

GONDOLKODJ ÉS VITASD MEG!

ÖN SZERINT MELYEK AZOK A LEGFONTOSABB ÉRTÉKEK, ATTITŰDÖK, ISMERETEK, KÉSZSÉGEK, AMELYEKRE A TANULÓKNAK SZÜKSÉGE VAN A MAI VILÁGBAN ÉS A JÖVŐBEN?

A következő táblázat felvázolja a jelen kézikönyv által megcélzott kulcsfontosságú ismeretterületeket, értékeket, attitűdöket és készségeket korosztályok szerint (14-16 és 16+) megkülönböztetve.

Ennek az átfogó útmutatónak az a célja, hogy elősegítse az éghajlat és a nemek közötti igazságosság, a társadalmi méltányosság, az identitás, az emberi jogok és a globális egymásrautaltság közötti összefüggések mélyebb megértését. Kiemeli az értékeknek és attitűdöknek a világ alakításában betöltött szerepét, miközben olyan kulcsfontosságú készségeket fejleszt a fiatalok körében, mint a kritikai és kreatív gondolkodás, az empátia és az aktív részvétel az iskolában és az iskolán kívül. A felsorolt kompetenciák kiegészítik az olyan európai és nemzetközi keretrendszereket, mint például az OECD globális kompetenciái[5] és az UNESCO kulcskompetenciái a fenntartható fejlődést szolgáló oktatásban.[6]

[5] PISA 2018 Global Competence (oecd.org)
[6] Learning to transform the world: key competencies in education for sustainable development – UNESCO UNESDOC Digitális Könyvtár

A 3. részben megosztott összes tevékenység a KUVAS keretrendszerre vonatkozik, világos perspektívát adva a feltárt kulcsfontosságú ismeretterületekről, értékekről, attitűdükről és készségekről.

Tudás és Megértés

	14-16 ÉVES KORIG	16 ÉV FELETTI KOR
Éghajlat, igazságosság és környezet	• Az éghajlati válságok kiváltó okainak elemzése, és a nemekre gyakorolt hatásainak megértése. • Annak átgondolása, hogy kit érint leginkább az éghajlati válság, és milyen tényezők befolyásolják a segélyezés hatékonyságát. • A Globális Délre és a jövő generációira gyakorolt hatások megismerése.	• A szegénység, a kapitalizmus, az éghajlati válság és a patriarchátus közötti összefüggések vizsgálata.
Társadalmi igazságosság, méltányosság és nemek közötti igazságosság	• Az emberi jogok helyi és globális fejlődésének megismerése. • A nemi sztereotípiák és a közösségi szerepek helyi és globális szintű megismerése. • A nők szerepének átgondolása a politikában és a döntéshozatalban. • Az egyenlőtlenségek okainak, valamint a politika és a hatalmi dinamika hatásainak áttekintése a nemek közötti egyenlőségek kapcsán. • A szegénység és az egyenlőtlenség kezelésére irányuló kezdeményezések tudatosságának növelése.	• A nemek közötti igazságosság jelentésének megértése, kontextualizálása és lebontása. • A nemek közötti egyenlőség és a társadalmi igazságosság szempontjainak feltárása. • A társadalmi igazságosság stratégiáinak elemzése.

Identitás, sokszínűség és interszekcionalitás	• Az identitás kialakulását befolyásoló tényezők felfedezése, és annak megértése, hogy a különböző tényezők hogyan hozhatnak létre egyenlőtlen dinamikát egy társadalmon vagy közösségen belül. • A diverzitás és az interszekcionalitás vizsgálata. • A nemek közötti egyenlőtlenségek és az éghajlatváltozás közötti összefüggések elemzése. • Annak átgondolása, hogyan vezethetnek a különböző identitások egy befogadóbb társadalomhoz. • Olyan történelmi jelenségek hatásának megismerése, mint a rabszolgaság és a gyarmatosítás, és annak megértése, hogyan kapcsolódnak ezek az éghajlati igazságosság iránt elkötelezett kezdeményezésekhez.	• Az identitás sokrétű természetének megismerése. • A domináns kultúrák és azok identitásra gyakorolt hatásának elemzése. • Annak felfedezése, hogyan befolyásolhatja a globalizáció az identitást. • A társadalmi igazságosságot és az elnyomás alóli felszabadulást célzó mozgalmak tanulmányozása. • A társadalmi változás legjobb stratégiáinak áttekintése.
Fenntartható fejlődés / ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok	• A fejlesztési és fenntarthatósági viták bemutatása. • A tudományos felfedezések és a technológiai fejlődés hatásainak bemutatása. • A fenntarthatósággal összefüggésben az egyes szereplők szerepének és elszámoltathatóságának áttekintése. • A Fenntartható Fejlődési Célok létrehozásának háttere és annak megértése, hogy az emberi jogokkal milyen összefügésben állnak.	• A fenntartható fejlődés és a Fenntartható Fejlődési Célok összefüggéseinek és kihívásainak megértése. • Alternatív megoldások kritikájának megfogalmazása. • Reflexió a fejlesztési folyamatokban a részvétel és megerősítés (empowerment) folyamataira..
Emberi jogok	• Annak vizsgálata, miért és hogyan sérülnek az emberi jogok. • Megérteni az állam felelősségét az emberi jogok tiszteletben tartása terén, és feltárni a tisztségviselők, döntéshozók kötelezettségeit. • Az emberi jogok, a nemek közötti egyenlőség és az éghajlatváltozás közötti kapcsolatok vizsgálata.	• Az emberi jogok történetének és filozófiájának megismerése. • Az emberi jogok egyetemességének, oszthatatlanságának és összefüggéseinek megértése. • Kihívások azonosítása, amelyekkel a kormányok szembesülnek az emberi jogokkal kapcsolatban.

Hatalom, megerősítés (empowerment) és érdekérvényesítés	• A globális kormányzás, struktúrák és folyamatok megismerése. • Annak átgondolása, hogy az országok, vállalatok vagy szervezetek bővülő hatalma és befolyása milyen hatással lehet az érintettek kultúrájára, attitűdjére és tapasztalataira. • A kollektív fellépés erejének megismerése a globális kihívások kezelésében.	• Megérteni, hogyan vesznek részt egyének, csoportok, valamint a köz- és magánszektor a globális kormányzásban. • A nemzetek közötti egyenlőtlen erőviszonyok felismerése. • Azon tényezők felismerése, amelyek hátráltatják az állampolgári szerepvállalást. • Megérteni a globális nevelés szerepét az aktív polgárok nevelésében..
Globalizáció és az egymásra-utaltság	• A globalizáció összetettségének és a globális problémáknak az elemzése. • A gazdag és szegény országok közötti hatalmi egyensúlyhiány, és a nemzeti és globális szintű hatások megismerése. • A globális gazdaság és politikai rendszerek, valamint az emberek életére gyakorolt hatásuk megismerése.	• A globalizáció jólétre és egyenlőtlenségekre gyakorolt hatásának értékelése. • A kereskedelem, a pénzügyi áramlások és a globális kormányzás kritikáinak elemzése. • A globalizáció kihívásainak és lehetőségeinek megismerése. • A globális ellátási láncok megismerése és annak összefüggései a nők kizsákmányolásával és a természet pusztulásával.

Értékek és attitűdök

	14-16 ÉVES KORIG	16 ÉV FELETTI KOR
Az identitástudat, az önbecsülés és a sokszínűség értékelése	• Saját, belső értékek megismerése és mások elfogadása. • Annak megértése, hogy a befogadás azt jelenti, hogy mindenkinek vannak értékei, és joga az egyenlőséghez.. • Tisztelet kimutatása mások véleménye iránt, és beszélgetés a diszkriminatív nézetekről.	• A személyes identitás sokrétű természetének megismerése, és a kölcsönös emberi függőségek helyi és globális szintű ismerete. • Fellépés az emberi jogokért. • Minta felmutatása a tanulásban és a különböző hátterű, más nézőpontú másokkal való együttműködésben. • Saját előítéletek és elfogultság ismerete és leküzdése. • A különböző kultúrák megértése és interakciók iránti igény helyi és globális szinten egyaránt. • Gondolkodás a nemi identitásokon, felfogásokon és szerepeken, valamint azon, hogy a férfiasság és a nőiesség hogyan kapcsolódik az éghajlati válsághoz. • Annak felismerése, hogy nemtől függetlenül mindenki hozzájárulhat az igazságos változáshoz.
Elkötelezettség a társadalmi igazságosság, méltányosság, gondoskodás és közösség iránt	• Aktív törődés fejlesztése az igazságtalansággal, a kizsákmányolással és az emberi jogok megtagadásával összefüggésben. • Hajlandóság az igazságtalanság és az egyenlőtlenség elleni fellépésre. • Hajlandóság a körültekintő állásfoglalásra a globális kérdésekben. • A kollektív cselekvés hatásának felismerése.	• A személyes és kollektív felelősségérzet fejlesztése a helyi és globális problémák kapcsán. • Részvétel a társadalmi igazságosságot előmozdító tevékenységekben helyi, nemzeti és globális szinten. • Aktív tevékenykedés egy igazságosabb és fenntarthatóbb jövőért.

Az emberek és az emberi jogok tisztelete	• Szolidaritás az emberi jogok megsértésétől, igazságtalanságtól és diszkriminációtól szenvedők iránt. • A döntéshozók felelősségének vizsgálata az egyenlő jogokért..	• A jelen és jövő nemzedékek szükségleteinek és jogainak felismerése, amelyek tanulásra, gondolkodásra és cselekvésre sarkallnak.
Aktív részvétel a környezet védelmében és a fenntartható fejlődés előmozdításában	• A környezeti kérdések megismerése, valamint az emberek és a bolygó közötti kölcsönös függőségek feltárása. • Az emberi szokások, viselkedés és a kimerülő erőforrások bolygóval kapcsolatos következményeinek megismerése, figyelembe véve az egyéni és kollektív felelősségvállalás fontosságát. • A fenntartható fejlődés iránti elkötelezettség bemutatása tájékozott döntéseken keresztül, amelyek tükrözik az elkötelezettséget.	• Gondoskodás a bolygónak és a jövő generációinak jövője iránt. • Felelősségvállalás a saját életmódért, mint például víztakarékosság, újrahasznosítás, kevesebb fogyasztás és az energiafogyasztást csökkentő körkörös gazdaság fogyasztási modelljének alkalmazása (pl. kölcsönzés, megjavítás, átalakítás, továbbadás és csere az új termék vásárlása helyett). • Döntéshozókkal és aktivistákkal való kapcsolatfelvétel. • A problémák főbb kiváltó okainak hangsúlyozása, nevezetesen a túlnyomórészt férfiak által irányított vállalatok tevékenysége.

	14-16 ÉVES KORIG	16 ÉV FELETTI KOR
Kritikai, független és kreatív gondolkodás	• A különböző forrásokból származó információk szintetizálása. • Saját attitűdök, előfeltevések és viselkedés kritikai vizsgálata. • Fogékonyság az új ötletekre és perspektívákra..	• A globális kihívások különböző megközelítéseinek értékelése. • Annak felmérése, hogy a hatalom miként befolyásolja a döntéshozatalt. • Helyi és globális problémák megoldásához különböző ötletek szintetizálása. • Vonatkozó politikai folyamatokba való bevonódás. • Mások bevonása a globális problémák feltárásába és kapcsolódó cselekvésekbe. • A vezetői készségek fejlesztése a méltányosság és a társadalmi igazságosság érdekében.
Empátia és szolidaritás	• Azon készségek fejlesztése, amelyek a másokkal való együttérzésre tesznek képessé. • Különböző nézőpontok figyelembevétele a nemzeti és globális kihívások vagy viták elemzésekor. • A közösségi identitástudat kialakítása, felismerve, hogy a közösségi jólét az egyéni jóléttel kezdődik.	• Annak megértése, hogy az emberek társadalmi és gazdasági körülményei hogyan alakítják az emberek szemléletét és a döntéshozatalt. • A szereplők összetett motivációinak megértése az egyes élethelyzetekben.
Önismeret és reflexió	• A különböző kulturális „lencsék” figyelembevétele, és annak lehetséges torzító hatásai. • A szociális és érzelmi tanulás fejlesztése. • A tapasztalatok és a visszajelzések értékelése a jövőbeli tanuláshoz. • Gondolkodás az egyéni identitást befolyásoló tényezőkről és a társadalmon belüli szerepekről (beleértve a kiváltságokat, a szocializációt, a férfiasságról és a nőiességről alkotott prekoncepciókat, klímaválságokat stb.).	• Gondolkodás a személyes értékekről és elfogultságokról. • A társadalmi összefüggések gondolkodási folyamatokra gyakorolt hatásának megértése. • A globális polgár fogalmának értelmezése és bemutatása. • Társadalmi változásokat célzó projektek kigondolása.

Kommunikáció, együttműködés és konfliktusmegoldás	• Globális összefüggések megértése és önálló véleményalkotás. • A kommunikációs médiumok bemutatása. • A csoportszerepek és a vezetői szerep átgondolása. • A mindenki számára előnyös megoldások felismerése a konfliktusok megoldására. • Érzékenység és tudatosság a különböző nézőpontokkal és kulturális normákkal a konfliktuskezelés során. • Megtanulni, hogyan jelölünk ki célokat, tervezünk akciókat és győzzük le az akadályokat.	• Egy másik személy nézőpontjának meghallgatása, arra való reagálás és értékelés. • A kommunikáció, különösen az interkulturális kommunikáció kihívásainak azonosítása. • Hatékony tárgyalás társakkal és felnőttekkel, különféle konfliktusmegoldási stratégiák segítségével. • Helyi szereplők összehívása, annak érdekében, hogy az éghajlatváltozással és a nemek közötti egyenlőtlenséggel kapcsolatos projekteken dolgozzanak.

Education for Global Citizenship – Útmutató az iskoláknak című könyvön (2015) alapul.

2. Fejezet

A témák interszekcionalitása

Útmutatónknak ebben a részében **két égető kérdés interszekcionális kapcsolatát vizsgáljuk meg: az éghajlati válságét és a nemek közötti igazságosságét.** Az ENSZ által kijelölt fenntartható fejlődési célok (FFC-k) jól szemléltetik az e kihívások közötti kölcsönös összefüggéseket. Rámutatnak, hogy egyetlen célt sem lehet külön, önmagában elérni; ahhoz, hogy bármely területen előreléphessünk, összehangolt erőfeszítésekre van szükség az összes célért, minden ország részéről.

“Mire ma megreggeliztél,
a fél világ a segítségedre volt.”
- Martin Luther King Jr.

1. Globális Függések

A kölcsönös globális függések vizsgálata

A 21. században az iskoláknak fel kell készíteniük a tanulókat világunk jelenségeinek összetett és egymással összefüggő voltára. **Ehhez szükség van az éghajlat, a környezet, a társadalom, a kultúra és a gazdaság közötti, általában kölcsönös globális függéseknek nevezett bonyolult kapcsolatok alapos ismeretére és megértésére.** Ezeket a kölcsönös függéseket a folyamatban lévő globalizáció alakítja ki, és kiterjednek a közösségekre, nemzetekre, intézményekre és egyénekre is.

A kölcsönös globális függések folyamatos átalakuláson mennek keresztül. A Covid-19 világjárvány, az éghajlatváltozás és a nemzetközi konfliktusok mind ugyanarra a zord igazságra mutatnak rá: ha figyelmen kívül hagyjuk vagy rosszul kezeljük ezeket a kölcsönös függéseket, az az emberiségnek és a bolygónak egyaránt árt. Manapság az árucikkek kétszer annyit utaznak, mint 60 évvel ezelőtt, és több határon is átkelnek, mielőtt eljutnának a fogyasztókhoz. Az okostelefonok gyártása során például az olyan alkatrészek, mint a kobalt- és lítiumakkumulátorok vagy a kameramodulok az egész világot bejárják, gyakran többször oda-vissza megtéve ugyanazt az utat, jókora negatív hatást gyakorolva ezzel a közösségekre és a környezetre (2023/2024 Human Development Report). A kapcsolatok e globális hálózata összeköti az embereket, a helyszíneket és az eseményeket. Mindannyiunknak megvan a magunk helye ebben a hálózatban, s tetteinkkel pozitív és negatív hatást is tudunk gyakorolni a világra.

Összekapcsolt világunk kihívásait, lehetőségeit és kölcsönös függéseit jól szemléltetik a fenntartható fejlődési célok (FFC).

Melyek a fenntartható fejlődési célok?

A fenntartható fejlődési célokat az Egyesült Nemzetek Szervezetének 193 tagállama együtt fektette le 2015. szeptember 25-én, New Yorkban. A program 17 fenntartható fejlődési célt és 169 kapcsolódó célkitűzést fogalmaz meg, amelyeket 2030-ig kell világszerte megvalósítani. Ezek a célok, amelyeket globális céloknak vagy Agenda 2030-nak is neveznek, minden országra vonatkoznak, a globális délen és északon egyaránt. A célok számos kihívást érintenek, többek közt az éghajlatváltozást, a társadalmi és nemek közötti egyenlőtlenséget, az oktatást és a környezetvédelmet. **Az FFK-k célja a világ átalakítása oly módon, hogy a mostani generáció szükségleteit fenntarthatóan, a környezet tiszteletben tartásával és a jövő generációkra való tekintettel elégítsük ki.**

A fenntartható fejlődési célok jól tükrözik a kölcsönös globális függések összetett voltát és sokféleségét. Ezek a kölcsönös összefüggések nemcsak a globális kihívásokra, hanem magukra a célokra is érvényesek. Nyilvánvaló, hogy egyetlen célt sem lehet elszigetelten elérni; az egyes célok megvalósításában csak akkor lehet eredményt elérni, ha minden területen és minden országban történnek erőfeszítések.

Fenntartható fejlődési célok – Bevezetés:

>>> FFKk – magyarázatok – tények tömören >>>Videó

Társadalmi szinten arra törekszünk, hogy békés, igazságos és befogadó közösségeket hozzunk létre erős intézményekkel, amelyek elősegítik a fenntartható és egészséges környezetet. Olyan világot képzelünk el, ahol univerzális értékek, mint a tisztelet, a gondoskodás, a bizalom, a szeretet, a szolidaritás és az együttérzés érvényesülhetnek. **Ahhoz, hogy egy igazságosabb, békésebb és barátságosabb világot építsünk, újra kell gondolnunk a szemléletünket és nyitottnak kell lennünk arra, hogy megváltoztassuk a gondolkodásunkat és az életünket.** Ehhez a változáshoz elsőként az összetett globális összefüggéseket és a perspektívák sokféleségét kell megértenünk.

Az éghajlatváltozás legfőbb okai és hatásai

Az éghajlatváltozás a kölcsönös globális függés egyik legjobb példája. Ez napjaink egyik legnagyobb globális kihívása, amely hatással van a környezetre, a gazdaságra és a társadalomra is. Minden országban érezteti hatását, függetlenül attól, hogy hol helyezkedik el.
Az egyes országok üvegházhatású gázkibocsátása befolyásolja Földünk éghajlatát, ami a hőmérséklet emelkedéséhez, a gleccserek olvadásához, a tengerszint emelkedéséhez, szélsőséges időjárási viszonyokhoz, valamint az állat- és növényfajok viselkedésének és életciklusának megváltozásához vezet.
A szélsőséges időjárási események, például az aszályok és árvizek terméskiesést és élelmiszerhiányt idézhetnek elő, ami növeli az élelmiszerárakat. Ez társadalmi és politikai instabilitást eredményezhet, erősítheti a nemek közötti egyenlőtlenséget és a nemi alapú erőszakot, valamint konfliktusokat és népességvándorlást okozhat.

Időjárás és éghajlat: mi a különbség?

Bár szorosan összefüggenek, az időjárás és az éghajlat nem ugyanaz. Az időjárás és az éghajlat egyszerűen időtartamukban különböznek egymástól. Az időjárás a légkör rövid távú állapotaira utal, míg az éghajlat a hosszú távú átlagos időjárási viszonyokat írja le. Az időjárás a légkör viselkedését mutatja, amely percről percre, óráról órára, napról napra változhat. Számos összetevője van: hőmérséklet, eső, szél, jégeső, hó, páratartalom, árvíz, zivatarok, hőhullámok stb.

Ha egy adott napon kinézünk az ablakon, az időjárást látjuk. Az éghajlat viszont egy adott terület időjárását jelenti hosszú időintervallumon keresztül – általában 30 vagy még több éven át. Amikor a tudósok az éghajlatról beszélnek, olyan trendeket, változási ciklusokat keresnek, mint például a hőmérséklet, a páratartalom, a csapadék, az óceánfelszín hőmérséklet és más időjárási jelenségek változásai, amelyek egy adott helyen hosszabb időtávlatban jelentkeznek. Míg az időjárás változásai percek alatt bekövetkezhetnek, az éghajlat hosszabb idő alatt változik. Az El Niño és a hozzá hasonló éghajlati események több éven át tartanak, a nagyobb ingadozások pedig évtizedek alatt következnek be. A még nagyobb éghajlati változások pedig több száz vagy ezer év alatt mennek végbe. Napjainkban az éghajlatunk változik. A Föld éghajlata melegszik a légkörben lévő szén-dioxid és más üvegházhatású gázok növekvő koncentrációja miatt.[7]

[7] The European Space Agency: www.esa.int

Az ipari forradalom óta a Föld felszíni átlaghőmérséklete folyamatosan emelkedik. A tudósok egyetértenek abban, hogy ezt a felmelegedést az emberi tevékenységből származó üvegházhatású gázok kibocsátása okozza. Az éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi munkacsoport (IPCC) egyhangúlag egyetért abban, hogy „az ember által okozott klímaváltozás már most is számos időjárási és éghajlati szélsőségre van hatással a világ minden régiójában".[8]
2020-ban Földünk átlaghőmérséklete már 1,2˚C-kal meghaladta az iparosodás előtti átlagot. A nemzetközi közösség célja, hogy a felmelegedést 2˚C-ban maximálja, mivel a magasabb hőmérséklet várhatóan alapvető változásokat okoz, ami kockázatokkal jár. Az éghajlatváltozás már most is világszerte érezteti hatását: megnövekedett a szélsőséges időjárási jelenségek száma, és a tengerszint is emelkedik. Magyarországon egyre forróbbak a nyarak és egyre gyakoribbak az aszályos időszakok. A pusztító hőhullámok többlet halálesetekhez vezetnek, elsősorban az idősebb korosztály körében. Emellett kedvezőtlenül alakul az olyan alapvető kultúrnövények termesztése, mint a búza vagy a napraforgó, amely már rövid távon is az élelmiszerárak emelkedéséhez vezet. A fenyveseink, bükköseink és vizes élőhelyeink is fokozatosan tűnnek el, az általuk éltetett olyan állat- és növényfajokkal együtt, mint például a beporzók, a hüllők vagy a vízimadarak. Ugyanakkor gyakrabban jelennek meg olyan fajok, amelyek a mezőgazdaságra és a vadon élővilágára veszélyt jelentenek, mint például a gyapotok-bagolylepke, de nőtt a trópusi betegségeket terjesztő emberre veszélyes szúnyogok aránya is. A csapadékmennyiség egyenlőtlenné válása miatt a villámárvizek gyakorisága és intenzitása is jelentősen nő, súlyos anyagi és ökológiai károkat, illetve nem egyszer emberi életeket követelve.

[8] IPCC (2023): www.ipcc.ch/report

Mi az az IPCC?

Az ENSZ éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi munkacsoportja (Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC) az ENSZ azon szerve, amely az éghajlatváltozással kapcsolatos tudományos eredményeket értékeli. Az ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP) és a Meteorológiai Világszervezet (WMO) kezdeményezte 1988-ban azzal a céllal, hogy a politikai vezetők számára rendszeres időközönként tudományos értékelést adjon a klímaváltozásról, annak következményeiről és kockázatairól, továbbá alkalmazkodási és enyhítési stratégiákat dolgozzon ki.

Ugyanebben az évben az ENSZ Közgyűlése is jóváhagyta, hogy a WMO és az UNEP közösen létrehozza az IPCC-t, amelynek 195 tagállama van. Az IPCC 5–7 évente átfogó tudományos értékelő jelentéseket ad ki. A hatodik jelentést 2023-ban hozták nyilvánosságra.[9]

[9] IPCC (2024): www.ipcc.ch/2024

Az éghajlati igazságosság elve arra világít rá, hogy az éghajlatváltozás okozta válság nemcsak környezeti, hanem etikai, társadalmi és politikai kérdés is. Ez tehát az igazságosság válsága is, ahol a szenvedés egyenlőtlenül oszlik meg. Bár az ember okozta globális felmelegedés hatásai világszerte érezhetők, a globális délen élő emberek aránytalanul nagy mértékben szenvednek tőlük.
Az éghajlati igazságosság egy másik vetülete az ember okozta éghajlatváltozásért vállalt felelősség. Azok, akik a legtöbbet szenvednek, a legkevésbé járultak hozzá a válsághoz. Idetartoznak a szegénységben élők, a marginalizált csoportok, például a nők, az őslakos népek és az alacsony jövedelmű országok. A szupergazdagok – akiknek szén-dioxid-intenzív életmódja és a szennyező iparágakba való befektetései a globális felmelegedés legfőbb hajtóerői – és a világ többi részének szén-dioxid-kibocsátása között is kirívó egyenlőtlenségek mutatkoznak. 2019-ben a világ lakosságának leggazdagabb 1 százaléka annyi szén-dioxidot termelt, mint az emberiség legszegényebb kétharmadát alkotó ötmilliárd ember.
A leggazdagabb 10 százalék fogyasztáson alapuló kibocsátása a világ összes CO2-kibocsátásának feléért volt felelős.[10]

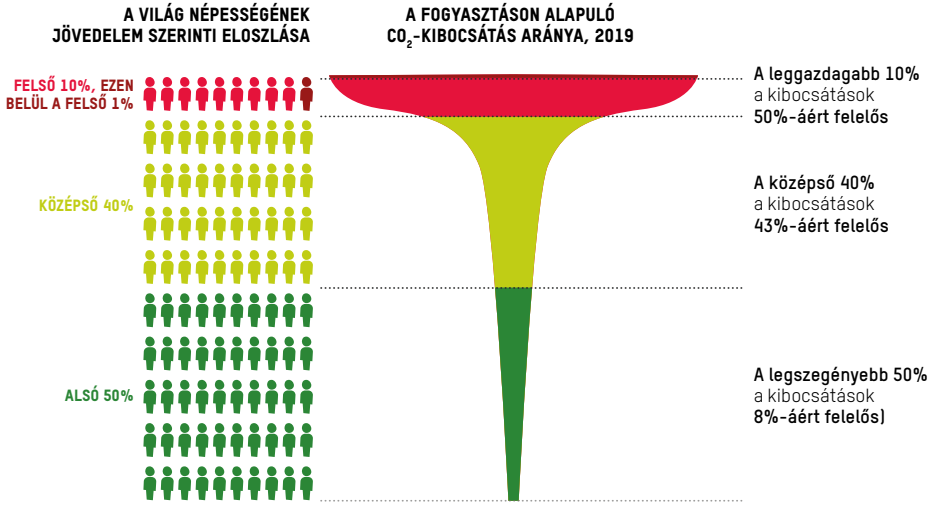

1. ábra Globális jövedelmi csoportok és a hozzájuk kapcsolódó fogyasztási kibocsátások 2019-ben. Forrás: Oxfam/SEI (Reprodukálva a következőből: Oxfam. 2023. Climate equality: A planet for the 99%. Oxfam, Stockholm Environment Institute, and Dartmouth College, p. 13.)

[10] Oxafam (2023): policy-practice.oxfam.org

„Kb. 1500 évbe telne, hogy valaki az alsó 99 százalékból annyi CO2-t termeljen, amennyit a leggazdagabb milliárdosok bármelyike egy év alatt” *– Oxfam*

ÉGHAJLATI IGAZSÁGOSSÁG

Az Ecoality szerint az éghajlati igazságosság azt jelenti, hogy az éghajlatváltozás terhei, hatásai és előnyei, csakúgy, mint a klímaválság enyhítésére tett erőfeszítések méltányosan és igazságosan oszlanak meg. Ez magában foglalja, hogy az életet helyezzük jövőnk középpontjába, megvédjük a leginkább kiszolgáltatottak jogait, és biztosítjuk, hogy minden ember – különös tekintettel a nőkre és a legkiszolgáltatottabbakra – részt vehessen a döntéshozatali folyamatokban, amelyek igazságosak, számonkérhetőek, átláthatóak és mentesek a korrupciótól.

A közös fellépés fontossága: Wangari Maathai története

Gondoljunk csak Wangari Maathai munkásságára, akinek erőfeszítései a biológiai sokféleség gazdagítását, az éghajlat védelmét és a közösség, különösen a nők megerősítését célozzák. **Azzal, hogy elültetett 30 millió fát, olyan kölcsönhatások és összefüggések láncreakcióját indította el, amelyek hozzájárultak számos fenntartható fejlődési cél eléréséhez.** A kölcsönös globális függések megvitatásakor nagyon fontos rámutatni, hogy világunk igen bonyolult, amelyért közös felelősséggel tartozunk, továbbá azt is hangsúlyozni kell, hogy mi az, amit mi tehetünk egy jobb jövő kialakításáért, helyi és globális szinten egyaránt.

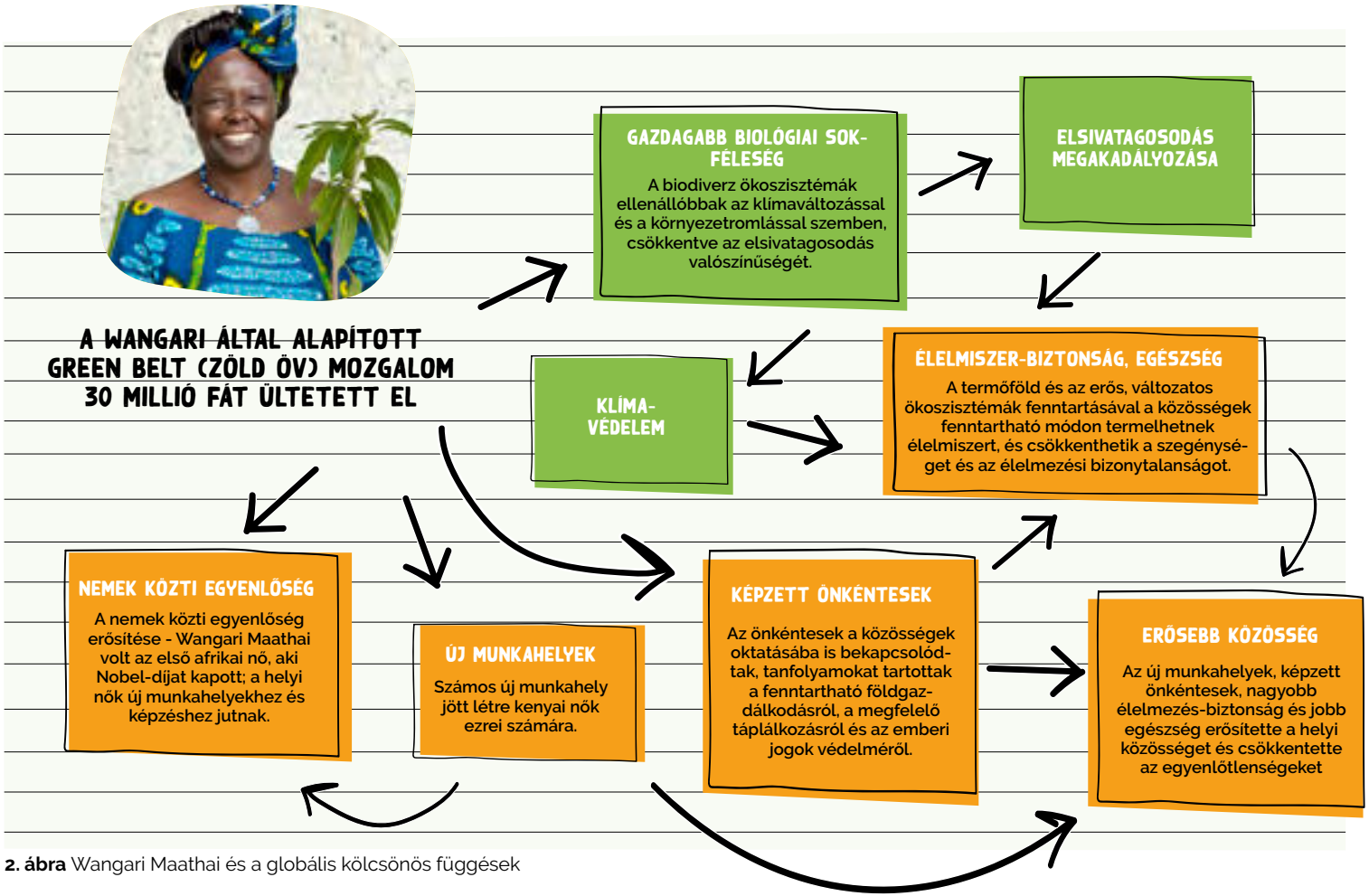

2. ábra Wangari Maathai és a globális kölcsönös függések

Korábban megállapítottuk, hogy valamennyi fenntartható fejlődési cél összefügg egymással. Ebben a részben az 5. (nemek közötti egyenlőség) és a 13. (klímavédelmi fellépés) fenntartható fejlődési cél közötti szoros kapcsolatot vizsgáljuk meg. Értelmezzük az „éghajlati igazságosság” és a „nemek közötti igazságosság” kifejezéseket, és bemutatjuk a köztük lévő kapcsolatot, kiemelve, hogy az éghajlatváltozás hatásai miért érintik különösen a nőket és a lányokat.

3. Nemek közötti igazságosság

A nemi sztereotípiák és szerepek vizsgálata

A történelem során a férfiak és a nők a legtöbb társadalomban egyenlőtlen helyzetben voltak; a nőket hosszú időn át megfosztották alapvető jogaiktól és a javakhoz való hozzáféréstől. Ma már a férfiak és a nők számos társadalomban egyenlőek jogilag, az évszázados diszkrimináció következményei azonban különböző formákban továbbra is fennállnak. Ez érhető tetten például a nők gazdasági és politikai alulreprezentáltságában is.[11]

A nemek közötti egyenlőtlenség olyan jogi, társadalmi és kulturális helyzetre utal, amelyben a biológiai és/vagy társadalmi nem határozza meg a nők és a férfiak eltérő jogait és méltóságát. Ez azt jelenti, hogy a férfiak és a nők egyenlőtlen mértékben férnek hozzá a jogokhoz, illetve sztereotip társadalmi és kulturális szerepeket vállalnak.[12] A nemek közti egyenlőség egy olyan jövőt vizionál, amelyben mind a lehetőségekhez való hozzáférés, mind a nők és férfiak közötti előnyök és felelősségek elosztása méltányosan és igazságosan valósul meg.

A nemek közötti egyenlőség mértéke a különböző társadalmakban eltérő. Sok helyen, még a legprogresszívebb társadalmakban is, mindmáig jelentős az „igazságossági szakadék". Ez a különbség olyan jelenségekben nyilvánul meg, mint a nemek közötti bérszakadék és a nőkre háruló, fizetetlen gondozási munka aránytalanul nagy terhe. Világszerte a nők végzik a fizetetlen gondozási munka több mint 75 százalékát, 3,2-szer többet, mint a férfiak.[13]

[11] WEF (2021): Global Gender Gap Report 2021 - World Economic Forum, Geneva
[12] European Institute for Gender Equality: Glossary
[13] The United Nations Development Programme (UNDP): What does gender equality have to do with climate change?

Az Ecoality nemek közötti igazságosságról vallott nézete szerint elengedhetetlen az elnyomás egymást metsző rendszereinek lebontása és a hatalom újraelosztása a nemek közötti egyenlőség megvalósítása érdekében, valamint a nők, a lányok és az LMBTQIA+ [leszbikus, meleg, biszexuális, transzszexuális, queer, interszexuális aszexuális] közösséghez tartozó személyek jogainak védelme, előmozdítása és érvényesítése, az erőszak és a megkülönböztetés minden formájától mentesen.

NEMEK KÖZÖTTI IGAZSÁGOSSÁG

A nemek közötti igazságtalanság és az éghajlati igazságtalanság kiváltó okai

A nők és a környezet kizsákmányolása összefügg, és a gyökerei is ugyanazok. Az a rendszer, amely nem, faj, társadalmi osztály, szexuális irányultság és fizikai képességek alapján elnyomja az embereket, a természetet ugyancsak elnyomja. A patriarchátus, a gyarmatosítás és a kapitalizmus felelős a nők és a környezet kizsákmányolásáért, illetve elnyomásáért egyaránt, s ezek átfedik egymást más elnyomó rendszerekkel, például a rasszizmussal és a heteronormativitással, ezáltal erősítve egymást.

Vizsgáljuk ezt meg részletesebben. Mind a gondozási munka (élelemgyűjtés és -készítés, gyermekgondozás, mosás, takarítás stb.), mind az ökológiai folyamatok (energiakörforgás, lebomlás stb.) elengedhetetlenek a társadalmak és gazdasági rendszerek működéséhez. Mindnyájunknak szüksége van arra, hogy lélegezzünk, együnk, igyunk, aludjunk és ruházkodjunk, de sem a gondozási munkát, sem az ökológiai folyamatokat nem értékelik pénzben kifejezve, amelyek így láthatatlanok és látszólag értéktelenek maradnak.

3. ábra Az uralkodó gazdasági modell. Forrás: Dengler, C. & Strunk, B. (2018). The Monetized Economy Versus Care and the Environment: Degrowth perspectives on reconciling an antagonism. (Pénzalapú gazdaság kontra gondoskodás és környezetvédelem: Nemnövekedési perspektívák egy kibékíthetetlen ellentét kibékítésére. Reprodukálva a következőből: Oxfam. 2023. Radical Pathways Beyond GDP. Oxfam Discussion Papers, p. 13.

A baloldali ábrán (3. ábra) láthatjuk, hogy az **URALKODÓ GAZDASÁGI MODELL** gyakorlatilag mesterséges korlátot és hatalmi aszimmetriát hoz létre a pénzalapú, más néven formális gazdaság és a – gondozási tevékenységekből és ökológiai folyamatokból álló – fenntartó gazdaság között, amely elengedhetetlen az emberi élethez, és amely fenntartja a formális gazdaságot.[14]

[14] Dengler, C. & Strunk, B. (2018). The Monetized Economy Versus Care and the Environment: Degrowth perspectives on reconciling an antagonism. Feminist Economics, 24(3), 160–83. Miles, M & Shiva, V. (1993). Ecofeminism. Fernwood Publishing.

Az előbbit „produktívnak” tekintik, és a gazdasági gondolkodás és „politikacsinálás” elsődleges középpontjában áll; az utóbbit ezzel szemben improduktívnak és értéktelennek tartják, és kívül esik ezen a fókuszon. A fenntartó gazdaság létjogosultsága kimerül abban, hogy e keretek között a pénzalapú gazdaságot szolgálja. Ennek a hatalmi aszimmetriának a csúcsán a gazdag, többnyire a globális északról származó férfiakból álló elit áll. Az alul lévők aránytalanul nagy arányban nők, őslakosok és rasszizált közösségek, különösen azok, akik a különböző egyenlőtlenségek metszéspontjában helyezkednek el. Ez azt jelenti, hogy a piacgazdaság könyörtelen termelésével és fogyasztásával járó valós terheket kiszervezik, amelyek így a piacgazdaságon kívülinek tekintett emberekre és a természetre hárulnak[15] – gyakran olyan nőkre, akik már most is halmozott egyenlőtlenségeket tapasztalnak, és egy olyan bolygóra, amely az éghajlati katasztrófa és a tömeges kihalás szélén áll.[16]

A jelenlegi gazdasági modellünket, amely véges erőforrások felhasználásával a végtelen növekedésen alapul, a bruttó hazai termékkel (GDP) mérjük. A GDP nem vesz figyelembe számos emberi (jóllét, boldogság, kapcsolatok, oktatás) és környezeti aspektust (fenntarthatóság, planetáris határok), amint az a 4. ábrán is látható. A GDP-re való beszűkült összpontosítás olyan politikai cselekvésre sarkall, amely egyenlőtlenséghez, nemek közötti igazságtalansághoz, betegségekhez és éghajlati összeomláshoz vezet. A GDP nemcsak azt befolyásolja, hogy mit ismerünk el és mit mérünk, hanem a szakpolitikai programokat és a beruházásokat is, és meghatározza, kikből lesznek nyertesek és kikből vesztesek.

SOK MINDEN VAN, AMIVEL A GAZDASÁGI TERMELÉS FOKMÉRŐJE, A GDP NEM SZÁMOL

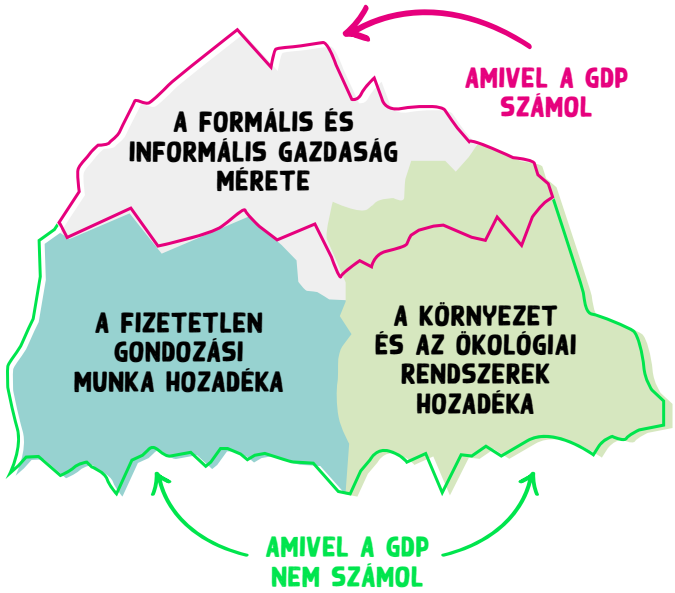

FORMÁLIS ÉS INFORMÁLIS GAZDASÁG	A formális gazdaság **teljes mértékben megjelenik a GDP-ben** a bruttó végtermék és szolgáltatás révén. Az informális gazdaság **nagyrészt megjelenik a GDP-ben** helyettesítő mérések és becslések által, bár egyes elemek kimaradhatnak és a mérése is problematikus.
FIZETETLEN GONDOZÁSI MUNKA	Az emberek, a közösség és a környezet gondozásával járó fizetetlen munka **egyáltalán nem jelenik meg a GDP-ben.**
KÖRNYEZET ÉS ÖKOLÓGIAI RENDSZEREK	Az ökológiai szolgáltatások **részben megjelennek a GDP-ben,** amennyiben azok árucikké válnak (pl. szél- és napenergia, faanyag), de egyébként nem számítanak bele (pl. a levegő, amit belélegzünk).

4. ábra Az Oxfam vitairata alapján: Radical Pathways Bexond GDP. Why and how we need to pursue feminist and decolonial alternatives urgently (2023, p. 4)

Rendszerszintű változásra van szükség, ami újfajta kapcsolatokat igényel a férfiak és nők, valamint az emberek és a környezet között. Ez magában foglalja az egyenlő társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális lehetőségek biztosítását mindenki számára. Kicsit később megvizsgáljuk, milyen jövőkép és életmód kell ahhoz, hogy ez a rendszerszintű változás megvalósulhasson. Ha megértjük ezeket az egymással összefüggő igazságtalanságokat és a kezelésükhöz szükséges rendszerszintű változásokat, akkor elkezdhetünk egy igazságosabb és fenntarthatóbb világért dolgozni.

[15] Dengler, C. & Strunk, B. (2018). The Monetized Economy Versus Care and the Environment: Degrowth perspectives on reconciling an antagonism. Feminist Economics, 24(3), 160–83. Miles, M & Shiva, V. (1993). Ecofeminism. Fernwood Publishing. [16] Oxfam (2023): Radical Pathways Beyond GDP: Why and how we need to pursue feminist and decolonial alternatives urgently

Az éghajlatváltozás hatása a nemek közötti egyenlőtlenségre

Az éghajlati válság aránytalanul nagy mértékben érinti a marginalizált csoportokat, például az őslakos népeket, a nőket és lányokat, a kisebb gazdálkodókat, az időseket és a fogyatékkal élőket. Ezeknek a csoportoknak gyakran kevesebb erőforrásuk és lehetőségük van ahhoz, hogy elmeneküljenek a szélsőséges időjárási jelenségek okozta katasztrófák elől vagy helyreállítsák az ezek által okozott károkat.

Gyerekek játszanak az olvadó jégen a Yukon-deltában elhelyezkedő jupik inuit faluban, Napakiak közelében. Az éghajlatváltozás aránytalanul nagy mértékben érinti az alaszkai vidéki lakosságot, amelynek tagjai közül sokan hosszú távú egzisztenciális veszélyekkel néznek szembe.

Forrás: Mark Ralston/AFP/Getty Images

Az éghajlati igazságosság elve a klímaváltozással járó terhek és lehetőségek méltányos globális elosztására törekszik. Ezen elv szerint az iparilag fejlett országoknak és néhány feltörekvő gazdaságnak, amelyek az éghajlatváltozás fő okozói, nem csupán jelentősen csökkenteniük kell az üvegházhatású gázok kibocsátását, de támogatniuk is kell a szegényebb országokat az éghajlatváltozás okozta kedvezőtlen hatásokhoz való alkalmazkodásban és azok enyhítésében. A gazdagabb nemzetek részéről azonban továbbra sem kapnak ehhez elegendő támogatást a szegényebb országok.

Mostanra megtanultuk, hogy világszerte nem minden embert érint egyformán a klímaváltozás; jelentős különbségek mutatkoznak a globális észak és a globális dél országai között. A nők és a lányok is azok közé a csoportok közé tartoznak, amelyeket különösen súlyosan érintenek az éghajlati válság hatásai, ami viszont a nemek közötti egyenlőség – vagy a nemek közötti igazságtalanság – aspektusaihoz kapcsolódik. De mennyivel érinti ez jobban a nőket és a lányokat? Nézzünk meg néhány, az UN Women által megosztott példát.

1. **Nagyobb veszélyeztetettség katasztrófák esetén:** Az ENSZ szerint a nők és a lányok megdöbbentő módon 14-szer nagyobb valószínűséggel halnak meg természeti katasztrófákban, ideértve az egyre gyakoribbá váló szélsőséges időjárási eseményeket, mint a férfiak. Ennek oka többek között a korlátozott úszástudás, valamint a gyermekek és idősek gondozásához kapcsolódó feladatok az evakuálás során. Úgy tűnik továbbá, hogy az ilyen katasztrófák során a figyelmeztetések gyakran később érnek el a nőkhöz, mint a férfiakhoz.

2. **Megnövekedett terhek:** Számos társadalomban a nők és a lányok nagyobb felelősséget viselnek a család táplálásáért és a természeti erőforrások, például a víz és az élelmiszer kezeléséért. Az éghajlatváltozás okozta erőforráshiány növeli a munkaterhelésüket, mivel hosszabb utakat kell megtenniük a vízért vagy a tűzifáért, és extrém körülmények között, akár terhesség alatt is mezőgazdasági munkát kell végezniük. Szárazság idején például a nőknek és lányoknak még többet kell gyalogolniuk vízért vagy tűzifáért. Egy másik drasztikus példa a mezőgazdasági földmunka: sok országban a nők egyedül felelősek a családjuk számára szükséges élelmiszerek megtermeléséért, még akkor is, ha a férfiak nem dolgoznak. A családokban a nők az elsők, akik lemondanak az élelemről a gyermekek és a férfiak javára, amikor az élelmiszer szűkössé válik. Az intenzív és ismétlődő időjárási események milliókat sodortak élelmiszerellátási bizonytalanságba, és a várandós nőket érinti leginkább az alultápláltság. A rendkívüli fizikai megterhelés gyakran egészségügyi problémákhoz vezet. Ugyanakkor kevesebb idő jut tanulásra, munkavállalásra vagy politikai részvételre, ami negatívan hat a nők jövedelmére és rontja a társadalmi életben való részvételüket.

Oxfam

Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság. Singnakhone a kertjében, ahol zöldségeket termeszt a család számára. Közösségét egyre gyakrabban sújtják árvizek, a 2019-es súlyos árvíz a rizsföldeken és a termésben is nagy károkat okozott.

3. **Erőszakos cselekmények megnövekedett kockázata:** Az éghajlati katasztrófák miatti kitelepítés vagy az erőforrások megszerzése érdekében megtett hosszú utak miatt a nők fokozottan vannak kitéve a fizikai és szexuális erőszak, a prostitúció és a kizsákmányolás kockázatának. Általában a családon belüli erőszak is növekszik katasztrófák után, olyan tényezők miatt, mint a gazdasági nyomás és a kitelepítés. A nagy adatelemzések azt mutatják, hogy olyan helyzetekben, amikor egyszerre több válsághelyzet is előfordul (például környezeti válságok és világjárványok vagy konfliktusok), a nők és lányok nagyobb valószínűséggel használnak keresőmotorokat, például a Google-t, hogy segítséget találjanak az erőszak miatt.[17]

4. **Társadalmi hatások – több kényszerházasság, kevesebb oktatás:** A száraz éghajlatú és gyakran aszályos régiókban a gyermekházasságok gyakoribbak, mivel a családok így próbálnak megbirkózni az alacsonyabb mezőgazdasági terméshozamokkal, a magasabb élelmiszerárakkal és a gazdasági nyomással. Kambodzsában például a gyermekházasságok száma az aszályok növekedésével párhuzamosan emelkedik. itt majdnem minden ötödik lányt gyerekként adnak férjhez, s ez az arány a legszegényebb háztartásokban még magasabb.[18] Ennek következményei például a tinédzserterhesség, a párkapcsolati erőszak megnövekedett kockázata, valamint az oktatás és a karrierépítés korlátozott lehetőségei.

5. **Gazdasági kihívások:** A nők világszerte alacsonyabb jövedelemmel, kevesebb tartalékkal és hitelhez való hozzáféréssel rendelkeznek, ami a férfiakhoz képest megnehezíti számukra, hogy felálljanak az éghajlati válságok okozta gazdasági veszteségekből, illetve alkalmazkodjanak a változó körülményekhez. Ennek eredményeként a nők és a lányok nagyobb mértékben és hosszabb ideig szenvednek az (éghajlati) válságok után.

[17] UNWomen: Disasters, crises and violence against women: Evidence from big data analysis (2023)
[18] UNWomen: Klima und Gender

Oxfam

A 11 éves Shirley Ahuia, a Salamon-szigetekről, iskolába készülődik fatörzsből vájt kenujában. A kelet-areai Manawai-öbölben élő gyerekek nem tudják használni a tengerparti gyalogutakat, amelyek a tengerszint emelkedése miatt víz alá kerültek.

6. **Politikai alulreprezentáltság:** Az éghajlati hatásokkal szembeni aránytalan sebezhetőségük ellenére a nők továbbra is alulreprezentáltak az éghajlat-politikával és az erőforrás-gazdálkodással kapcsolatos kulcsfontosságú döntéshozatali folyamatokban. Bár egyre inkább elismerik az éghajlatváltozás nőkre gyakorolt különböző hatásait, gyakran figyelmen kívül hagyják fontos szerepüket az éghajlati tárgyalásokon, – annak ellenére, hogy a változások mozgatórugói – és a természeti erőforrások kezelésében. A nők jelentősen alulreprezentáltak a kulcsfontosságú döntéshozó testületekben. A 2022-es ENSZ éghajlat-változási konferencián például a delegációvezetők mindössze 20 százaléka volt nő.[19]

[19] The Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ)

Csupán egy jelenség a globális délen?

Tévedés lenne azt hinni, hogy az éghajlatváltozás a nőket csak a globális délen érinti másképp, mint a férfiakat. A városokban például hőhullámok idején főként idősebb nők halnak meg, még akkor is, ha figyelembe vesszük, hogy összességében több az idősebb nő, mint a férfi. Ez Magyarországon sincs másképp. Kutatási eredmények igazolják, hogy 2022 nyarán a hőség okozta halálesetek száma jelentős eltérést mutatott a nemek függvényében országszerte. Például Csongrád-Csanád vármegyében egymillió főre vetítve a 65-79 éves nők közül 350-400 fő halálát okozta a meleg, míg a 65-79 éves férfiak közül 150-200 főét. Jász-Nagykun-Szolnok és Fejér vármegyében is közel kétszeres volt a hőség okozta elhalálozások száma a nőknél ennél a korosztálynál. Habár a 80 év feletti korosztály esetében a hőhullámok okozta elhalálozási arány mindkét nemnél magasabb, a különbségek ugyanúgy megtalálhatók. Pest megyében például egymillió főre vetítve 1500-2000 fő volt a hőség okozta halálozási arány 2022 nyarán, míg a férfiaknál 0-1000 fő.[20]

A hatások mellett a klímaválságért való felelősség tekintetében is fennáll a nemek közötti különbség: a férfiaknak világszerte átlagosan nagyobb a szénlábnyomuk, mint a nőknek. A kutatások szerint hajlamosak nagyobb autót vezetni, és kevésbé valószínű, hogy vegetáriánus vagy vegán étrendet követnek, illetve kevés férfi jelzi, hogy előnyben részesítené a fenntartható életmódot. Ez a mindennapi cselekedetekben is megmutatkozik: a nők a férfiaknál jobban takarékoskodnak a vízzel, lekapcsolják a fűtést, amikor elmennek otthonról, és gondoskodnak a hulladék megfelelő szelektálásáról. Ezt a jelenséget „ökológiai nemek közötti szakadéknak" is nevezik.[21]

[20] WEN – Women's Environmental Network (2010): Gender and the climate agenda. The impacts of climate change on women and public policy

[21] Mintel research quoted in The Guardian (2020)

4. Interszekcionalitás

Történelmi háttér és jelenlegi következmények

Az éghajlatváltozás hatásai az identitás és az egyenlőtlenség más aspektusaival is összefonódnak. Az őslakos és afro-leszármazott nők, a vidéki lakosok, a konfliktusok vagy katasztrófák sújtotta területeken élők, az idősebb nők, az LMBTQIA+ személyek, a fogyatékkal élő nők és a migráns nők az egymást metsző, többrétegű identitásuk miatt fokozottan sebezhetőek.

Az interszekcionalitás felismeri, hogy az identitás különböző aspektusai – rassz, nem, szexuális irányultság, társadalmi osztály és képességek – átfedik egymást, ezáltal az elnyomás és a kiváltságosság megnyilvánulásainak sajátos dinamikáját hozva létre. Az interszekcionalitás fogalmát eredetileg Kimberlé Crenshaw alkotta meg 1989-ben[22],hogy rávilágítson a rasszizmus és a szexizmus fekete nőkre gyakorolt egyidejű hatására, de ma már széles körben alkalmazható a diszkrimináció egymást metsző-átfedő formáinak és az éghajlatváltozással kapcsolatos következményeinek megértésére.

Ha belátjuk ezeket az egymást metsző hatásokat és foglalkozunk az általuk feltárt rendszerszintű egyenlőtlenségekkel, akkor olyan átfogó és hatékony klímaváltozás elleni intézkedésekre tudunk törekedni, amelyek minden közösséget méltányos módon támogatnak.

[22] Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics (uchicago.edu)

"Az interszekcionalitás egyfajta gondolkodásmód az identitásról és annak a hatalomhoz való viszonyáról... Alapvetően egy lencse, egy prizma, amely megmutatja, hogy az egyenlőtlenség különböző formái gyakran hogyan hatnak együtt és súlyosbítják egymást. Hajlamosak vagyunk úgy beszélni a faji egyenlőtlenségről, mint ami elkülönül a nemen, társadalmi osztályon, szexualitáson vagy bevándorlói státuszon alapuló egyenlőtlenségektől. Eközben elsiklunk afölött, hogy egyes emberek mindezeknek egyszerre vannak kitéve, és az, amit átélnek, nem csupán a részek összege" *- Kimberlé Crenshaw* **a Columbia Egyetem és a Los Angeles-i Kaliforniai Egyetem jogászprofesszora.**

Kattints IDE és IDE a videókért, amelyeken Kimberlé Crenshaw az interszekcionalitásról beszél.

Például amikor egy hidzsábot viselő muszlim nőt negatív megkülönböztetés ér, lehetetlen elválasztani női mivoltát a muszlim identitásától, és elkülöníteni a diszkriminációt okozó aspektus(oka)t. Ez a két aspektus szorosan összefügg: azért visel hidzsábot, mert vallásgyakorló muszlim nő, aki nyilvánosan mutatkozik. Ugyanígy a fekete nőket is több diszkrimináció éri a munkahelyükön, mint a fehér nőket,[23] s ez a diszkrimináció fokozódik, ha az illető fogyatékossággal él és/vagy queer.

A fekete nők nemcsak feketék vagy nők, hanem mindkettő egyszerre, mindig és minden helyzetben, még akkor is, ha éppen elsősorban a rasszizmus vagy a szexizmus áldozataiként tekintenek rájuk. A rasszizmus, a szexizmus vagy a diszkrimináció bármely más formájának egyidejű megtapasztalása egyedi, és „több, mint a részek összege". Ahogy Kimberlé Crenshaw nemrégiben megállapította: „Nem egyszerűen arról van szó, hogy itt egy faji probléma, itt egy nemi probléma, ott pedig egy osztály- vagy LMBTQ-probléma. Sokszor ez a gondolkodási keret elfedi azt, hogy mi történik azokkal az emberekkel, akik mindezeknek a dolgoknak egyszerre vannak kitéve."[24]

Az egyenlőtlenség minden formája kölcsönösen erősíti egymást, ezért egyszerre kell elemezni és kezelni, hogy megakadályozzuk, hogy az egyenlőtlenség egyik formája erősítse a másikat. Ha például csak a nemek közötti bérszakadékot kezeljük, anélkül, hogy más dimenziókat, például a faji hovatartozást, a társadalmi-gazdasági helyzetet és a bevándorlási státuszt figyelembe vennénk, figyelmen kívül hagyjuk a tágabb képet, és valószínűleg tovább erősítjük a nők közötti egyenlőtlenségeket.

[23] Lean In and McKinsey & Company's annual Women in the Workplace study
[24] Kimberlé Crenshaw on Intersectionality, More than Two Decades Later | Columbia Law School

A diszkrimináció és a kiváltságok feltérképezése

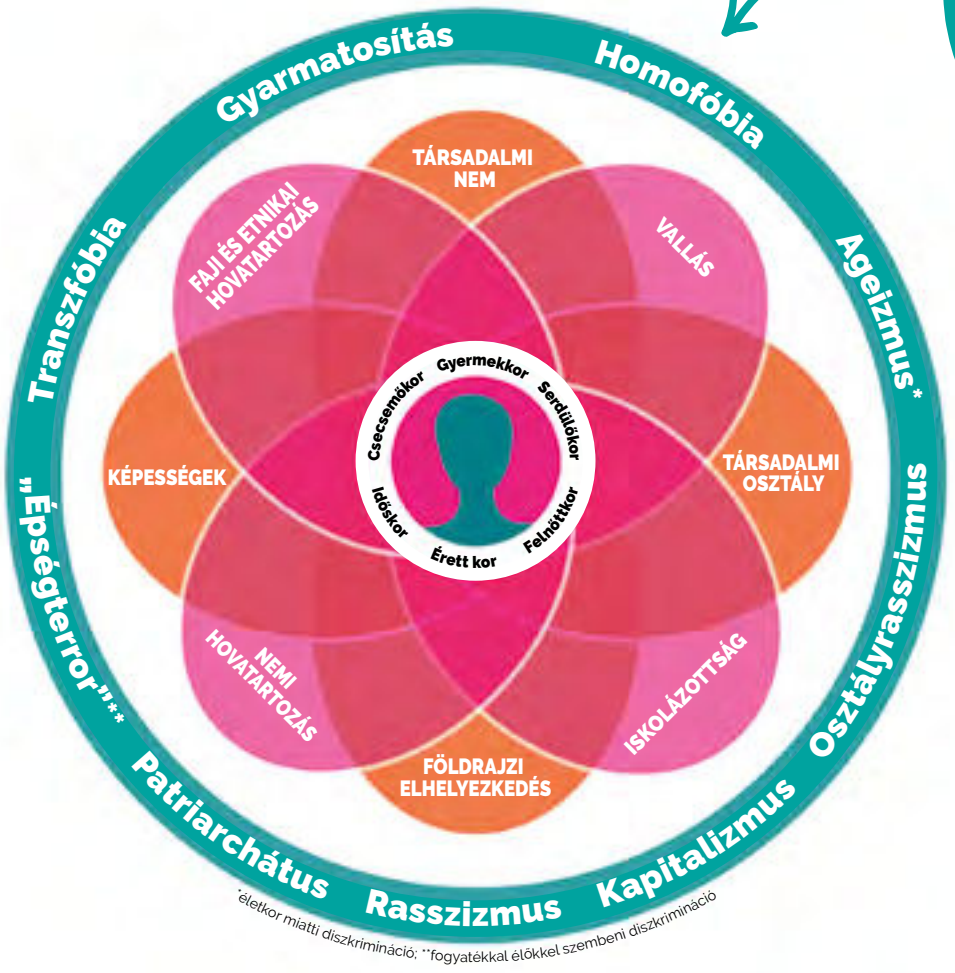

5. ábra A Big Ideas: Intersectionality – JASS (justassociates.org) ábrája alapján

Ez az ábra azt mutatja, hogy az emberi identitások különböző aspektusai miként hatnak egymásra és hogyan találkoznak, s ezáltal milyen eltérő élet- és hatalomélmények jönnek létre. EZT JELENTI AZ INTERSZEKCIONALITÁS.

Az interszekcionalitásról, valamint a hatalom és a kiváltság formái közötti kapcsolatról való gondolkodásra, illetve a tudatosság, az empátia és az elfogadás ösztönzésére szolgáló gondolatébresztő gyakorlat a kiváltságok sétája. Ezt a kiváltság-keréken keresztül is meg lehet tenni, vagy egyszerűen csak úgy, hogy megpróbálunk válaszolni néhány kérdésre. A 3. részben egy erre a módszertanra épülő gyakorlatot találunk.

Vizsgáljuk meg ezt a kiváltságkereket!

Hol helyezkedünk el a különböző külső aspektusok/problémák tekintetében?

Milyen érzéssel tölt el bennünket el, amikor elgondolkodunk ezekről a hatalmi struktúrákról?

Identitásunk mely részei visznek közelebb a középponthoz, illetve a peremhez?

Felvet ez valamilyen kérdést?

RECEPTEK A JÓLLÉTRE

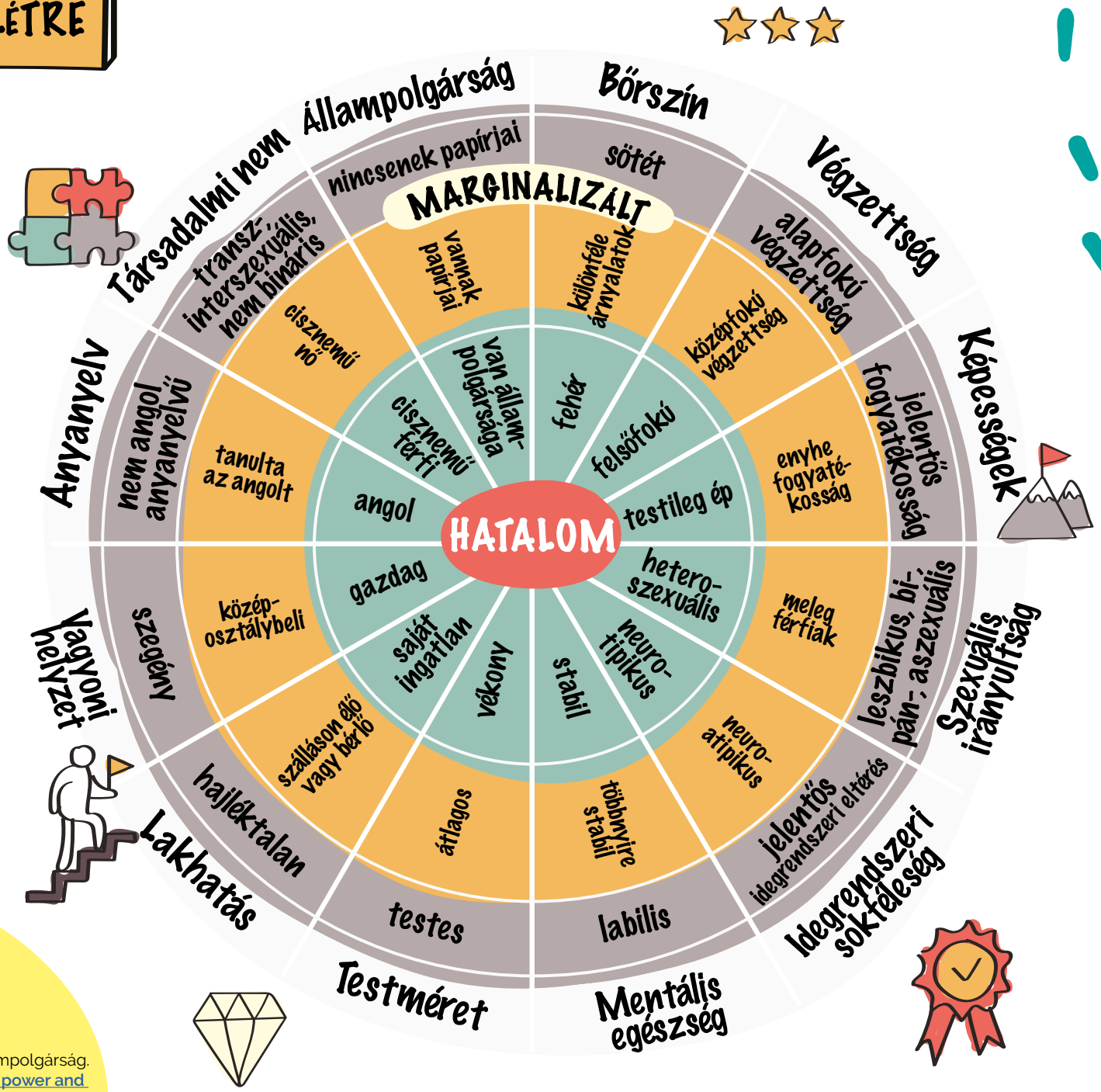

6. ábra A hatalom és kiváltságok 12 küllős kereke: bőrszín, végzettség, képesség, szexuális irányultság, idegrendszeri sokféleség, mentális egészség, testméret, lakhatás, vagyoni helyzet, anyanyelv, társadalmi nem, állampolgárság. © A Recipes for Wellbeing **The wheel of power and privilege** című ábrája alapján

Interszekcionalitás az éghajlati és nemek közötti igazságosságban

Vizsgáljuk tovább, hogy az éghajlati válságok és a nemek közti egyenlőtlenségek egymást metsző jelenségei milyen káros és diszkriminatív hatásokat okoznak!

Ő **Wilson Thomas** és Franciaországban él

20 ÉVES, FÉRFI, FEKETE, FRANCIA

Első éves egyetemista vagy. A szüleid házasok, három gyermekük van. Édesapád az építőiparban dolgozik, édesanyádnak saját péksége van. Mindkét szülőd érettségizett. Családod anyagi biztonságban él. Olykor hallod, hogy a szüleid pénzről beszélgetnek, különösen, amikor nem megy túl jól a pékség. Nem vehetsz meg mindent, amit szeretnél, de az alapvető szükségleteidről gondoskodni tudsz. A családodnak van egy régi, szigeteletlen és klíma nélküli háza a belvárosban.

Veletek él az idős és beteges nagymamád, aki gyakran kap hörghurutot. Otthon van internet. A környék nem túl tiszta, a kukák mindig tele vannak, és kevés a zöldterület. Nappal biztonságos, de éjszaka már kevésbé. A szüleidnek van autója. Gyalog, kerékpárral vagy tömegközlekedéssel jársz.

Ő **Jimó Vang** és Olaszországban él

35 ÉVES, NŐ, ÁZSIAI, KÍNAI

Kínában születtél, a családod hároméves korodban Olaszországba* költözött, de még mindig nem kaptátok meg az olasz állampolgárságot. A szüleid ruhaüzletében dolgozol. Szüleid házasok, két gyermekük van. Mindkét szülőd napi 13 órát dolgozik ugyanabban az üzletben. Mindketten középiskolát végeztek, Kínában. Te szintén házas vagy, és van egy kétéves kislányod. Gyakran viszed el a munkahelyedre, amikor nem tud a helyi óvodába menni. A családod anyagilag biztonságban van. Nem tudsz mindent megengedni magadnak, amit szeretnél, de az alapvető szükségleteidről gondoskodni tudsz. Lakást bérelsz a belvárosban, a családi vállalkozás közelében. A lakás elég lerobbant, régi a kazán, rossz a fűtés, nincs légkondicionáló. Otthon korlátozott internetkapcsolattal rendelkezel. A környéken csak egy közpark van, régi játszótérrel. Nem biztonságos, különösen éjszaka. Van autód, amit használsz is, nemcsak kényelmi, hanem biztonsági okokból.

Ő Grace Issa
és Portugáliában él

8 ÉVES, NŐ, FEKETE, TANZÁNIAI

Általános iskolába jársz. Apukádnak ez a második házassága. A szüleidnek négy gyermeke van, te vagy a második. Mindkét szülőd menekültstátuszt kapott. Édesapád a helyi piacon dolgozik, gyümölcsöt árul, édesanyád háztartásbeli és a gyerekekről gondoskodik. Csak apukád végzett középiskolát. A családod nem él kellő anyagi biztonságban, a legtöbb dolgot nem engedheti meg magának. Nem minden alapvető szükségletedről tudnak gondoskodni.

A családod egy forgalmas és zajos külvárosban, egy kétszobás lakásban lakik. Otthon nincs internet. A környék nem igazán biztonságos, se nappal, se éjszaka. Szüleidnek egy biciklin kívül nincs más közlekedési eszközük, te gyalog vagy a helyi autóbuszon utazol velük.

Ő Zani Barbasz
és Görögországban él

16 ÉVES, NEM-BINÁRIS, FEHÉR, GÖRÖG

Látássérült vagy és gimnáziumba jársz, de sokat lógsz az iskolából, mert úgy érzed, a legtöbb tanár nem ismer el és nem fogad el a „kettős másságod", azaz a látássérült voltod és a nemi identitásod miatt. Szüleid külön élnek, három gyermekük van. Apukád vegyész, anyukád pedig fogorvos. Mindketten egyetemet végeztek.

Családod biztos anyagi háttérrel rendelkezik. Nem tudsz mindent megvenni magadnak, amit szeretnél, de minden alapvető szükségletedről gondoskodnak. A családodnak van egy háza a kertvárosban, amelyet zöldövezet vesz körül, egy tó közelében, valamint egy tágas lakása a városközpontban. Mindkét otthon légkondicionált és van internet. Felváltva laksz a két szülődnél. A kertvárosi környék biztonságosabb, a belvárosi viszont éjszaka nem biztonságos. A szüleidnek két autója van, egyik sem elektromos vagy hibrid.

Válassz egyet a fenti személyek közül, akinek a bőrébe egy kis időre belebújsz. Próbáld meg egy pillanatra elképzelni az „új" életedet a rendelkezésedre álló információk alapján. **Milyen az otthonod? Élnek a szüleid? Vannak testvéreid? Boldog gyermekkorod volt vagy van? Hogy érzed magad most? Mi miatt aggódsz? Mit vársz már nagyon?**

MOST OLVASD EL AZ ALÁBBI 6 MONDATOT, ÉS VALAHÁNYSZOR IGENNEL VÁLASZOLSZ, ADJ MAGADNAK EGY PONTOT!

1. Képzeld el, hogy a régiótokban kitör a kánikula: a családod és te képesek lesztek fizikailag (a házatokban, a lakásodban, a munkahelyeden vagy az iskolában stb.) kezelni a hőséget, és a körülményekhez képest mindvégig biztonságos helyen maradni! Van lehetőségetek elmenekülni a hőség elől.
2. Képzeld el, hogy viharos esőzés csap le a régiótokban, amely súlyos árvizet okoz! Nem sokkal a katasztrófa után a családod és te valószínűleg ugyanúgy folytatjátok az életeteket, mint korábban. Kaptok kártérítést és segítséget, támogatást az államtól, van saját/családi megtakarításotok, kiterjedt ismerősi körötök, stb.
3. A helyi és az országos sajtó objektív és sokrétű információkkal lát el téged és családodat az éghajlati válsággal kapcsolatban, és tudsz tájékozódni az éghajlatváltozás megelőzéséről és mérsékléséről.
4. A családodnak és neked elvileg megvannak a lehetőségeitek és az eszközeitek arra, hogy korlátozás nélkül, biztonságosan máshová költözhessetek.
5. A mindennapokban nem érzed, hogy bármi vagy bárki fenyegetne.
6. Nem félsz attól, hogy lesz-e mit enned neked és a családodnak.

>>> Szenvedett-e az általad választott karakter a diszkrimináció bármely formájától? Ha igen, melyiktől? Mik a negatív megkülönböztetés okai?

>>> Élvezett-e az általad választott karakter bármilyen kiváltságot? Ha igen, honnan ered az adott kiváltság?

>>> Olvasd át még egyszer a többi szereplő leírását és a baloldali mondatokat!

>>> Szenvedett-e a többi szereplő a megkülönböztetés bármely formájától? Ha igen, melyiktől? Melyek voltak a negatív megkülönböztetés okai?

>>> Élvezett-e a többi szereplő bármilyen kiváltságot? Ha igen, honnan ered az adott kiváltság?

>>> Milyen gondolatok, reflexiók, kérdések jutnak eszedbe ez után az egyszerű gyakorlat után? Milyen érzéseket vált ki belőled? Voltak olyan tényezők, amelyekre korábban nem gondoltál?

>>> Milyen módon világít rá ez a gyakorlat az interszekcionalitás fogalmára?

A megkülönböztetés minden formája a hatalmi struktúrák átfedéséből ered. Ha ezt nem látjuk be, könnyebb szem elől téveszteni az átfogó képet, vagy elfogult véleményt alkotni. Amikor az éghajlati igazságosságot és a nemek közötti igazságosságot az „éghajlati nemek közötti igazságosság" fogalmában egyesítjük, azzal kidomborítjuk, hogy a nemek és az éghajlat kérdése metszi egymást. Ebből az új nézőpontból a nők többé nem „kiszolgáltatott" áldozatként, hanem a megoldáshoz hozzájárulni képes szereplőként jelennek meg. A nők megélt tapasztalataiknak és tudásuknak köszönhetően döntő szerepet játszanak az éghajlati válság megoldásában, beleértve a klímaváltozás mérséklését és az alkalmazkodást is. Az éghajlati nemek közötti igazságosság biztosítja a nők és az LMBTQIA+ közösséghez tartozók egyenlő és teljes körű részvételét a döntéshozatal minden szintjén, a fejlesztéstől a végrehajtáson át az értékelésig. Nem létezhet éghajlati igazságosság nemek közötti igazságosság nélkül, és viszont.

5. Az ökofeminista megközelítés, mint egy megoldás

Az ökofeminizmus alapelvei

Mielőtt körüljárnánk ezt a kérdést, határozzuk meg, mit is jelent az ökofeminizmus. Az ökofeminizmus egy olyan mozgalom, amely a nők elnyomásának problémáját összekapcsolja a környezet kizsákmányolásával, s a patriarchális struktúrák megkérdőjelezésével a társadalmi és ökológiai igazságosságért száll síkra. Az ökofeminizmus a fenntartható, méltányos életmódot támogatja. A mozgalom, amely különféle stratégiákat kínál a társadalmi és ökológiai válságok kezelésére, az 1970-es években indult útjára. Kritikával szemléli az olyan rendszereket, mint a fogyasztói társadalom, a kapitalizmus és a gyarmatosítás, amelyek állandósítják az igazságtalanságokat. Az ökofeminizmus kulcsgondolata, hogy a patriarchátus központi szerepet játszik az igazságtalanságok fenntartásában, és a valódi egyenlőség, valamint a környezetvédelem megvalósítása érdekében meg kell azt szüntetni.

Az előzőekben megvizsgáltuk, milyen káros hatást gyakorolnak az éghajlati válságok és a nemek közötti egyenlőtlenségek az emberiségre és a bolygóra. A kutatások azt mutatják, hogy az éghajlatváltozás aránytalanul nagy mértékben érinti a nőket. A hatalmi egyenlőtlenségek fenyegetik a bolygónkat, de léteznek alternatívák. Ha másképp tekintünk a világra, láthatjuk, hogy meg lehet valósítani egy egészséges, befogadó, fenntartható és gondoskodó világot. Ez a jövőképet jórészt mindig is azok próbálják valóra váltani, akik az emberi jogokat és a planetáris korlátokat tiszteletben tartó életmódot választják.

A megoldás a problémában rejlik: az éghajlati és nemek közötti igazságosság alapvető okai és hatásai összefüggnek egymással. A méltányosság és egyenlőség értékeinek felvállalásával átformálhatjuk világunkat. Ezek nem radikális értékek, mégis képesek forradalmasítani világunkat, hogy az egy egészséges, biztonságos, befogadó és fenntartható hellyé váljon. Az ökofeminizmus számos mai problémára rávilágít, amikor megmutatja, miként járulnak hozzá az uralkodó rendszerek – a fogyasztói társadalom, a kapitalizmus, a gyarmatosítás – a társadalmi és környezeti igazságtalansághoz. Felismeri a patriarchátus szerepét az erőszak fenntartásában, és a nemek közötti egyenlőség és a környezeti igazságosság integrálásával egy transzformatív keretet kínál e válságok kezelésére.

Ha egyéni és közösségi szinten elfogadjuk az alább felsorolt ökofeminista értékeket, a hatalmi struktúrák megkérdőjelezése révén képesek leszünk egy igazságosabb és fenntarthatóbb világot építeni mindenki számára.

TISZTELET, TÖRŐDÉS, BIZALOM, SZERETET, SZOLIDARITÁS, MEGFELELŐ KÖLCSÖNÖSSÉG, EGYÜTTÉRZÉS, BARÁTSÁG, KAPCSOLÓDÁS EGYMÁSHOZ, KÖZÖSSÉG, IGAZSÁGOSSÁG, ERŐSZAKMENTESSÉG

Ha el kellene képzelnünk egy ideális társadalmat, milyen további értékekre lenne szükség ahhoz, hogy megvalósuljon az emberek közötti és a bolygó iránti tisztelet? Milyen értékek segítik elő a boldogságot, a jóllétet és a békét? Mely értékek teszik lehetővé, hogy úgy érezzük, örömteli, kiteljesedett és biztonságos az életünk? Ha elgondolkodunk ezeken az értékeken, az nemcsak a saját törekvéseinknek mutat irányt, hanem egy harmonikusabb világ létrehozására irányuló kollektív cselekvéshez is.

Az (öko)feminizmus csak lányoknak és nőknek való?

Nem! Az (öko)feminizmus túlmutat a nemeken.

Ha megvizsgáljuk az ökofeminista értékeket, találunk-e olyat közöttük, amit nem szeretnénk megtapasztalni vagy megosztani? A maszkulinitásról alkotott általános kép néha korlátozza az egyéneket és erősíti a mérgező férfiasság eszméjét, amely fenntartja az elnyomást és az erőszakot. A férfiasságnak ez a felfogása káros következményekkel jár minden nemre, a társadalom egészére és azokra a fiúkra és férfiakra nézve is, akik a társadalom által kijelölt férfiasságkép keretei között rekedtek. Ahhoz, hogy befogadó és tiszteletteljes közösségeket alakíthassunk ki, ahol nemtől függetlenül mindenkit gondoskodással és tisztelettel kezelnek, kulcsfontosságú, hogy megkérdőjelezzük ezeket a normákat.

A férfiasság eszméjének nincs eleve adott formája; a társadalom hozza létre, amelyben élünk. Ma már szerencsére tudjuk, hogy a férfiasságtól csöppet sem idegen a gondoskodás, az ökológia, sőt a feminizmus sem, ahogy Bell Hooks is írja Feminism Is for Everybody című könyvében. Senkinek sem kell egy bizonyos módon viselkednie csak azért, mert fiú vagy férfi. Mindannyian sebezhetőek vagyunk, mindannyian el tudunk érzékenyülni, és mindannyiunkat megillet a kellő tisztelet és törődés.

Tony Porter egyike azoknak, akik egy egészséges és tiszteletteljes fiú- és férfilét mellett emelnek szót. Tony író, tanár és aktivista, egyben az ***A Call to Men*** [Felhívás Férfiakhoz] nevű szervezet alapítója. A szervezet a társadalom átalakítását tűzte ki célul, az egészséges és tiszteletteljes férfilét népszerűsítése révén, s képzéseket és oktatási anyagokat biztosít vállalatok, kormányzati szervek, iskolák és közösségi csoportok számára. Tony azonos című TED-előadását jelölték a „Legjobb 10 TED-előadás, amit minden férfinak látnia kell" kategóriába. Tony Porter az egészséges, tiszteletteljes férfiasságért kiálló férfi példaképe, aki a pozitív férfiasságot nem csak az oktatás, hanem a civil aktivizmus révén is erősíti.

Hány olyan férfi példaképet ismersz, aki a feminista, gondoskodó, egészséges, ökológiai férfiasságot hirdeti?

SZOKATLAN LENNE, HA EGY FIÚ VAGY EGY FÉRFI EGY (ÖKO)FEMINISTA VILÁG RÉSZESE AKARNA LENNI?

Nem, nem vagy egyedül!
Számos nemzetközi mozgalom – például a *HeForShe* vagy a *MenEngage* – egyesíti a férfiakat a nemek közötti igazságosság előmozdításában. Ezek a mozgalmak azt hirdetik, hogy a feminizmuspárti elkötelezettség nem passzív, hanem aktívan hozzájárul egy igazságosabb világhoz.

NEM LENNE MEGGONDOLATLANSÁG LEMONDANI A KIVÁLTSÁGAINKRÓL?

Nem! A kutatások azt mutatják, hogy a társadalmi és politikai egyenlőség alapvető fontosságú ahhoz, hogy mindenki számára jobb legyen az élet.

Ökofeminista történetek

Mit mondhat egy közönséges akkumulátorról szóló történet az **ökofeminizmusról**?

Phyllis Omido története

A savas ólomakkumulátorokat az autóktól és motorkerékpároktól kezdve a mobiltelefon-tornyok és napelemek energiájának háttértárolásáig mindenben használják. Mivel viszonylag olcsóak és meglehetősen rövid élettartamúak, évente több mint 1,2 millió tonna használt savas ólomakkumulátor halmozódik fel Afrikában. Afrika-szerte működnek újrahasznosító üzemek, amelyek a megmaradt ólmot újraértékesítés céljából kinyerik. Ezek az üzemek rendkívül mérgezőek az ott dolgozókra, a környező lakosságra és a környezetre egyaránt. Ólomtartalmú gőzöket bocsátanak ki, tisztítatlan szennyvizük a helyi közösségek vízellátásába kerül; a hosszú távú, akár kis mennyiségű ólomnak való kitettség is agy- és vesekárosodást, halláskárosodást, reprodukciós problémákat, gyermekeknél pedig tanulási zavarokat okoz.

Phyllis Omido 2009-ben kezdett el dolgozni az egyik ilyen gyárban – a kenyai Owino Uhuru üzemben – humánerőforrás és minőségbiztosítási referensként. Hamarosan észrevette, hogy a dolgozók és a közösség tagjai, köztük a saját gyermeke, akit rendszeresen vitt magával a munkahelyére, megbetegedtek. Az Omido által kezdeményezett vizsgálat súlyos ólommérgezést és környezetpusztítást tárt fel. Phyllis Omido más nőkkel együtt cselekvésre szánta el magát. Mozgósította a közösséget, dokumentumfilmet készített az üzemről, civil szervezetet alapított Center for Justice Governance and Environmental Action (CJGEA) néven, és a nemzeti és nemzetközi politikai döntéshozókkal szemben is fellépett. 2014-ben, ötévnyi érdekérvényesítés után az Owino Uhuru üzem bezárt. Az ügy 2017-ben még egy, a használt ólomakkumulátorok afrikai újrahasznosításáról szóló ENSZ-határozatot is megalapozott, amely erősítette a kenyai ólomexport tilalmát. **Az embereket és a helyi környezetet ért kár azonban megmaradt.**

Phyllis Omido ezért bíróság elé vitte az ügyet, közösségének 3000 tagja nevében beperelte az érintett állami és magán intézményeket. Egy 2023-as bírósági ítélet mind az állami, mind a magán intézményeket felelősségre vonta a közösség és a környezet károsításáért. Ez a mérföldkőnek számító döntés hangsúlyozza, hogy az államnak kötelessége a környezet és a polgárok védelme. **A kártérítésért vívott küzdelem még folytatódik.**

(A szöveget a Right Livelihood-tól vettük át.)

Phyllis Omido egy kenyai nő, aki harcba szállt az emberi jogok és a környezet védelméért.
Történetét hallgatva több kérdés is felmerül. Íme néhány:

- **Ki okozza a környezetpusztítást, és kit érint leginkább?**
- **Ki a felelős?**
- **Ki termel, ki fogyaszt, és ki ártalmatlanítja a hulladékot?**

Milyen egyéb kérdések merülnek fel a történettel kapcsolatban?
Phyllis története rávilágít a globális dél és a globális észak közötti számos egyenlőtlenségre, feltárva a **hulladékgyarmatosítás*** pusztító hatásait, valamint a (társadalmi) nem, a faji és etnikai hovatartozás, a társadalmi-gazdasági helyzet és az egészség, beleértve a reproduktív egészség interszekcionális voltát.

***HULLADÉKGYARMATOSÍTÁS** az, amikor egy népcsoport a saját hulladékát és szennyező anyagait arra használja, hogy egy másik népcsoportot uraljon a saját hazájában. A kifejezést először 1989-ben jegyezték fel az ENSZ Környezetvédelmi Programjának bázeli kongresszusán, amikor az afrikai nemzetek aggodalmukat fejezték ki amiatt, hogy a magas GDP-jű országok veszélyes hulladékot helyeznek el az alacsony GDP-jű országokban. Hulladékgyarmatosítás alatt jellemzően a földterületek hulladéklerakás céljából történő leigázását értik, amely területeket ezután „süllyesztőnek" is neveznek.Ez jól látható az accrai Kantamanto piac, a világ legnagyobb használtruha-piacának esetében is.[25] Ez a fajta modern gyarmatosítás számos kérdést vet fel azzal kapcsolatban, hogyan és mit fogyasztunk, milyen gyártósorokon termelünk, és azokon milyen hulladék keletkezik, s mindez milyen hatással van az emberiségre és a környezetre. A világ nem fenntartható fogyasztási és termelési szokásainak válsága fokozza bolygónk jelenlegi hármas válságát: az éghajlatváltozást, a természetrombolást és a környezetszennyezést.[26]**

PHYLLIS TÖRTÉNETE EGY ÖKOFEMINISTA TÖRTÉNET.

Phyllis történetének középpontjában a globális gazdaság, a kapitalizmus, a környezetvédelem és a gondozási munka (jövő nemzedékek, közösségek, betegek gondozása) között húzódó szakadék áll. Érinti továbbá a környezetpusztításnak és az éghajlati válságnak a szexuális és reproduktív egészségre gyakorolt, nemek szerinti hatásait is. A történet feltárja az erőforrásokhoz való hozzáférés, az oktatás és a jog közötti összefüggéseket, illetve vizsgálja a munka igazságtalan elosztását. A nők kizsákmányolása mellett a planetáris határokat és a természet kizsákmányolását is vizsgálja.
Milyen tekintetben ökofeminista még Phyllis története? Milyen ökofeminista értékek jutnak még eszedbe?
A Phyllis Omidóról szóló videó megtekintéséhez kattints ide.

[25] https://stopwastecolonialism.org/
[26] UN (2024): https://sdgs.un.org/goals/goal12#progress_and_info

Sok más példát találunk ökofeminista történetekre szerte a világon, amelyek sokszor olyan emberekről szólnak, akikről talán már hallottunk, mint Vandiva Shiva, a néhai Berta Cáceres és Wangari Maathai. Rajtuk kívül azonban még számos ismeretlen szószólója van a mindennapi ökofeministáknak és ökofeminista mozgalmaknak, akiknek ugyanaz a szándékuk.

Ismersz hazai vagy más országbeli ökofeministákat vagy ökofeminista történeteket? Kik ők és mivel foglalkoznak?

Az ökofeminista megközelítésmód valódi és pozitív megoldásokat kínál a mindennapi életmódunkra, valamint a helyi és globális igazságtalanságok kezelésére. Hogyan néznének ki az iskolák, önkéntes egyesületek, városok és városrészek, ha ökofeminista értékek és elvek alapján épülnének fel? Íme, néhány európai kezdeményezés, amely inspiráló példaként szolgálhat megvalósítható és igazi változást hozó megoldásokra.

Szeszgyár: egy ökofeminista, queer közösségi kert Budapest szívében – Cooperative City

Gondolatébresztő kérdések:

- ***Milyen ökofeminista értékeket és elveket vallanak a Szeszgyárban?***
- ***Mik a benyomásaid a Szeszgyárral kapcsolatban?***
- ***Ismersz más, a Szeszgyárhoz hasonló közösségi kerteket?***
- ***Hasznosítható a szeszgyári tapasztalat a te közösségedben is?***

Egy ökofeminista város újragondolása

2021-ben megjelent egy kiadvány Ökofeminista javaslatok a város újragondolására – Nyilvános és közösségi utak címmel.
A kiadvány céljai a következők:

- A város ökofeminista szemléletű újragondolásához szükséges elvek meghatározása.
- Javaslatok és cselekvési irányok megfogalmazása ökofeminista városok létrehozása céljából.
- A kívánatos és szükséges ökofeminista átmenethez szükséges városi modellek felmutatása.

A kiadvány arra keresi a választ, hogyan válhatnak a városok az ökofeminista átmenet részévé. Megvizsgálja továbbá az ökofeminizmust mint keretet, a város fogalmát ökofeminista szempontból, valamint a jövőre vonatkozó ökofeminista elveket és értékeket. Ezek többek között:

- A feminista gazdaság és az ökológiai gazdaság
- Közjavak, fennhatóságok és jogok
- Az élet fenntarthatósága és az ellenálló-képesség

A kötet ezután sorra veszi a városi közpolitikával kapcsolatos ökofeminista javaslatokat a következő témákban:

- a gondoskodáshoz való kollektív jog
- élelmiszer-függetlenség
- energiafüggetlenség
- vízhez való hozzáférés, vízgazdálkodás
- közösségi oktatás és szabadidő
- állami és közösségi egészségügyi és szociális ellátás
- (öko)feminista várostervezés
- nemi alapú erőszak minden formájától mentes élet
- gazdasági és együttműködési hálózat

Gondolatébresztő kérdések:

Egyetértesz azzal, amit a kiadvány javasol? Beszéljétek meg, miért/miért nem! Mit gondolsz, a kiadványban szereplő közpolitikai javaslatok működőképesek lehetnek?
Mire lenne szükség? Te mit javasolnál még?

Alternatív gazdasági modellek

Ebben a részben korábban már megvizsgáltuk, hogy a jelenlegi gazdasági modell milyen negatív hatásokat eredményez amiatt, hogy a globális egyenlőtlenségeket és az éghajlati igazságtalanságot növelő politikára ösztönöz. A nemnövekedés (degrowth) egy a globális kapitalizmust bíráló politikai és gazdasági elmélet, amely arra szólít fel, hogy radikálisan csökkentsük globális erőforrás-fogyasztásunkat. Az egyenlőtlenségek növekedésével és a planetáris határok folyamatos átlépésével a nemnövekedés egyre nagyobb teret hódít magának.[27] Az aktivisták és kutatók által létrehozott nemnövekedés mozgalma egy olyan társadalomért száll síkra, amely a társadalmi és ökológiai jóllétet helyezi előtérbe a vállalati profit, a túltermelés és a túlzott fogyasztás helyett.[28]

Léteznek olyan alternatív gazdasági modellek, amelyek összhangban állnak a nemnövekedés elveivel, és számos gyakorlat már most is általánossá vált országos és nemzetközi szinten, jóllehet nem mindig ugyanazokból az etikai és ökológiai okokból. Íme két olyan modell, amelyről talán már te is hallottál:

•**A megosztáson alapuló gazdasági formák** egyre terjednek: a közösségi munkahelyek, a közösségi lakhatás, a házcsere, a couchsurfing, az Uber, az Airbnb, a városi kerékpárok és elektromos robogók mind-mind ezt példázzák. Az olyan megosztási platformok, mint az Uber vagy a Just Eat azonban nem feltétlenül gyengítik a kapitalizmust vagy a patriarchátust. Épp ellenkezőleg, új etikai kérdéseket vetnek fel a munkavállalók jogaival és a tömeges adatmegosztással kapcsolatban.. Számos megosztáson alapuló gazdasági forma azonban képes pozitívan befolyásolni a fenntarthatóságot. A co-housing (közösségi lakhatás) például lehetővé teszi, hogy az emberek egyesítsék erőforrásaikat, csökkentve ezáltal a fogyasztást és a termelést, beleértve a hulladékot is, és elszakadjanak attól az elképzeléstől, hogy muszáj saját ingatlant birtokolni.

• **A körforgásos gazdaságok**, mint például az upcycling, a dobozok és palackok újrahasznosítására szolgáló visszaváltási rendszerek, a ruhaadományozás, valamint a használt tárgyak és könyvek árusítása a jelenlegi fenntarthatatlan és igazságtalan gazdasági formákat és társadalmakat kívánják ellensúlyozni. Olyan új termelési és fogyasztási modelleket kínálnak, amelyek „eleve regeneratívak", optimalizálják az erőforrásokat, és a termékeket többszörösen újrahasználják és átalakítják, ezáltal csökkentve a nyersanyagfogyasztást és hulladéktermelést. Nézd meg a körforgásos gazdaságokról szóló videót, amelyet egy Kate Raworth nevű közgazdász készített a „fánkgazdaságtanról" (doughnut economics) szóló sorozatának részeként. Ez az elmélet a társadalmi (beleértve a nemek közötti) és a planetáris határok tiszteletben tartását és védelmét szolgáló megoldásokat vizsgálja, amelyek az emberiség 21. századi fejlődésének iránytűi lehetnek.

[27] WEF (2022) Degrowth: what's behind this economic theory and why it matters today | World Economic Forum (weforum.org)
[28] degrowth.info/degrowth

Az ökofeminizmus egyesíti a megosztáson alapuló és a körforgásos gazdasági formák társadalmi nemi és ökológiai pozitív hatásait, a kollektív felelősségre és részvételre fókuszálva az elnyomás konkrét formáinak elutasításában. Ez a megközelítés, mint az eddigiekből kiderült, lehetséges. Talán jobban elismerhetnénk mindazokat, akik magukra vállalják a gyermekek, idősek és betegek gondozását. Talán jobban értékelhetnénk az elhagyott vagy kihasználatlan zöldterületeket, mint amilyen a Szeszgyár is, hogy közösségi veteményeskerteket hozzunk létre rajtuk, ahol a közösség közösen gondoskodik az élelméről, sőt, akár együtt is főznek és esznek.

Az éghajlati válságot és a környezeti igazságosságot nem lehet gender szempontból semleges intézkedésekkel kezelni, és a nemek közötti igazságosság nem olyan kérdés, amely kizárólag a nőket és a lányokat érinti. **Ebben állampolgárként és egyénként mindnyájunknak fontos szerepünk van**. Európai polgárokként, demokratikus szavazati jogunkkal élve konkrét lehetőségünk van arra, hogy befolyásoljuk és megváltoztassuk az embereket és a környezetet hátrányosan megkülönböztető és károsító politikai törekvéseket és törvényeket. Számos más lehetőségünk is van arra, hogy helyi és globális kérdésekben hallassuk a hangunkat és aktív részvételt vállaljunk, például petíciók aláírásával, aktivisták és civil szervezetek támogatásával és hozzájuk való csatlakozással, helyi bizottságokban és közösségekben való részvétellel, valamint azzal, hogy válaszokat és megoldásokat követelünk a döntéshozóktól. Egyéni szinten az, hogy mit eszünk, hogyan utazunk, mit fogyasztunk, milyen hulladékot termelünk, mit tanulunk, hogyan pihenünk és hogyan gondoskodunk másokról, mind pozitívan befolyásolhatja otthonunkat, közösségünket, városunkat és környezetünket, helyi és globális szinten egyaránt, amennyiben e döntéseink a méltányosság, az egyenlőség és az igazságosság elvein alapulnak.

6. Fogalomtár

Áldozati zóna:
A környezetromlás vagy környezetszennyezés által aránytalanul nagy mértékben érintett terület.

Antropocentrizmus:
Az a meggyőződés, hogy az ember a legjelentősebb faj a Földön, s ezáltal minden körülötte forog. Ez az elképzelés gyakran a természet emberi haszonszerzésre való kizsákmányolásához vezet, más fajok vagy ökoszisztémák kellő figyelembevétele nélkül.

COP (Conference of the Parties, Részes Felek Konferenciája):
Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye (UNFCCC) nyomán az országok éves találkozója, ahol az éghajlat-politikáról és az éghajlatváltozási megállapodásokról tárgyalnak.

Éghajlati jóvátétel:
A globális észak által a globális dél országainak, illetve a sebezhető közösségeknek nyújtott kártérítés vagy jóvátétel az éghajlatváltozás okozta károkért és veszteségekért.

Éghajlatváltozás:
A globális vagy regionális éghajlati minták hosszú távú változása, elsősorban az emberi tevékenységeknek, például a fosszilis tüzelőanyagok elégetésének és az erdőirtásnak köszönhetően.

Európai zöld megállapodás:
Az Európai Bizottság terve az Európai Unió gazdaságának fenntarthatóvá tételére, amelynek célja a karbonsemlegesség elérése 2050-ig, valamint a zöld technológiák és politikák előmozdítása.

Felhatalmazás:
Az egyének vagy közösségek képessé tétele arra, hogy nagyobb befolyást gyakoroljanak életük, döntéseik és erőforrásaik felett, gyakran az oktatás, az információhoz való hozzáférés és az önbizalom erősítése révén.

Feministapárti elkötelezettség:
A nemek közötti egyenlőségért való kiállás, a szexizmus elleni küzdelem és a feminista elvek támogatása. Bármilyen nemű egyént jellemezhet, beleértve a fiúkat és a férfiakat is, akik a patriarchális rendszerek lebontásán, a nők jogainak előmozdításán, valamint a méltányos lehetőségek és környezet megteremtésén dolgoznak, hogy egy befogadóbb társadalom jöhessen létre.

Feminizmus:
Társadalmi és politikai mozgalmak összessége, amelyek a nemek közötti politikai, gazdasági, személyes és társadalmi egyenlőséget, valamint a nemi alapú megkülönböztetés és elnyomás elleni küzdelmet szorgalmazzák.

FFK-k (fenntartható fejlődési célok), más néven globális célok vagy Agenda 2030:
Az ENSZ által a különböző társadalmi, gazdasági és környezeti kihívások kezelésére kijelölt globális célok, amelyek 2030-ig a fenntartható fejlődés megvalósítását célozzák.

Generációk közötti igazságosság:
Az etikai felelősség, hogy a döntéshozatal során figyelembe kell venni a jövő generációk igényeit és jogait, különösen a fenntarthatóság és a környezetvédelem tekintetében.

Globális dél, globális észak:
A régiók gazdasági fejlettség és földrajzi elhelyezkedés alapján történő tág besorolása. A globális dél jellemzően a gazdaságilag kevésbé fejlett afrikai, latin-amerikai és ázsiai országokat jelenti, míg a globális észak a fejlettebb észak-amerikai, európai és ázsiai országokra utal.

Gondoskodó férfiasság:
A gondoskodást, az empátiát és a könyörületet hangsúlyozza, mint a férfiasság alapvető ismérveit, megkérdőjelezve a dominanciához és agresszióhoz kapcsolódó sztereotípiákat.

Gyarmatosítás:

Olyan uralmi rendszer, amelyben egy idegen hatalom ellenőrzést gyakorol egy terület és annak népe felett, illetve saját javára használja ki annak erőforrásait és munkaerejét. A gyarmatosítás megzavarja az őslakosok kultúráját, gazdaságát és társadalmi struktúráit, ami hosszú távú egyenlőtlenségekhez és traumákhoz vezet. A gyarmatosítás természeténél fogva erőszakos és elnyomó, a gyarmatosított régiókban függést és elmaradottságot okoz, miközben fenntartja a faji hierarchiákat és hozzájárul a globális egyenlőtlenségekhez.

Interszekcionalitás:

Az elmélet hangsúlyozza, hogy az egyének társadalmi tapasztalatai összetettek, s azt vizsgálja, hogy a különböző társadalmi identitások (pl. faji, nemi, társadalmi osztálybeli) hogyan metszik egymást, ami a megkülönböztetés és a kiváltságok egymást átfedő rendszereit hozza létre.

Kapitalizmus:

Olyan gazdasági rendszer, amelyben magánszemélyek vagy vállalkozások birtokolják és ellenőrzik az áruk és szolgáltatások termelési és elosztási eszközeit. A szabad piaci verseny, a nyereségvágy és a minimális kormányzati beavatkozás elvei alapján működik. Bár elősegíti az innovációt, a hatékonyságot és a gazdasági növekedést, a kapitalizmus gyakran jelentős jövedelmi egyenlőtlenségeket és társadalmi különbségeket eredményez. A kapitalizmus általában a profitot helyezi előtérbe a társadalmi jólléttel, a környezeti fenntarthatósággal és a munkavállalói jogokkal szemben, ami kizsákmányoláshoz és gazdasági instabilitáshoz vezet, miközben a piaci erőkre való hagyatkozása súlyosbíthatja az egyenlőtlenségeket és alááshatja a demokratikus folyamatokat.

Klímasemlegesség:

Az üvegházhatású gázok kibocsátása és a légkörből való kivonódása közötti nettó nulla egyenleg elérése, általában a szén-dioxid-kibocsátás kompenzációja vagy más intézkedések révén.

Körforgásos gazdaság:

Az erőforrások felhasználásának maximalizálását célzó gazdasági modell a hulladék csökkentése, a termékek és anyagok újrafelhasználása és az erőforrások újrahasznosítása révén.

Méltányosság:
A méltányosság magában foglalja a korrektség, a pártatlanság és az igazságosság biztosítását az erőforrások, lehetőségek és előnyök elosztásában, különös tekintettel a történelmi egyenlőtlenségek és a rendszerszintű megkülönböztetés kezelésére.

Nemek közötti egyenlőtlenség:
Az egyének nemük alapján történő egyenlőtlen bánásmódja vagy megítélése, amely különböző területeken, például a jövedelem, az oktatás, az egészségügy, a politikai képviselet és a társadalmi státusz terén nyilvánul meg, és gyakran hátrányosan érinti a nőket és a nem bináris személyeket.

Ökofeminizmus:
A nők elnyomását és a környezeti kizsákmányolást összekötő mozgalom, amely a társadalmi és ökológiai igazságosságért száll síkra a patriarchális struktúrák megkérdőjelezésével, illetve a fenntartható és méltányos életmód előmozdításával.

Ökológiai férfiasság:
A férfiasság olyan formái, amelyek az ökológiai értékeket helyezik előtérbe, mint például a környezetvédelem, a fenntarthatóság, továbbá elutasítják a férfiasság hagyományos felfogásához kapcsolódó uralmi és kizsákmányolási normákat.

Ökológiai nemek közötti szakadék:
A férfiak és nők közötti különbségek a környezetvédelmi attitűdök és viselkedésmódok terén, amelyek gyakran azt mutatják, hogy a nők nagyobb valószínűséggel tesznek magukévá környezetbarát szokásokat és támogatják a környezetvédelmi politikát, mint a férfiak.

Patriarchátus:
Olyan társadalmi rendszer, amelyben a férfiak rendelkeznek elsődleges hatalommal, ők játszanak domináns szerepet a politikai vezetésben, az erkölcsi tekintély és a társadalmi kiváltságok terén, valamint a tulajdon feletti ellenőrzésben. Mindez gyakran együtt jár a nők és más neműek alárendelésével, a társadalmi normák és intézmények olyan alakításával, amely a férfiak dominanciáját és befolyását erősíti, s a nemek közötti egyenlőtlenséghez, a nem férfi vélemények háttérbe szorulásához vezet.

Planetáris határok:

Tudományosan meghatározott határok, amelyeken belül az emberiség biztonságosan működhet, elkerülve a Föld kritikus rendszereinek destabilizálódását. Kilenc területet foglalnak magukban, köztük az éghajlatváltozást, a biológiai sokféleség csökkenését és az óceánok elsavasodását. E határok átlépése növeli a nagy volumenű, visszafordíthatatlan környezeti változások kockázatát, amelyek veszélyeztethetik az emberiség fennmaradását és a bolygó épségét.

Szénkörforgás:

A szénkörforgás az a természetes folyamat, amelynek során a szén a légkör, az óceánok, a szárazföld és az élő szervezetek között mozog, szabályozva a Föld szénháztartását.

Szénlábnyom:

Az emberi tevékenységek – például a közlekedés, az energiafelhasználás és a fogyasztás – által közvetlenül vagy közvetve kibocsátott üvegházhatású gázok teljes mennyiségét méri. Bár a kifejezést széles körben használják, a szénlábnyom gondolatát a British Petroleum, egy fosszilis üzemanyagokkal foglalkozó vállalat vezette be, hogy az éghajlatváltozásért az egyéni viselkedést tegye felelőssé, az olajvállalatok nagyszabású kitermelése és környezetpusztítása helyett.

Szolidaritás:

Egyének vagy csoportok közötti, közös érdekeken, célokon vagy identitáson alapuló egység és együttműködés. Az éghajlati szolidaritás magában foglalja az éghajlatváltozás és hatásainak kezelésére irányuló kollektív fellépést és támogatást.

Üvegházhatású gázok kibocsátása:

Az üvegházhatást okozó gázok – például a szén-dioxid (CO_2), a metán (CH_4) és a dinitrogén-oxid (N_2O) – olyan gázok, amelyek megkötik a hőt a Föld légkörében, hozzájárulva ezzel az üvegházhatáshoz és a globális felmelegedéshez.

3. FEJEZET

Gyakorlatok részletes leírással tanárok, trénerek és fiatalok számára

1. ALAPGYAKORLATOK

A kiadvány alapgyakorlatai arra irányulnak, hogy **bevonják a trénereket, tanárokat és fiatalokat az olyan kritikus globális problémák összefüggéseinek mélyebb megismerésébe**, mint az éghajlatváltozás, a nemek közötti igazságosság, az interszekcionalitás és az ökofeminizmus. A foglalkozások elősegítik az ökológiai válságok és a társadalmi egyenlőtlenségek közötti kölcsönhatások jobb megértését.

Aki elmélyül ezekben a témákban, az holisztikus képet kaphat világunk legsürgetőbb problémáinak összefüggő természetéről, valamint **lehetőséget arra, hogy a környezetében és akár azon túl is hozzájáruljon a pozitív változásokhoz.**

Hogyan működik?

- **A résztvevők elgondolkodtató feladatokat kapnak, amelyek arra késztetik őket, hogy gondolják végig és kritikusan elemezzék az éghajlat és a nemek közötti igazságosság összefüggéseit.** Interaktív foglalkozásokon keresztül tárhatják fel, hogyan alakítják a globális kölcsönös függőségek a jelenlegi környezeti és társadalmi szférákat, és hogyan kínálhat életképes megoldásokat a problémákra az ökofeminista megközelítés.

- **A tevékenységek a KUVAS keretrendszer köré épülnek (lásd az 1. fejezetet).** A gyakorlatok révén a fiatalok nemcsak tudásukat és tudatosságukat bővítik ezekkel a sürgető kérdésekkel kapcsolatban, hanem olyan készségeik és attitűdjeik is kialakulnak és fejődnek, mint a kritikai gondolkodás, az empátia és az együttműködésen alapuló problémamegoldás, hogy egy igazságosabb és fenntarthatóbb világ mellett érvelhessenek.

- **Öt 45 perces alapgyakorlatot javasolunk.** Fontos a gyakorlatok sorrendje, mert így a tanulók fokozatosan tudnak elmélyülni a tárgyalt témákban.

1. Gyakorlat

KÖSD ÖSSZE A PONTOKAT!

CÉLOK

A gyakorlat célja, hogy ösztönözze a fiatalokat:

- Az ökológiai válságokkal és a nemek közötti egyenlőtlenségekkel, valamint a köztük lévő összefüggésekkel kapcsolatos ismereteik elmélyítésére.
- Kritikai gondolkodásra a környezet és a nemek közötti igazságosság összefüggéseiről.

ÖSSZEFOGLALÁS

A gyakorlat célja, hogy megismertesse a résztvevőkkel a kiadványban szereplő főbb fogalmakat, témákat, azaz a nemek és az éghajlati igazságosság kölcsönhatásait és összefüggéseit.

KORCSOPORT 15+

IDŐTARTAM 45 perc

HELYIGÉNY

Nagyobb szoba vagy szabadtér

SZÜKSÉGES ANYAGOK

- **Flipchart papír**
- **Színes tollak vagy markerek**
- **Régi magazinok és újságok**
- **Ollók**
- **Ragasztók**
- **Elektronikus eszköz (PC, laptop vagy tablet)**
- **Internetelérés**
- **Újrahasznosított papír**
- **További képek**

Tipp a facilitátornak:

A magazinok és/vagy további képek kiválasztásakor törekedjen arra, hogy olyan példákat hozzon, amelyek összefüggésbe hozhatók a különböző területeken tapasztalható nemi igazságtalanságokkal és az éghajlati válság számos aspektusával! Érdemes lehet olyan anyagokat keresni, amelyek a formális és informális politikai térre, a vezetésre és a döntéshozatalra, a (fizetetlen) gondozási munkára, a munka/gazdaság világára, a globális kapcsolatokra, a történelemre, az oktatásra/tudományokra, a társadalmi normákra és a nemek percepciójára, az egészségügyre/gyógyászatra, stb. vonatkoznak.

Mindenképpen válasszon olyan anyagokat is, amelyek negatív és igazságtalan szempontokat közvetítenek (például nemi sztereotípiák és az éghajlatváltozás következményei), valamint olyan pozitív képeket, amelyek a sztereotípiákkal ellentétes nemi szerepeket ábrázolnak (például gondozást végző férfiak, nők a vezetésben és az éghajlatváltozással kapcsolatos fellépésben)!

Törekedjen arra, hogy az anyagok tükrözzék az emberek sokféleségét, és vegye figyelembe mind a globális, mind a helyi dimenziókat!

ÉRINTETT TÉMAKÖRÖK

- Klímaváltozás
- Ökológiai válságok
- Nemek közötti egyenlőtlenségek
- Kölcsönös függőségek
- Interszekcionalitás

KUVAS TERÜLETEK

Tudás és megismerés:

- Társadalmi igazságosság, méltányosság és nemek közötti igazságosság
- Identitás, sokszínűség és interszekcionalitás
- Emberi jogok
- Hatalom, megerősítés (empowerment) és érdekérvényesítés

Értékek és attitűdök:

- Identitástudat, önbecsülés és a sokszínűség értékelése
- Elköteleződés a társadalmi igazságosság, a méltányosság és a közösség iránt
- Az emberek és az emberi jogok tisztelete

Készségek:

- Kritikai, önálló és kreatív gondolkodás
- Empátia és szolidaritás
- Önismeret és reflexió

ELŐKÉSZÜLET

Készítsünk elő egy helyiséget vagy teret, benne a szükséges anyagokkal!
Segíti a gyakorlatra való felkészülést, ha elolvassa a kiadvány 2. fejezetét, amely az ökológiai válságokkal, a nemek közötti egyenlőtlenségekkel, valamint a köztük lévő kölcsönös függőségekkel, kölcsönhatásokkal foglalkozik.

1. LÉPÉS

Vezesse be ezt a 45 perces szakaszt azzal, hogy elmondja a résztvevőknek, most fontos globális és „glokális" kérdéseket fognak körüljárni az Ecoality, egy fiataloknak szóló EU-s projekt keretében.

Első lépésként magyarázza el, hogy a mai világban többféle ökológiai válság létezik, és nem egyetlen válsághelyzet van. Ossza kiscsoportokra a résztvevőket, és kérje meg őket, hogy írják fel (újrahasznosított papírra vagy elektronikus eszközbe) azokat az ökológiai válságokat, amelyek az eszükbe jutnak!

IDŐTARTAM: 5 PERC

Ezután kérje meg a csoportokat, hogy gondolják végig a társadalmunkban fennálló nemek közötti egyenlőtlenségeket! Melyek a nemek közötti egyenlőség legsürgetőbb kérdései és miért? A csoportok használhatják ugyanazt a papírt (vagy elektronikus eszközt).

IDŐTARTAM: 5 PERC

2. LÉPÉS

Kérje meg a csoportokat, hogy reflektáljanak a következő kérdésekre:
- **Összefüggenek-e az ökológiai válságok és a nemek közötti egyenlőtlenségek?**
- **Ha igen, hol és hogyan?**

Ezután kérjen meg minden csoportot, hogy készítsenek gondolattérkép-kollázst a rendelkezésre álló anyagok felhasználásával, amely nemcsak az ökológiai válságokat és a nemek közötti egyenlőtlenségeket mutatja be, hanem azt is, hogy ezek hogyan kapcsolódnak egymáshoz. Ösztönözze a csoportokat, hogy engedjék szabadon a kreativitásukat – rajzoljanak, vágjanak ki és illesszenek be képeket, firkáljanak, stb. Kulcsszavakat is hozzáadhatnak a gondolattérképeikhez, amelyek az ötletelés során merültek fel, és különböző színekkel kiemelhetik az ökológiai válságok és a nemek közötti egyenlőtlenségek közötti kölcsönös függőségeket és kapcsolatokat. Kérje meg a csoportokat, hogy gondolják át, van-e valami meglepő abban, hogy hogyan vagy miért keresztezi egymást ez a két probléma.

IDŐTARTAM: 15 PERC

Egy példa a gondolattérkép-kollázsra

Tipp a facilitátornak:
A kollázs alternatív megoldásként online is elkészíthető. Példa egy használható alkalmazásra: www.canva.com.

3. LÉPÉS

Nézze meg a következő videót Inezu Umuhoza Grace történetével:

Elmondatlan történetek az éghajlatváltozás veszteségeiről és kárairól az LDC-országokban: Ruanda*

Írja fel a következő kérdéseket a táblára vagy egy flipchart papírra:

- **Jelen: Mik a hatások, következmények? Kik az érintettek?**
- **Múlt: Honnan ered a probléma? Mik a kiváltó okok, és milyen kísérletek történtek eddig a probléma megoldására?**
- **Jövő: Milyen megoldások és alternatívák ismertek?**

Kérjen meg minden csoportot, hogy válasszanak ki egy ökológiai válságot VAGY egy nemek közötti egyenlőtlenséget a gondolattérkép-kollázsukból, amelyet a legsürgetőbbnek vagy aggasztóbbnak tartanak, majd beszéljék meg és adják hozzá a fenti három dimenziót.

* **Tipp a facilitátornak:**

Segíti a felkészülést erre a gyakorlatra, ha megnézi a „Harc az éghajlatváltozás ellen" című gyakorlatot, amely további információkat tartalmaz Ineza Umuhoza Grace-ről.

Időtartam: 15 perc

4. LÉPÉS

Kérjen meg minden csoportot, hogy mutassák be gondolattérkép-kollázsukat (a földön, vagy a falra ragasztva, hogy körbejárva mások és láthassák)! Ha online dolgoznak, győződjön meg arról, hogy a csoportok meg tudják osztani egymással a gondolattérkép-kollázsokat!

IDŐTARTAM: 5 PERC

TOVÁBBLÉPÉS

Ha van lehetőség több időt szánni a gyakorlatra, a gondolattérkép-kollázsok megosztása előtt a következő lépést adhatja hozzá: Használja Ineza Umuhoza Grace történetét és kérje meg a résztvevőket, hogy gondolják végig a következő kérdéseket, amelyek elősegíthetik bármely adott probléma vagy helyzet összetettségének mélyebb megértését:

- **Lokális és globális: Hogyan érinti a probléma az embereket, a környezetet, a gazdaságot lokálisan és globálisan egyaránt?**
- **Egyén és közösség: Hogyan érinti az egyéneket és a közösségeket? Mely egyéneket és közösségeket érinti leginkább vagy legkevésbé? (További szempontokat lásd alább!)**
- **Racionális és érzelmi: Hogyan reagálnak az emberek racionális szinten (például mozgalmak, kezdeményezések a közpolitikai döntéshozatal befolyásolása érdekében)? Milyen érzelmi reakciók lehetnek az emberekben (például harag, frusztráció és/vagy mások manipulálása, érzelmi sérülékenységének kihasználása stb.)?**

Írja fel a fenti három dimenziót a táblára vagy egy flipchart papírra, és illusztrálja őket Ineza Umuhoza Grace történetéből vett példákkal! Kérje meg a csoportokat, hogy adják a dimenziókat a saját gondolattérkép-kollázsaikhoz, és kapcsolják össze a korábban kiválasztott legsürgetőbb vagy legaggasztóbb problémával!

A „glokális" kérdések elemzése azt jelenti, hogy megértjük a különböző érdekcsoportok közötti (hatalmi) kapcsolatokat, valamint azt, hogy képesek vagyunk-e befolyásolni a helyi hatóságok és kormányok döntéseit és közpolitikai intézkedéseit egy adott kérdésben.

2. Gyakorlat

Globális Dominó

CÉLOK

A tevékenység célja, hogy a fiatalok:

- Ismerjenek meg globális kihívásokkal foglalkozó helyi aktivistákat.
- Ismerjék meg jobban a fenntarthatóságot, annak pilléreit és a köztük lévő összefüggéseket.
- Gondolkodjanak el az egyéni cselekvések jelentőségén a globális kihívások kezelésében.
- Vitassák meg a nemek közötti egyenlőséget és az emberi jogokat.

ÖSSZEFOGLALÁS

A gyakorlat célja, hogy megismertesse a fiatalokkal a globális kihívások megoldásán dolgozó férfiak és nők munkáját. Egy dominót kell kirakniuk úgy, hogy egy adott személy leírását a fotójához illesztik.

A dominó kirakása arra is lehetőséget ad, hogy megvitassuk, ki tudja megváltoztatni a világot, és hogyan érhet el változást. A gyakorlat során fontos felhívni a résztvevők figyelmét a nemek közötti egyenlőség és az emberi jogok kérdéseire. A gyakorlat megkezdése előtt a résztvevőknek ismerniük kell a „fenntarthatóság" kifejezést.

KORCSOPORT 15+

IDŐTARTAM 45 perc

HELYIGÉNY

Szoba vagy szabadtér

SZÜKSÉGES ANYAGOK

Minden tevékenységhez kinyomtatva és kivágva a vonatkozó mellékletek:

- **1. munkalap – Fenntarthatóság & 2. munkalap – Globális dominók**

Egyéb anyagok:

- **Post-itek**
- **Színes filctollak vagy markerek**
- **Ollók**

ÉRINTETT TÉMAKÖRÖK

- Ökológiai tudatosság
- Globális kihívások
- Kölcsönös függőségek
- Nemek közötti egyenlőség
- Interszekcionalitás
- Emberi jogok

KUVAS TERÜLETEK

Tudás és megismerés:

- Társadalmi igazságosság, méltányosság és nemek közötti igazságosság
- Identitás, sokszínűség és interszekcionalitás
- Emberi jogok
- Hatalom, megerősítés (empowerment) és érdekérvényesítés

Értékek és attitűdök:

- Identitástudat, önbecsülés és a sokszínűség értékelése
- Elköteleződés a társadalmi igazságosság, a méltányosság és a közösség iránt
- Az emberek és az emberi jogok tisztelete

Készségek:

- Kritikai, önálló és kreatív gondolkodás
- Empátia és szolidaritás
- Önismeret és reflexió

A GYAKORLAT ELŐTT

Mielőtt elkezdené ezt a gyakorlatot, megkérheti a résztvevőket, hogy ismerkedjenek a fenntarthatóság témájával az alábbiak megtekintésével és elolvasásával:

- **Fenntartható Föld,** Fenntarthatóság 4 percben | Fenntartható magyarázat, 2022
- **Fenntartható Fejlődési Célok, a 2. fejezetben – hívja fel a figyelmet, hogy egyetlen célt sem lehet elérni elszigetelten!**

ELŐKÉSZÜLET

A gyakorlat elején kérdezze meg a résztvevőket, hogy mit tudnak a fenntarthatóságról! Beszéljék meg plenárisan! Végül röviden mutassa be az **1. munkalapot – Fenntarthatóság**, amely felvázolja a fenntarthatóság három fő pillérét (gazdaság, társadalom, környezet) és összetevőit.

Ezután válaszoljanak a következő kérdésre:

- **Mit gondolsz, ki tehet a fenntarthatóságért?**

Mondja el a résztvevőknek, hogy megismerhetik azoknak a személyeknek a történeteit, akik napjainkban a globális kihívások megoldásán dolgoznak.

IDŐTARTAM: 5 PERC

1. LÉPÉS

Ossza a csoportot ötfős kiscsoportokra! Nyomtasson annyi példányt a **2. munkalapból – Globális Dominó**, ahány csoport van!

Adjon minden csoportnak egy példányt a **2. feladatlapból – Globális dominó**, és kérje meg őket, hogy vágják ki az egyes téglalapokat, vagyis a dominódarabokat! Mindegyik darab egy fenntarthatóságért tevékenykedő személy nevét és egy másik személy fényképét tartalmazza, akinek a leírása egy másik darabon található. Mondja el a résztvevőknek a feladataikat:

- **Olvassatok el minden, a dominókon leírt történetet!**
- **Rendezzétek el a dominókat úgy, hogy a leírás egyezzen a megfelelő fényképpel!**
- **Miután egy csoport összeállította a dominót, ellenőrizzék, hogy a képek és a leírások megfelelően illeszkednek-e!**

Segítsen a csoportoknak a dominódarabok elrendezésében, hogy minden leírás megfeleljen a vonatkozó fényképnek.
A megoldást itt láthatja.

IDŐTARTAM: 10 PERC

2. LÉPÉS

Kérje meg a csoportokat, hogy válasszanak egy globális aktivistát! A csoport feladata, hogy elemezze a kiválasztott személy cselekedeteit, és eldöntse, a fenntarthatóság mely pillérén dolgozik az adott személy. Ezt az elemet írják fel egy Post-it-re!
Ha van rá lehetőség, a résztvevők az interneten bővebben is olvashatnak a kiválasztott személyről.

Hívja fel a résztvevők figyelmét, hogy a fenntarthatóság elemei hatással vannak egymásra. Például a fák ültetése hatással van a helyi ökoszisztémák és az éghajlat védelmére (**Fajok, ökoszisztémák és klímavédelem**). Ugyanakkor megköveteli a helyi közösség képzését és elköteleződését (**Fenntartható közösség**), új munkahelyeket hoz létre, sok esetben a nők számára, ami segít csökkenteni a szegénységet (**Tartós foglalkoztatás, nemek közötti egyenlőség, egészségügy**).
Ösztönözze a tanulókat, hogy vegyék észre ezeket az összefüggéseket!

Időtartam: 15 perc

3. LÉPÉS

Kérje meg a csoportokat, hogy tartsanak rövid prezentációt a választott személyükről és tevékenységeiről!
A fenntarthatósági pillérek mely összetevőiért dolgoznak az adott egyének?

Kérje meg a résztvevőket a témák további megbeszélésére! A következő kérdésekkel segítheti a beszélgetést:
- **Ki dolgozik a fenntarthatóságért? Mi jellemzi ezeket az egyéneket?**
- **Mi segít a változás elérésében? Vegyétek figyelembe a nem, az iskolai végzettség és a társadalmi háttér szerepét!**
- **Van valami, ami összeköti ezeket az egyéneket?**
- **Mi különbözteti meg ezeket az egyéneket?**
- **A fenntarthatóság elérése milyen hatással van az emberek életminőségére?**
- **Ez hogyan érintheti az emberi jogokat?**

Hívja fel a résztvevők figyelmét a nők részvételének fontosságára a globális kihívások kezelésében! Beszéljen továbbá a nők és a férfiak közötti egyenlőtlenségről a döntéshozó pozíciókban vagy vezetői szerepekben, valamint a formális és az informális, a fizetett és nem fizetett tevékenységekben! Készíthetnek plakátot, ötletfelhőt, Facebook-bejegyzést, vagy egyszerűen megoszthatják, miért fontos a nemek közötti egyenlőség és a globális kihívások közös kezelése.

Hívjuk fel a figyelmet a fenntarthatóságért dolgozó személyek életkorára, nemére, társadalmi hátterére és iskolai végzettségére! Nagyon változatos hátterű emberek dolgoznak a globális kihívásokon. Sem a nem, sem az életkor, sem az iskolai végzettség nem határozza meg a képességünket arra, hogy hozzájáruljunk egy jobb és igazságosabb világhoz. Mindannyiunknak megvan a maga szerepe a globális kihívások kezelésében.

Időtartam: 15 perc

TOVÁBBLÉPÉS

Ez a gyakorlat továbbvihető:
- **További dominókártyák létrehozása:** Keressen további személyeket a helyi közösségében, akik a globális kihívások megoldásán dolgoznak!
- **Személyes kártyák készítése:** Írjon néhány szót magáról, és ossza meg, hogyan reagál Ön a globális kihívásokra, és mit tesz a fenntarthatóságért!

1. Munkalap – Fenntarthatóság

GAZDASÁGI	KÖRNYEZETI	TÁRSADALMI
Technológiai innovációk Új technológiák bevezetése, amelyek növelik a termelés hatékonyságát és csökkentik az erőforrások felhasználását.	**Fajvédelem** A biológiai sokféleség megőrzését célzó kezdeményezések a veszélyeztetett (szárazföldi és vízi) fajok védelmén keresztül.	**Nemek közötti egyenlőség** Az esélyegyenlőség előmozdítását és a társadalmi diszkrimináció megszüntetését elősegítő kezdeményezések.
Tartós foglalkoztatás A foglalkoztatás elősegítése a helyi vállalkozásokba történő befektetések és a közösségfejlesztés révén.	**Ökoszisztéma-védelem** A természetes ökoszisztémák és a vadon élő állatok számára fenntartott terek megőrzését célzó intézkedések.	**Hozzáférés az oktatáshoz** Az oktatáshoz való egyetemes hozzáférés biztosítása minden szinten, lehetővé téve a személyes és szakmai fejlődést.
Pénzügyi igazságosság A tudatosság és a pénzgazdálkodási készségek növelése a közösségen belül a gazdasági stabilitás támogatása érdekében, beleértve a tisztességes és megkülönböztetéstől mentes béreket.	**Klímavédelem** Az éghajlatváltozás mérséklését célzó intézkedések az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével és adaptív intézkedések végrehajtásával a hatások kezelésére.	**Egészségügy** A közegészségügy javítását célzó intézkedések az egészséges életmód előmozdítása, az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés biztosítása és a betegségek elleni küzdelem révén.
Fenntartható fogyasztás Olyan pénzügyi rendszer fenntartása, amely nem állandósítja az áruk és szolgáltatások folyamatosan növekvő fogyasztását.	**Szennyezéscsökkentés** A levegő-, víz- és talajszennyezés csökkentését, valamint a hulladék hatékony kezelését célzó előírások bevezetése és ilyen technológiák alkalmazása.	**Fenntartható közösség** Partnerségen, megértésen, empátián, együttműködésen és békén alapuló közösségek építése.

2. Munkalap – Globális Dominó

A kártyák helyes elrendezése itt található.

Wangari Maathai

KI AZ A WANGARI MAATHAI?

Wangari Maathai Kenyában született. Társadalmi, környezetvédelmi és politikai aktivista volt. Amerikai és német egyetemeken biológiát, a Nairobi Egyetemen pedig állatorvosi tanulmányokat folytatott. Ő alapította a Zöldövezet mozgalmat.

TEVÉKENYSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK

A Wangari által alapított Green Belt Movement 30 millió fát ültetett. Az ültetések gazdagították a biológiai sokféleséget, és a kontinens elsivatagosodásának, valamint az ezzel járó szegénységnek és éhezésnek a megelőzését tűzték ki célul. A Zöld Övezet önkéntesei oktatással is foglalkoznak, a helyes táplálkozás és az emberi jogokat népszerűsítik. Tevékenységükkel számos új munkahelyet teremtettek több ezer kenyai nő számára (például a faiskolákban). Wangari volt az első afrikai nő, aki elnyerte a Nobel-békedíjat a környezetvédelem, a fejlődés, a demokrácia és a béke érdekében végzett munkájáért.

Ki ő?

Nadia Tutarieva

KI AZ A NADIA TUTARIEVA?

Nadia Tutarieva Luhanszkban, Ukrajnában született. Fiatal aktivista, aki a nők jogaiért és a békéért dolgozik. Egy helyi iskola tanára.

TEVÉKENYSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK

19 éves korában kezdett el segíteni a lányoknak tanulni és saját kezükbe venni a jövőjüket. A 2014-es ukrajnai konfliktus óta az iskolások oktatásával és a háborúval kapcsolatos témák oktatásával foglalkozik. Nadia társalapítója a Girls of Chuhinka szervezetnek, amely a nemek közötti egyenlőségért és a nők szerepvállalásáért a béke építésében, valamint a társadalmi és politikai életben való részvételükért dolgozik. Ő maga is aktívan részt vesz közössége politikai életében.

Ki ő?

2. Munkalap – Globális Dominó

A kártyák helyes elrendezése itt található.

William Kamkwamba

KI AZ A WILLIAM KAMKAMBA?

William Kamkwamba Malawiból származik. A családját mélyszegénységbe taszító szárazság miatt kénytelen volt abbahagyni az iskolát. Falujában az embereknek többek között az energiához való hozzáférés is gondot okozott.

TEVÉKENYSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK

William megépítette az első szélmalmot a faluban talált hulladékból, így családja elsőként jutott áramhoz a faluban. A helyi újságok hamarosan írni kezdtek az eredményéről, és meghívták egy tanzániai TEDx találkozóra. Kamkwamba finanszírozást kapott tanulmányai folytatásához, és később felvételt nyert egy az Egyesült Államokban működő egyetemre. Közben megalapította a Moving Windmills szervezetet, amely a tiszta vízért, az egészségügyért, az oktatásért és a helyi közösségek megerősítéséért dolgozik, együttműködve számos más humanitárius szervezettel a globális délen.

Ki ő?

Gitanjali Rao

KI AZ A GITANJALI RAO?

Gitanjali Rao Colorado-ban, Egyesült Államokban született. 11 éves korában hallott a michigani Flint város vízének ólomszennyezettségéről (az ilyen szennyezett víz fogyasztása veszélyes az egészségre). Ez arra ösztönözte, hogy elmélyítse ismereteit az ivóvízben lévő ólom és más toxinok szennyezettségéről. Rao részt vett egy versenyen, ahol egy mentorral dolgozhatott, aki segített neki a projektje megvalósításában.

TEVÉKENYSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK

Rao találmánya a Tethys nevet kapta, amelyet a tiszta víz görög istennőjéről, egy titánról neveztek el. Ez egy kártyapakli méretű doboz, amely egy akkumulátort, Bluetooth-t és szén nanocsöveket tartalmaz a vízben lévő ólom kimutatására. A találmány célja, hogy a víz tisztasága gyorsan mérhető legyen az egyszerű felhasználók számára is. Rao alkotta meg a Kindly alkalmazást is, amely mesterséges intelligenciát használ a cyberbullying korai felismerésére.
Tinédzser iskolákkal, nemzetközi szervezetekkel és múzeumokkal is együttműködik, és innovációs workshopokat szervez társai számára.

Ki ő?

2. Munkalap – Globális Dominó

A kártyák helyes elrendezése itt található.

Miranda Wang

KI AZ A MIRANDA WANG?

Miranda Wang 18 éves korában kezdett el érdeklődni a biotechnológia iránt, amikor egy osztálytársával felfedezett egy baktériumot, amely lebontja a műanyagokban használt ftalátokat. A Torontói Egyetemen biokémiát, a Pennsylvaniai Egyetemen pedig molekuláris és sejtbiológiát, valamint mérnöki vállalkozást tanult. Tanulmányai alatt alapította meg a BioCollectiont.

TEVÉKENYSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK

A Miranda által alapított vállalat a szintetikus biológia eszközeivel keresi a megoldást a műanyagválság megoldására. Azt vizsgálják, hogyan lehet a nem újrahasznosítható műanyagot - amely a világ műanyagtermelésének 1/3-át teszi ki - értékes kémiai vegyületekké bontani. Jelenleg egy kísérleti hulladékkezelőt üzemeltetnek, valamint a Google-t segítik, hogy irodáiban hulladékmentes politikát vezessen be.

Miranda több elismerésben részesült, többek között felkerült a Forbes „30-an 30 alatt”, és a New York Times „Visionaries Courage to Change the World” listájára, illetve megkapta a „Pritzker Environmental Genius” és az „ENSZ Év Fiatal Bajnoka” címeket.

Ki ő?

Olga Malinkiewicz

KI AZ AZ OLGA MALINKIEWICZ?

Olga Malinkiewicz Lengyelországban született. A Varsói Egyetem fizika karán és a barcelonai Katalán Politechnikai Egyetemen szerzett diplomát. A valenciai egyetemen fizikából doktorált. A Saule Technologies társalapítója és technológiai igazgatója.

TEVÉKENYSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK

Olga társalkotója az ásványi csoportokon alapuló nyomtatott napelemek költséghatékony előállítási módszerének - ezek nagyon vékony és rugalmas napelemek, amelyek épületekre, tetőkre és különböző más felületekre helyezhetők. Olga több év alatt egy szakemberekből álló csapatot és egy laboratóriumot hozott létre, amely ennek az új technológiának a kutatásával foglalkozik.

A „Kiemelten fontos lengyel feltaláló” (Young Leaders of Innovation verseny, 2015) és „Az év feltalálója” címet is elnyerte. 2016-ban a lengyel tudomány fejlődéséhez való kiemelkedő hozzájárulásáért megkapta a „Polonia Restituta Rend” lovagkeresztjét.

Ki ő?

2. Munkalap – Globális Dominó

A kártyák helyes elrendezése itt található.

Kotchakorn Voraakhom

KI AZ A KOTCHAKORN VORAAKHOM?

Kotchakorn Voraakhom Bangkokban született és a Porous City Network szervezet alapítója. Tájépítészetből szerzett alapdiplomát a Thaiföldi Egyetemen, majd a Harvard Egyetemen végzett posztgraduális tanulmányokat. Tanulmányai során a Kounkuey Design Initiative egyik alapítója volt - ez a szervezet olyan városokat támogat, amelyek nem rendelkeznek megfelelő forrásokkal a helyi közösségbarát terek kialakításához.

TEVÉKENYSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK

A Kotchakorn által alapított szervezet a városok zöldterületeinek növelésén dolgozik, hogy ellensúlyozza az éghajlatváltozás hatásait. A Time magazin beválasztotta az éghajlatváltozás ellen küzdő 15 legfontosabb nő közé.

Ki ő?

Hinduo Oumarou Ibrahim

KI AZ A HINDUO OUMAROU IBRAHIM?

Hindou Oumarou Ibrahim Csádban született, az mbororo pásztorközösség tagja, a csádi őslakos nők és népek szövetségének (AFPAT) elnöke továbbá éghajlatvédelmi aktivista.

TEVÉKENYSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK

Hindou együttműködik olyan közösségekkel, amelyek megtapasztalják az éghajlatváltozás következményeit, például a Csád-tó kiszáradása miatt korlátozottan jutnak vízhez. A tó négy ország, Csád, Kamerun, Niger és Nigéria lakosainak vízforrása. Hindou és az egyesület munkatársai találkoznak a gazdákkal, hogy feltérképezzék a mezőgazdasági területeket és az egyes közösségek igényeit. Közös munkájuk révén segíthetnek a közösségeknek olyan kompromisszumot találni, amely biztosítja a vízhez való hozzáférést, ugyanakkor enyhíti a helyi konfliktusokat. Az egyesület emellett támogatja a lányok és nők jogait, valamint a környezetvédelemért való kiállást az mbororo közösségben.

Ki ő?

2. Munkalap – Globális Dominó

A kártyák helyes elrendezése itt található.

Boyan Slat

KI AZ A BOYAN SLAT?

Boyan Slat Hollandiában született. 16 éves korában kezdett el érdeklődni a tengerszennyezés problémája és a tengerekből és óceánokból való kivonásának nehézségei iránt. Ez az érdeklődés középiskolai tanulmányai során kutatási projektté alakult. A Delfti Műszaki Egyetemen repülőgép- és űrmérnöki tanulmányokat folytatott.

TEVÉKENYSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK

Az egyetem első évében kifejlesztett egy passzív módszert a tengeri hulladék összegyűjtésére. Megalapította a The Ocean Cleanup szervezetet, amely U-alakú rendszereket telepít. Ezek a rendszerek a Csendes-óceán északi öbleiben sodródnak, és összegyűjtik a vízben lebegő hulladékot (amit hajókkal összeszednek és a partra szállítanak). A Boyan Alapítvány célja, hogy 2040-re eltávolítsa a műanyaghulladék 90%-át az óceánokból, és megállítsa a folyókból az óceánokba történő beáramlását.

Ki ő?

Najat Aoun Saliba

KI AZ A NAJAT AOUN SALIBA?

Najat Aoun Saliba egy libanoni banánfarmon nőtt fel. A polgárháború kitörése után családjával együtt a városba költözött, ahol érdeklődni kezdett a légszennyezés csökkentésének lehetőségei iránt. Saliba egy libanoni egyetemen tanult, ahol alapdiplomát szerzett, majd tanulmányait az Egyesült Államokban folytatta.

TEVÉKENYSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK

Libanonba való visszatérését követően 2002-ben segített létrehozni az Ibsar Természetvédelmi Központot, amely Libanon biológiai sokféleségének megőrzésével foglalkozik. Emellett megalapította a Légköri Elemző laboratóriumot, és létrehozta az első libanoni adatbázist a légszennyezésről. Mivel aggódott a libanoni hulladékok szabad égetése miatt, kutatásaival kimutatta, hogy az égetés 2300%-kal növelheti a rákkeltő anyagok mennyiségét a levegőben. Saliba részt vett a vízvezetékeken végzett kémiai kutatások nemzetközi protokolljainak kialakításában. Jelenleg is innovatív anyagokat és módszereket fejleszt a légszennyezés tanulmányozására.

Ki ő?

3. Gyakorlat

A B BOLYGÓ LÉTEZIK!

CÉLOK

A gyakorlat célja, hogy segítse a fiatalokat:

- Megismerni két jelentős globális problémát, az éghajlatváltozást és a nemek közötti igazságtalanságot.
- Empatikussá válni az emberekkel és a bolygónkkal.
- Változtatni a fenntarthatóbb életvitel érdekében, és hozzájárulni egy befogadóbb, fenntarthatóbb és szolidárisabb világ megteremtéséhez.

ÖSSZEFOGLALÁS

Ez a gyakorlat felhívja a figyelmet a jelenlegi éghajlati válságokra és azok hatásaira, különösen azokra, amelyek a nőket és lányokat érinti.
A fő cél arra motiválni a tanulókat, hogy tegyenek lépéseket egy jobb élet és jövő megteremtése érdekében, mind helyi, mind globális szinten.

KORCSOPORT 15+

IDŐTARTAM 45 perc

HELYIGÉNY

Tágas belső tér

SZÜKSÉGES ANYAGOK

- **Tábla/digitális képernyő**
- **Elektronikus eszköz internet hozzáféréssel**
- **Hangjelző eszköz (például csengő vagy harang)**
- **Nyomtatott kérdések és kijelentések a mellékletből**
- **Post-it jegyzetek vagy újrahasznosított papírlapok jegyzeteléshez**

ÉRINTETT TÉMAKÖRÖK

- Éghajlati igazságosság, társadalmi igazságosság, nemek közötti igazságosság
- Globalizáció és kölcsönös függés
- Kritikai és kreatív gondolkodás
- Empátia és szolidaritás
- Felelősség és részvétel

KUVAS TERÜLETEK

Tudás és megismerés:

- Éghajlat, igazságosság és környezet
- Társadalmi igazságosság, méltányosság és nemek közötti igazságosság
- Identitás, sokszínűség és interszekcionalitás
- Globalizáció és kölcsönös függés

Értékek és attitűdök

- Aktív részvétel a környezet védelmében és a fenntartható fejlődés előmozdításában

Készségek

- Kritikai, önálló és kreatív gondolkodás
- Empátia és szolidaritás

ELŐKÉSZÜLET

A résztvevők előzetesen egyénileg nézzenek utána, hogy az éghajlatváltozás hogyan érinti a nőket és a lányokat, és határozzák meg, mely országok bocsátják ki a legtöbb CO_2-t. Az útmutató **2. fejezeté**ben található anyagok áttekintésével Ön is jobban felkészülhet erre a gyakorlatra. Válassza ki, hogy a „Harcoljunk együtt az éghajlatváltozás ellen" sorozat rövid videói közül melyik négy darabot nézzék meg a diákok inspiráció céljából. A videók itt érhetők el: https://www.youtube.com/@EUClimateAction/search?query=Harcoljunk

1. LÉPÉS

Inspirálja a résztvevőket példákkal: milyen pozitív lépéseket tesznek a mai fiatalok (a jövő felnőtt generációi) világszerte! Nézzék meg a „Harcoljunk együtt az éghajlatváltozás ellen" sorozat rövid videói közül az előre kiválasztott négy darabot. A videók itt érhetők el: https://www.youtube.com/@EUClimateAction/search?query=Harcoljunk

IDŐTARTAM: 4 PERC

2. LÉPÉS

Mondja el a résztvevőknek, hogy egy szerepjátékot fognak játszani, amely a 'B bolygó' és a Föld képviselői közötti bolygóközi találkozóból áll.

Ossza két csoportba a résztvevőket: egyesek a B bolygó lakói, mások pedig a Földről származnak. A B bolygón feleannyi ember legyen, mint a Földön (nagyjából minden két földi emberre jut egy ember a B bolygóról).

Miután megszervezte a csoportokat, olvassa fel a következő nyilatkozatot:

"Ma valami hihetetlen dolog történik: a B bolygó barátságos lakói megérkeztek a Földre, hogy kommunikáljanak a lakóival. A B bolygó tagjai megfigyelték az éghajlatváltozás hatásait, különösen azokat, amely a nőket és a lányokat érinti, és aggódni kezdtek. Megbeszélést kezdeményeznek a Föld lakóival, hogy megértsék, mi történik és miért. Ez az első személyes találkozó, ahol mindkét fél tanulhat egymástól. A vita megkezdése előtt azonban fel kell készülnötök."

Ossza szét a mellékletben található kártyákat a két csoportban! 3 téma van. Ön dönti el, mely témákra kíván koncentrálni, nem szükséges mindegyikkel foglalkozni. Az előkészítési fázisban a két csoport tagjai egymástól külön üljenek le (mindenki a saját csoportjában).

MONDJA EL, HOGY 15 PERCÜK VAN FELKÉSZÜLNI A VITA KÉRDÉSEIRE.

Adjon át a csoportoknak egy-egy nyilatkozatot (lsd. melléklet). Minden csoportnak el kell olvasnia az irányadó kérdéseket, és kritikusan kell gondolkodnia a lehetséges válaszokon, amelyek a vitában felmerülhetnek. Csoporton belül megbeszélhetik egymással a kérdéseket, megoszthatják egymással a kétségeiket vagy aggályaikat.

IDŐTARTAM: 17 PERC

3. LÉPÉS

A felkészülés után kérje fel a résztvevőket a bolygóközi találkozóra: üljenek le egymással szemben úgy, hogy a B bolygó egyik lakója ül vagy áll a Föld bolygóról érkező két ember előtt.

Köszöntsük a résztvevőket a következő szavakkal:

"Üdvözlünk minden képviselőt a két bolygóról. Valami soha nem látott dolog történik ma: egy rejtélyes jelenség lehetővé tette a B bolygó egy nagyon barátságos és segítőkész csoportjának, hogy a Földre utazzon, és találkozzon a lakóival, hogy jobban megértsék, hogyan lehet tenni az egyenlőségért és a fenntarthatóságért. Kérjük, vegyétek figyelembe, hogy a B bolygó lakói nem viselik el a nagy zajt, ezért rendkívül halkan kell beszélnünk, hogy ne riasszuk el őket! Próbáljátok a lehető legjobban kiaknázni ezt a lehetőséget, mert a B bolygó képviselői nem maradhatnak sokáig."

Ezután egy kivetítőn ossza meg a mellékletben szereplő valamennyi megvitatásra váró nyilatkozatot, és kérje meg a B bolygó egyik képviselőjét, hogy olvassa fel az egyik témához tartozó kijelentést.

A vita azzal kezdődik, hogy a B bolygót képviselő résztvevők felteszik a kiválasztott témával kapcsolatos kérdéseket a Föld lakóinak. Ezután a Föld lakóinak szóban, rajzban vagy írásban kell válaszolniuk.

Minden kérdésre legfeljebb 5 perc álljon rendelkezésre! Egy csengővel jelezheti a válaszidő végét.

A párbeszéd végén a B bolygó küldöttei a helyükön maradnak, és leírják vagy lerajzolják a kulcsszavakat, érzéseiket vagy gondolataikat a Föld bolygóról tanultakról. Legfeljebb 30 másodpercet hagyjon ezekre a reflexiókra!

Ezután kérje meg a B bolygó lakóit, hogy tegyenek egy lépést maguknak balra, és találkozzanak a következő földlakóval, hogy megbeszélhessék a következő témát egy másik képviselővel.

Addig ismételjék a folyamatot, amíg az összes kiválasztott témát megvitatják.

IDŐTARTAM: 12 PERC

4. LÉPÉS

Olvassa fel az alábbiakat a csoportoknak:

"B bolygó, most rajtatok a sor, hogy beszéljetek, miközben a Föld hallgat. Osszátok meg gondolataitokat és érzéseiteket mindazzal kapcsolatban, amit hallottatok. Mit tanulhat a B bolygó abból, amit a Föld csinál?"

Kérje meg a B bolygó résztvevőit, hogy válaszoljanak! Minden ötlet hangozzon el! Csengetéssel jelezze a feladat végét.
Ha végeztek, kérje meg a bolygók résztvevőit, hogy köszönjenek el egymástól, és kívánjanak jó utat a B bolygó lakóinak.
Mondja el, hogy a szerepjáték véget ért, és a résztvevők lépjenek ki a szerepeikből!

IDŐTARTAM: 5 PERC

5. LÉPÉS

A résztvevők üljenek körbe a játék megbeszéléséhez:

- **Milyen érzelmeket éltetek át a játék során?**
- **Volt-e, akit felbátorítottak, megerősítettek bizonyos válaszok egyes kérdésekben (különösen azokat, akik kisebb hatalommal rendelkeznek)?**
- **Hozzájárult-e valamilyen válasz az egyenlőség eléréséhez?**
- **Figyelembe vették-e a legkiszolgáltatottabb csoportok (például földművesek, bennszülöttek, alacsony jövedelmű országokból származók, nők, lányok és gyermekek) hangját és véleményét?**

Ha van rá idő, bátorítsa a résztvevőket, hogy írják le vagy illusztrálják gondolataikat és érzéseiket azokról a lépésekről, amelyeket megtehetnek az éghajlat és a nemek közötti igazságosság előmozdítása érdekében. Ez további vitát vagy egy vizualizációs tábla létrehozását ösztönözheti. Ez a megbeszélés a foglalkozástól függetlenül is folytatható.

IDŐTARTAM: 5 PERC

TOVÁBBLÉPÉS

A foglalkozás lezárásakor hangsúlyozza, hogy globális polgárként mindenki tehet olyan apró változtatásokat az életében, amelyek elősegíthetik az egyenlőséget és az éghajlati igazságosságot a baráti körben, az iskolában, valamint a családon vagy egyéb közösségen beül.

IDŐTARTAM: 2 PERC

NYILATKOZATOK ÉS KÉRDÉSEK, AMELYEKKEL A B BOLYGÓ LAKÓI ÉS A FÖLDLAKÓK FOGLALKOZNAK A TALÁLKOZÓN, VALAMINT HÁTTÉRINFORMÁCIÓK

→

1. TÉMA – AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS HATÁSA

A B BOLYGÓ NYILATKOZATA:

“Minden nap tanúja vagyok a Földön élő emberek túlélésért folytatott küzdelmének. Az erdőirtással és az elsivatagosodással veszik fel a harcot, a veszélyeztetett fajokat próbálják megvédeni, a tengeri hulladék csökkentésére törekednek. Szembesülnek az emelkedő tengerszinttel, az aszályokkal, a viharokkal és hőhullámokkal.

Látjuk az űrből, hogy az erőfeszítéseik ellenére egyre több az egyszer használatos műanyag a földeken és az óceánokban, hogy jelentősen csökken a biodiverzitás. Tanúi vagyunk a fosszilis tüzelőanyagok elégetésének, a természeti erőforrások kitermelésének, a túlzott húsfogyasztás miatti intenzív állattenyésztésnek és a globális kereskedelem következményeinek.”

Megjegyzés: A nyilatkozatot ki kell vetíteni egy nagy képernyőre, és a B bolygó egyik képviselőjének fel kell olvasnia a vita bevezetőjeként.

KÉRDÉSEK, AMELYEKET A B BOLYGÓ TESZ MAJD FEL A FÖLDNEK:

Melyek azok a fő tényezők vagy okok, amelyek hozzájárulnak ezekhez a problémákhoz?

•

Kit, kiket érintenek leginkább ezek a problémák?

•

Milyen válaszok és/vagy megoldások lehetségesek ezeknek a problémáknak a javítására?

1. TÉMA – AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS HATÁSA

HÁTTÉRINFORMÁCIÓK A VITA ELŐKÉSZÍTÉSÉHEZ:

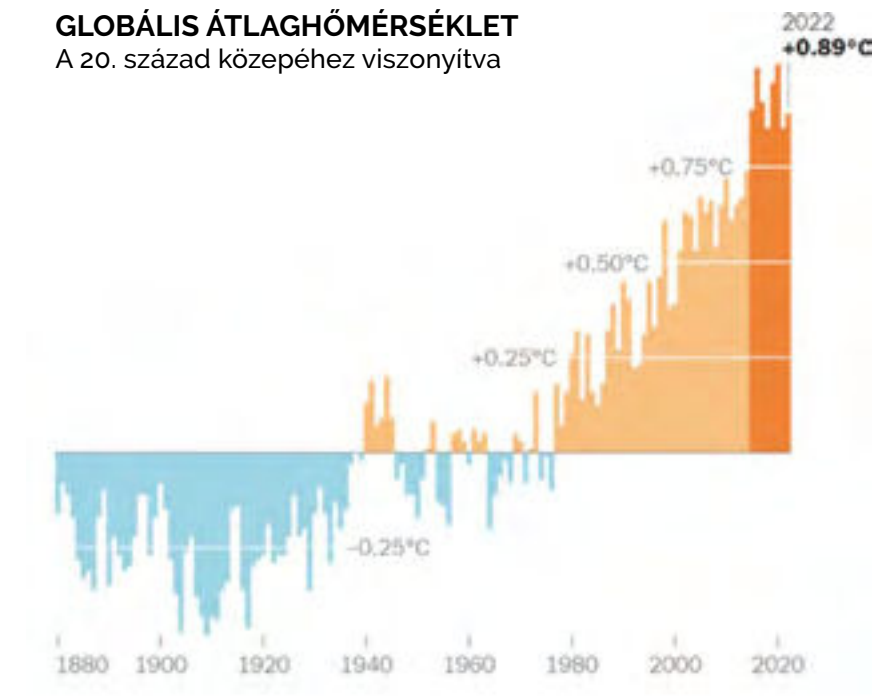

Forrás: Gonchar, M. (2024). Tanítson a klímaváltozásról a New York Times 30 grafikonjával. Letöltve 2024. október 21-én, innen: https://www.nytimes.com/2024/01/31/learning/lesson-plans/teach-about-climate-change-with-30-graphs-from-the-new-york-times.html

INSPIRÁLÓ KÉP A TÉMA ILLUSZTRÁLÁSÁRA:

2. TÉMA – EGYENLŐTLENSÉGEK

A B BOLYGÓ NYILATKOZATA:

„Közelről figyeltem meg a Föld bolygót. Míg egyes országok minimális mértékben járulnak hozzá a környezetszennyezéshez, jelentős mértékben mégis ők viselik az iparosodott nemzetek által súlyosbított éghajlatváltozás következményeit. A szélsőséges időjárási események súlyos károkat okoznak a sebezhető családoknak és közösségeknek."

Megjegyzés: A nyilatkozatot ki kell vetíteni egy nagy képernyőre, és a B bolygó egyik képviselőjének fel kell olvasnia a vita bevezetőjeként.

KÉRDÉSEK, AMELYEKET A B BOLYGÓ TESZ MAJD FEL A FÖLDNEK:

Kik vagy mely csoportok érintettek leginkább?

•

Hogyan veszik figyelembe a véleményüket?

•

Ki dönti el, hogy melyik véleményt veszik figyelembe vagy tartják fontosnak?

EGYENLŐTLENSÉGEK

HÁTTÉRINFORMÁCIÓK A VITA ELŐKÉSZÍTÉSÉHEZ:

GLOBÁLIS JÖVEDELMI CSOPORTOK ÉS A HOZZÁJUK KAPCSOLÓDÓ FOGYASZTÁSI KIBOCSÁTÁSOK 2019-BEN.

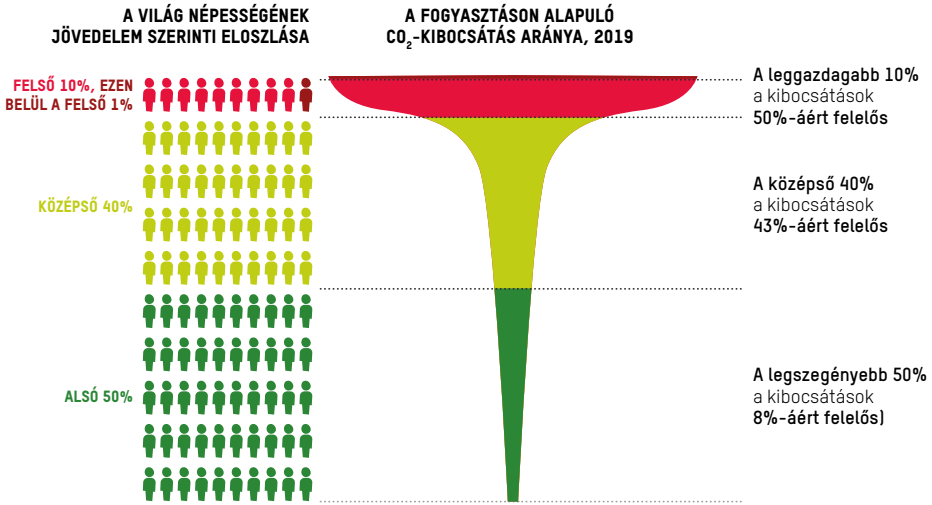

Forrás: Oxfam/SEI (2023). A kibocsátások egyenlőtlensége. Éghajlati egyenlőség: Egy bolygó a 99%-nak (6-19. oldal). Oxfam GB. https://doi.org/10.21201/2023.000001

INSPIRÁLÓ KÉP A TÉMA ILLUSZTRÁLÁSÁRA:

3. TÉMA – TÁRSADALMI NEM ÉS ÉGHAJLAT

A B BOLYGÓ NYILATKOZATA:

„2022-ben jártunk, épp az Önök egyik országát figyeltem, és azt láttam, hogy a súlyos szárazság milyen nehézségeket okozott az ott élőknek. Közelebbről megnézve észrevettem, hogy a nők és a lányok súlyos alultápláltságtól és kiszáradástól szenvednek; ezzel egyidőben terjedni kezdett a nemi alapú erőszak.

Azóta azt tapasztaltam, hogy egyre több nő és lány szembesül egyre nagyobb nehézségekkel a világszerte jelenlévő ökológiai és éghajlati válságok miatt. A Föld statisztikáit elemezve rájöttem, hogy az éghajlatváltozás által érintettek 80%-át a nők és a lányok teszik ki. Amikor biztonságosabb helyekre költöznek, fokozottan szembesülnek a szegénység, az erőszak és a nem tervezett születések kockázatával." [29]

Megjegyzés: A nyilatkozatot ki kell vetíteni egy nagy képernyőre, és a B bolygó egyik képviselőjének fel kell olvasnia a vita bevezetőjeként.

[29] Az ENSZ Környezetvédelmi Szervezete a Világgazdasági Fórumon. (2024). *Az éghajlatváltozás nagyobb hatással van a nőkre. Jogszabályokat kell alkotnunk egészségük védelme érdekében.* https://www.weforum.org/agenda/2024/01/women-health-climate-change/

KÉRDÉSEK, AMELYEKET A B BOLYGÓ TESZ MAJD FEL A FÖLDNEK:

Melyek azok a kulcstényezők napjainkban, amelyek hozzájárulnak az egymással összefüggő problémákhoz?

•

Hogyan veszik figyelembe a nők és lányok véleményét?

•

Van lehetőség a marginalizáltak megerősítésére (empowerment)?

TÁRSADALMI NEM ÉS ÉGHAJLAT

HÁTTÉRINFORMÁCIÓK A VITA ELŐKÉSZÍTÉSÉHEZ:

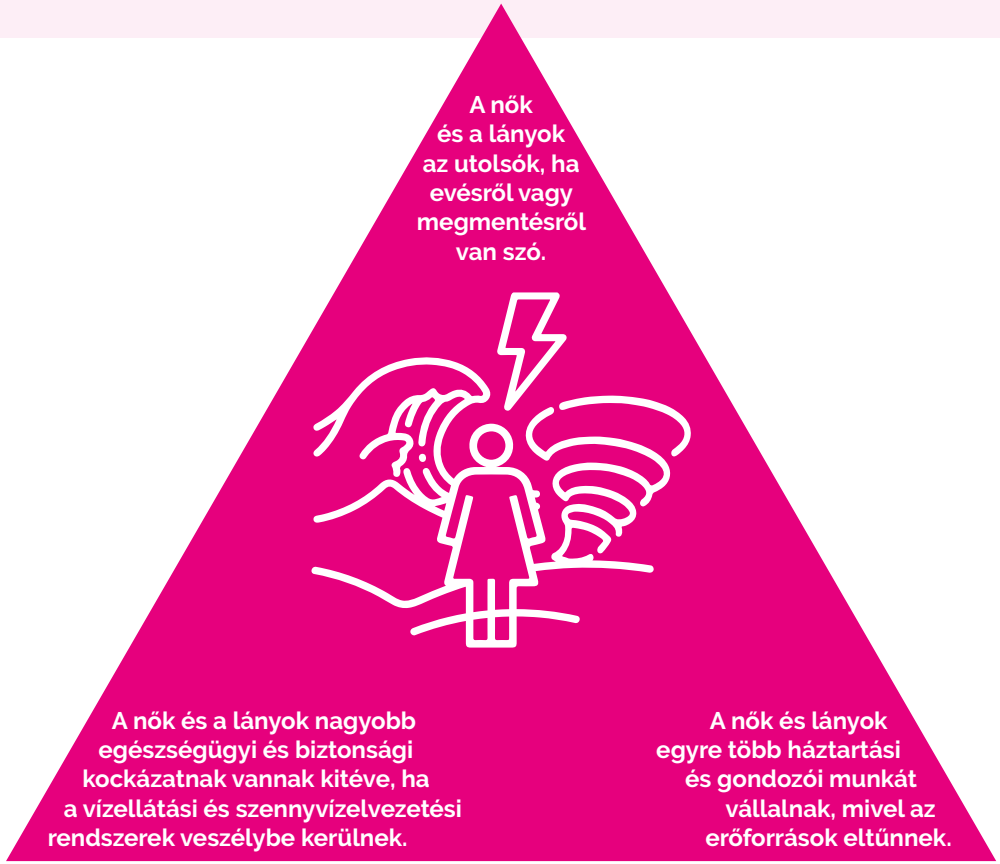

Megjegyzés: A **2. fejezet** segítségével jobban feltárhatja a nemek közötti egyenlőség és az éghajlati igazságtalanság kiváltó okait

INSPIRÁLÓ KÉP A TÉMA ILLUSZTRÁLÁSÁRA:

Forrás: UN Women. (nd). *Az éghajlatváltozás a nők problémája.* Interaktív UN Women. Letöltve 2024. június 19-én a https://interactive.unwomen.org/multimedia/photo/climatechange/en/index.html webhelyről.

4. Gyakorlat

EGYENLŐTLENSÉG ÉS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

CÉLOK

A gyakorlat:

- Fokozza a tudatosságot az éghajlatváltozás egyenlőtlenségeivel kapcsolatban.
- Fejleszti a képzelőerőt és a kritikai gondolkodást.
- Segít megérteni az emberi jogok és az éghajlatváltozás közötti kapcsolatot.

ÖSSZEFOGLALÁS

A gyakorlat egy szerepjáték segítségével segít megérteni és felhívni a figyelmet a fennálló igazságtalanságokra és egyenlőtlenségekre. A résztvevőknek zsetonokat kell adniuk (vagy sem), attól függően, hogy mennyire érinti őket az éghajlatváltozás, és hogyan érinti az emberi jogaikat.

KORCSOPORT 14-29 évesek

IDŐTARTAM 45 perc

HELYIGÉNY

Egy szoba asztalokkal

SZÜKSÉGES ANYAGOK

A következő nyomtatott anyagok a mellékletekből:

- **Karakterkártyák**
- **Résztvevőkként 19 zseton**
- **Borítékok**
- **Kijelentések**

ÉRINTETT TÉMAKÖRÖK

- **Az éghajlatváltozás következményei**
- **Egyenlőtlenségek**
- **Emberi jogok**

KUVAS TERÜLETEK

Tudás és megismerés:

- Éghajlat, igazságosság és környezet
- Társadalmi igazságosság, méltányosság és nemek közötti igazságosság
- Identitás, sokszínűség és interszekcionalitás
- Emberi jogok

Értékek és attitűdök:

- Elköteleződés a társadalmi igazságosság, a méltányosság és a közösség iránt
- Az emberek és az emberi jogok tisztelete

Készségek:

- Empátia és szolidaritás
- Önismeret és reflexió

ELŐKÉSZÜLET

A gyakorlatra való felkészülés során nyomtassa ki a felolvasandó állításokat és a karakter-kártyákat. Az utóbbiakat vágja ki! Ezután töltsön fel résztvevőkként egy borítékot 19 zsetonnal! Mérje fel a rendelkezésére álló teret, és próbáljon nyugodt, zavaró tényezőktől mentes légkört teremteni!

***Tipp a facilitátornak:**

Létrehozhat saját karakterkártyákat, ha több karakterre van szüksége. Ugyanazt a kártyát többször is felhasználhatja a gyakorlat elvégzéséhez, vagy megduplázhatja a kártyákat, ha megváltoztatja a karakterek nemét.

1. LÉPÉS

Ötleteljen a résztvevőkkel, és kérdezze meg őket, mire van szükségük a boldog és méltó élethez.

Csoportosítsa válaszaikat a következő 5 kategória szerint:

1. **Alapvető szükségletek:** Ezek azok a dolgok, amelyek lehetővé teszik, hogy életben maradjunk: ivás, evés, ruházkodás, lélegzés, alvás, tisztálkodás stb. Ez a kategória magában foglalja a szexuális szükségleteket is.
2. **Személyes biztonság:** Ide tartozhat a tető a fejünk felett, egy szoba, biztonságot adó tér, stabil munkahely, egészségbiztosítás, anyagi biztonság, nyugdíj, vagy vonatkozhat a fenyegetésekkel szembeni védelemre, mint például betörések, háború, terrorizmus, stb.
3. **Szeretet és összetartozás igénye:** Ide tartozik a család, a barátok vagy a csoporthoz, közösséghez való tartozás.
4. **Önbecsülés szükséglete:** Ez magában foglalja az önbecsülést, az elismerést, a sikert és a mások iránti tiszteletet.
5. **Az önmegvalósítás szükséglete:** Ez magában foglalja azt is, hogy képesek legyünk kibontakozni és kreatívnak lenni, kifejezni a bennünk rejlő lehetőségeket, és megvalósítani a vágyainkat.

IDŐTARTAM: 10 PERC

2. LÉPÉS

Miután a résztvevők átgondolták az összes szükségletet, ami ahhoz kell, hogy méltósággal élhessenek egy örömteli életet, magyarázza el nekik az osztályozás elvét!

Ez a rangsor Maslow piramisára épül: ez a tudós fogalmazta meg, hogy az egyén boldogságának eléréséhez ezt az öt szükségletet kell kielégíteni. Ezek az igények kölcsönösen függenek egymástól, és a magasabb szinten lévők nem teljesíthetők, ha az alsóbb szinten lévő igények nem teljesülnek. Ezért általában piramis formájában ábrázolják őket.

IDŐTARTAM: 3 PERC

3. LÉPÉS

Adjon minden fiatalnak egy karakterkártyát, és mondja el nekik, hogy most ezt a karaktert fogják játszani. Adjon mindenkinek időt, hogy elolvassa a karakterkártyáját! A többi résztvevő előtt nem fedhetik fel magukat.

Az alábbi kérdésekkel segíthet a résztvevőknek elképzelni a karakterük életét:

- **Milyen volt a gyerekkorod?**
- **Milyen típusú házban/lakásban élsz?**
- **Milyen játékokkal játszol?**
- **Mivel foglalkoznak a szüleid?**
- **Milyen az életed?**
- **Hol találkozol emberekkel?**
- **Mit csinálsz reggel, délben és este?**
- **Mennyit keresel te (vagy a szüleid) havonta?**
- **Mit csinálsz a szabadidődben?**
- **Mit csinálsz a nyaralás alatt?**
- **Mitől félsz?**
- **Mit szeretnél elérni?**
- **Mi a legnagyobb álmod?**

Amikor felteszi a kérdéseket, kérje meg a résztvevőket, hogy hunyják le a szemüket, és úgy képzeljék el a válaszokat.

IDŐTARTAM: 2 PERC

4. LÉPÉS

Osszon ki minden résztvevőnek egy borítékot benne 19 zsetonnal! Ismertesse velük, hogy ezek a zsetonok lehetővé teszik számukra a fent ismertetett különféle igények kielégítését.

Mondja el a résztvevőknek, hogy egy sor kijelentést fog felolvasni nekik. Ha nemleges választ adnak az elhangzó állításra, meg kell válniuk egy zsetontól.

Egyenként olvassa fel az állításokat, majd minden alkalommal adjon lehetőséget a résztvevőknek, hogy eldöntsék, meg akarnak-e válni egy zsetontól. A feladat csendben zajlik, a résztvevők nem vitatkozhatnak, nem vitázhatnak egymással.

IDŐTARTAM: 10 PERC

5. LÉPÉS

Miután az összes állítást felolvasta, kérje meg a résztvevőket, hogy mondják el, hány zsetonjuk maradt.

Mondja el, hogy ha:

- több mint 15 zsetonjuk maradt, minden szükségletüket kielégíthetik.
- 11-9 zsetonjuk maradt, akkor csak az önbecsülés szükségletéig tudják kielégíteni a szükségleteiket.
- 8-7 zsetonjuk maradt, akkor csak a szeretet és összetartozás szükségletéig tudják kielégíteni a szükségleteiket.
- 7-5 zsetonjuk maradt, akkor csak a személyes biztonsághoz férnek hozzá és az alapvető szükségleteket tudják kielégíteni.
- 5-nél kevesebb zsetonnal csak az alapvető szükségleteiket tudják kielégíteni.

Adjon időt a résztvevőknek, hogy megnézzék, hol állnak Maslow piramisában.

IDŐTARTAM: 5 PERC

6. LÉPÉS

A feladat zárásaként tegye fel a következő kérdéseket (közben ügyeljen rá, hogy elkerülje azokat a helyzeteket, melyek erősíthetik a sztereotípiákat):

- **Hogyan sikerült eljátszani a szerepet?**
- **Minden szükséges információ a rendelkezésetekre állt a karakterek ábrázolásához?**
- **Mi alapján képzelted el a karaktereket?**
- **Mindannyiunknak azonos a reprezentációja? Honnan származnak a reprezentációink?**
- **Elég zsetonod maradt, hogy boldog és méltó életet élj?**
- **Mit éreztél, amikor meg kellett válnod egy zsetontól?**
- **Mit vettél észre, amikor összesítettétek, hogy kinek mennyi zsetonja maradt?**
- **Ki tudjátok találni egyes emberek szerepét?**
- **Hol állsz Maslow piramisában?**
- **Mit gondolsz, a zsetonok elvesztése tükrözi a valóságot?**
- **Mit gondolsz, a női karakterek nehezebb helyzetben vannak?**
- **Mit jelenítettek meg a kijelentések?**
- **Milyen kapcsolatot találsz a jogaid és Maslow piramisa között?**
- **Mindannyiunknak ugyanannyi zsetonja és joga van „induláskor"?**
- **Mi korlátozza a zsetonok számát?**
- **Úgy érzed, hogy tiszteletben tartják a jogaidat?**
- **Észrevetted, hogy néhány résztvevő kevésbé volt kiváltságos?**
- **Mi a közös a karaktered és a saját életed között?**

- **Te mit tennél a karaktered helyében?**
- **Az ország, ahol élsz lehetőséget ad arra, hogy méltó és boldog életet élj?**
- **Mit lehet tenni annak érdekében, hogy az emberek, és különösen a nők, megbirkózzanak az éghajlatváltozással és annak következményeivel?**
- **Mit gondolsz, mi a különbség a migráns és a menekült között?**
- **Egyetértesz azzal, hogy menekültstátuszt kapjanak azok az emberek, akik az éghajlatváltozás miatt hagyják el lakóhelyüket?**
- **Szerinted vannak ilyen helyzetek az életben?**
- **Mi a kapcsolat az emberi jogok és az éghajlatváltozás között?**
- **Hogyan tudjuk csökkenteni ezeket a negatív hatásokat?**
- **Milyen jogok lehetnek hasznosak az éghajlatváltozás elleni küzdelemben?**
- **Milyen intézkedéseket kell tenni?**

IDŐTARTAM: 15 PERC

ALTERNATÍV MÓDSZER

Ha nagy szabad tér áll rendelkezésre, a 4. és 5. lépés a ***Privilege Walk módszer*** alapján is megtehető. lásd:
a COMPASS c. kiadvány gyakorlatát itt. (289. oldal)

A zsetonok szétosztása helyett a résztvevők felsorakoznak egymás mellett egy egyenes mentén (mint a startvonalon).
Mondja el a résztvevőknek, hogy fel fog olvasni egy listát különféle helyzetekről vagy eseményekről.
Minden alkalommal, amikor egy adott kijelentésre igennel válaszolhatnak, tegyenek egy lépést előre.
Ha nemmel válaszolnának, maradjanak mozdulatlanul egyhelyben.

Miután minden kijelentés elhangzott, tegye fel a következő kérdéseket, kerülve a sztereotípiákat erősítő helyzeteket:

- **Milyen érzés volt előre lépni, vagy egyhelyben maradni?**
- **Azok, akik elkezdtek előre lépegetni, mikor vették észre, hogy gyorsabban haladnak, mint a többiek?**
- **Volt, aki úgy érezte egyes pontokon, hogy az alapvető emberi jogai sérültek?**
- **Ki tudjátok találni egymás karakterét? (ezen a ponton a résztvevők felfedhetik a karaktereiket)**
- **Hogyan sikerült eljátszani a szerepeket? Minden szükséges információ a rendelkezésetekre állt a karaktereitek megjelenítéséhez?**
- **Mi segített elképzelni a karaktered életét?**
- **Érezted úgy, hogy a női karakterek több hátrányt szenvednek el másoknál?**
- **És a globális délről származó emberek?**
- **Mit figyeltél meg, akik többszörösen hátrányosan megkülönböztetettek előre léptek, vagy lemaradtak?**
- **Észrevetted, hegy egyesek kevésbé kiváltságos életet élnek?**
- **Szerinted a való életben is élnek ilyen helyzetekben emberek?**

1. MELLÉKLET: KARAKTERKÁRTYÁK

NÉV: Maria | **ÉLETKOR:** 15 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Argentína

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Nemzedékek óta élsz a családoddal egy latin-amerikai szójaföld közelében, ahol széles körben használnak rovarirtószereket az ültetvények kezelésére. Te is fejlődési rendellenességgel születtél, mint sok gyerek a városodban, és láthattad, amint a családtagjaid egészségi állapota is egyre romlik (rák, légúti problémák stb.).

NÉV: Ahmad | **ÉLETKOR:** 43 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Afganisztán

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Nemrég érkeztél meg egy menekülttáborba, ami az északnyugat-afganisztáni Heratban található. Földműveléssel foglalkoztál, de egyre kevesebb eső esik a régióban, ahol születtél és gazdálkodtál. Tavaly semmit sem lehetett betakarítani. Alkalmi munkásként dolgozol. Két gyermekedet (9 és 10 évesek) időnként koldulni küldöd a legközelebbi városba.

---

1. melléklet: Karakterkártyák

NÉV: **Fabiana** | **ÉLETKOR:** **13 éves** | **SZÁRMAZÁSI HELY:** **Brazília**

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Egy őslakos törzs tagja vagy, és mindig is az Amazonas esőerdejében éltél. Több mint 80 ezer erdőtűz ütött ki néhány nappal ezelőtt, a belőlük kiáramló füst sűrű fekete ködbe borítja az eget.

NÉV: **Idzudin** | **ÉLETKOR :** **19 éves** | **SZÁRMAZÁSI HELY:** **Malajzia**

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Egy diák vagy, aki egy műanyag-újrahasznosító üzem közelében él. 10 éve, amióta az üzem működik mindenféle hulladék érkezik Európából, amelyet itt újrahasznosítanak. A saját szemeddel láttad, hogy vegyszerek szabadulnak ki az üzemből. Az elmúlt két évben a szüleid asztmától és bőrirritációtól szenvedtek. A kishúgodnak is viszket az egész teste.

---

1. MELLÉKLET: KARAKTERKÁRTYÁK

NÉV: Marie | **ÉLETKOR :** 36 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Franciaország

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Háromgyermekes anyaként családod mindig is a normandiai tengerparton élt, köszönhetően a környék mezőgazdasági erőforrásainak. Azonban a tengerszint emelkedése, beleértve a sós víz beszivárgását a földbe, hatással volt a termékeny talajra, és elpusztította a család összes eladásra és személyes fogyasztásra szánt termését.

NÉV: Benjamin | **ÉLETKOR:** 17 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Egyesült Államok

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Egy Alaszkában élő eszkimó vagy. Az elmúlt években a hőmérséklet emelkedését figyelted meg, ami a jég olvadásához vezetett, csökkentve az állatok, különösen a medvék élőhelyét, arra kényszerítve őket, hogy a városokon belül keressenek élelmet. Az életmódodat és vadászati technikáidat hozzá kellett igazítanod e fajok vándorlásához.

---

1. MELLÉKLET: KARAKTERKÁRTYÁK

NÉV: Hakim | **ÉLETKOR:** 24 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Irán

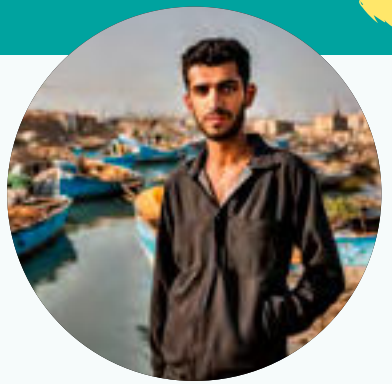

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Egy halászfaluban élsz a Perzsa-öbölben. A halászat a fő bevételi forrásod. Irán azonban eladta a Perzsa-öbölben és az Arab-tengeren folytatott mélységi halászat monopóliumát Kínának, amely immár több kilométeren keresztül folytat a térségben ipari halászatot. A nagy halászhajók mostanra megközelítették azt a területet, ahol korábban te halásztál. Nagyfeszültségű áramot használnak, hogy nagy mennyiségű halat és egyéb tengeri élőlényeket fogjanak ki. Úgy tudtad, hogy ez a fajta halászat tilos a tengeri fajok védelme érdekében. Még ha változtatsz is a csónakodon és a halászati technikádon, a helyi hatóságok megtiltják a helyi hajóknak, hogy megközelítsék a kínai hajókat.

NÉV: Ayumi | **KOR:** 11 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Japán

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Földrengés pusztított el egy atomerőművet, amely egészségre veszélyes mérgező részecskéket bocsátott a levegőbe. A levegő belélegezhetetlen, ezért kénytelen voltál családoddal elmenekülni a városból, de a három hónapos kistestvéred már asztmás rohamoktól szenved.

1. melléklet: Karakterkártyák

NÉV: Kimia | **ÉLETKOR:** 16 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Kongói Demokratikus Köztársaság

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Minden reggel a lányoddal a hátadon mész dolgozni a mezőre, ahol fiatalabb korodban játszottál. A földet tönkretették és felforgatták, hogy hozzáférjenek egy ritka fémhez: a kobalthoz. Te „ásóként" dolgozol: kézzel nyered ki a kobaltot az ipari bányazagyból, majd eladod kínai cégeknek, akik okostelefonokat, táblagépeket, számítógépeket, autóakkumulátorokat, stb. gyártanak a segítségével.

NÉV: Kodjo | **ÉLETKOR:** 23 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Ghána

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Egy ghánai nyomorvárosban élsz, egy elektronikai hulladéklerakó közelében, ahol négy éve dolgozol. Ide exportálják illegálisan az elektronikai hulladékot Európából és az Egyesült Államokból. Mivel ezt a hulladékot nem kezelik és nem hasznosítják újra, mindenféle védelem nélkül elégetik. Ennek eredményeként légzési problémákkal és fejfájással küzdesz, amióta ott dolgozol.

1. MELLÉKLET: KARAKTERKÁRTYÁK

NÉV: Freida | **ÉLETKOR:** 19 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Németország

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Középiskolásként Németországban arra készültél, hogy megünnepeld a tanév végét a barátaiddal, amikor heves esőzések törtek ki. Tegnap este elérte a víz a házad első emeletét, de még így is szerencsésnek mondhatod magad. Egy földcsuszamlás elpusztította a szomszédod házát.

NÉV: Clemence | **KOR:** 38 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Franciaország

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Az Országgyűlés ökológus-szakértőjeként szeretnéd felhívni a figyelmet a mérgező anyagok extrém felhasználására az iparban, ezért úgy döntesz, hogy teszel egy próbát: a saját hajtincsedet küldted vizsgálatra egy laboratóriumba. Megérkezett az eredmény, és kiderül, hogy „örökké tartó vegyi anyagok" mutathatók ki a mintából. A kockázatok közé tartoznak a rák, a szív- és érrendszeri betegségek, a magas vérnyomás, stb. Ezek a szennyező anyagok rendkívül sokfelé megtalálhatók a környezetben. Azt szeretnéd, hogy a vizsgálat eredményei hozzájáruljanak a felhasználásuk korlátozására vonatkozó törvény kidolgozásához.

---

1. MELLÉKLET: KARAKTERKÁRTYÁK

NÉV: **Félix** | **ÉLETKOR:** **63 éves** | **SZÁRMAZÁSI HELY:** **Franciaország**

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Martinique-on élsz, és évek óta banántermesztéssel foglalkozol. Már akkor is dolgoztál, amikor még klórdekont használtak rovarölő szerként, hogy védjék az ültetvényt az invazív fajok ellen és amelyet azóta már betiltottak. Ez a rovarirtó 1972 és 1993 között szennyezte a talajt, a folyókat és a tengert. Guadeloupe-on és Martinique-on a lakosság több mint 90%-a klórdekonnal mérgezett. Ennek a szennyező anyagnak az egészségre gyakorolt elsődleges hatása a prosztatarák kialakulásának fokozott kockázata. Aggódsz az egészségedért.

NÉV: **Rashid** | **ÉLETKOR:** **26 éves** | **SZÁRMAZÁSI HELY:** **Irán**

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Ahvazban élsz, ahol apád olajfinomító cégénél dolgozol. A cég feldolgozza az olajat, majd petrolkémiai üzemeknek értékesíti, amelyek szintetikus műanyagokká és műtrágyává alakítják, és végül a világ minden tájára exportálják. Ez az üzlet jól jövedelmez a számodra, de újszülött lányod légúti nehézségekkel küzd. A városon belüli szennyezés kezd elviselhetetlenné válni: a hőmérséklet 53˚C-ra nő, és az erős szmog minden lakost maszk viselésére kényszerít.

---

1. melléklet: Karakterkártyák

NÉV: Anna | **ÉLETKOR:** 20 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Olaszország

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Egy helyi bank igazgatójának lánya vagy. Közgazdaságtant tanulsz az egyetemen. A szüleid fizetik a tanulmányaidat és a lakhatásodat. Néha bébiszitterként dolgozol, hogy plusz pénzt keress. Van barátod.

NÉV: Sven | **ÉLETKOR:** 50 éves | **SZÁRMAZÁSI HELY:** Svédország

SZEMÉLYES ÉLETHELYZET:

Egy sikeres import-export cég tulajdonosa vagy. Sokat utazol a munkád miatt. Feleséged és három gyermeked van, akik magániskolába járnak. Vállalkozásodat negatívan érintették a gazdasági válságok.

2. melléklet: Kijelentések

- Soha nem voltak komoly anyagi nehézségeid.
- Megfelelően felszerelt, összkomfortos lakásban élsz.
- Úgy érzed, hogy a politikai és társadalmi kérdésekkel kapcsolatos véleményedet és nézeteidet figyelembe veszik.
- Tudod, hogy szükség esetén kihez fordulj tanácsért és segítségért.
- Az igényeidhez igazított szociális és egészségügyi ellátásban részesülsz.
- Évente egyszer el tudsz menni nyaralni.
- Meg tudod hívni a barátaidat magadhoz vacsorázni.
- Érdekes életed van, és optimista a jövőképed.
- Az általad választott szakmát tanulhatod és gyakorolhatod.
- Nem félsz attól, hogy az utcán vagy a médiában zaklatnak, megtámadnak.
- Szavazhatsz a helyi és országos választásokon.
- Hetente legalább egyszer el tudsz menni moziba vagy színházba.
- Nem aggódsz gyermekeid jövője miatt.
- Legalább háromhavonta vásárolhatsz új ruhát.
- Szerelemi viszonyt folytathatsz az általad választott személlyel.
- A képességeidet elismerik és megbecsülik abban a társadalomban, amelyben élsz.
- Használhatod az internetet és élvezheted az előnyeit.
- Nem félsz a klímaváltozás következményeitől.
- Bármilyen webhelyet felkereshetsz a cenzúra fenyegetése nélkül.

3. MELLÉKLET: ZSETONOK

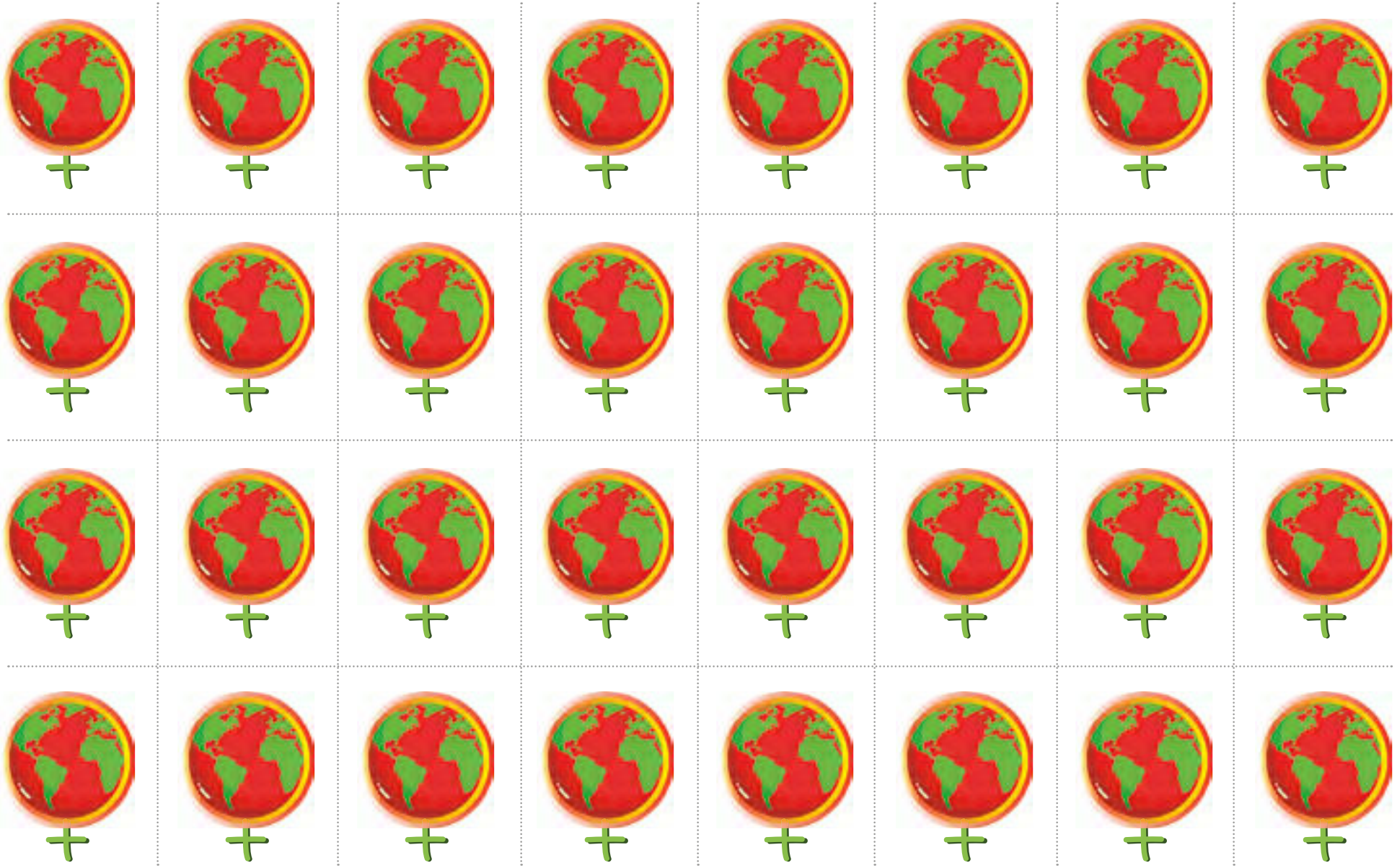

5. Gyakorlat

FORDÍTOTT VILÁG

CÉLOK

Ez a tevékenység a nemek közötti egyenlőtlenségek és az éghajlati igazságtalanság közötti összefüggéseket járja körül. Ezenkívül serkenti az ökofeminizmussal kapcsolatos kritikai gondolkodást, figyelembe véve a következőket:

- az ember természettől való függése
- a hatalom és a kiváltságok kapcsolata a gondoskodás, a környezetvédelem és a profit interszekcionalitásának viszonyában
- annak a paradoxona, hogy az áruk szabadon mozoghatnak, miközben az emberek szabad mozgását korlátozzák

ÖSSZEFOGLALÁS

A gyakorlat a különböző munkakörök kapcsolatát, a környezetre, a gazdaságra, az emberi jogokra és a gondozási munkára gyakorolt hatásait vizsgálja.

KORCSOPORT 16+

IDŐTARTAM 45 perc

HELYIGÉNY

Szoba vagy szabadtér

SZÜKSÉGES ANYAGOK

- **Nyomtatott kártyák a mellékletből**
- **Tábla, flipchart vagy nagy papírlapok**
- **Színes tollak vagy markerek**
- **Ragasztószalagok**

ÉRINTETT TÉMAKÖRÖK

- Gazdasági egyenlőtlenségek
- Szennyezés és a környezet pusztulása
- A nemek közötti igazságosság
- Fizetés nélküli gondozási munka

KUVAS TERÜLETEK

Tudás és megismerés:

- Éghajlat, igazságosság és környezet
- Társadalmi igazságosság, méltányosság és nemek közötti igazságosság
- Identitás, sokszínűség és interszekcionalitás
- Emberi jogok
- Globalizáció és kölcsönös függés

Értékek és attitűdök:

- Identitástudat, önbecsülés és a sokféleség értékelése
- Elköteleződés a társadalmi igazságosság, a méltányosság és a közösség iránt
- Az emberek és az emberi jogok tisztelete
- Aktív részvétel a környezet védelmében és a fenntartható fejlődés előmozdításában

Készségek:

- Kritikai, önálló és kreatív gondolkodás
- Empátia és szolidaritás
- Önismeret és reflexió
- Kommunikáció, együttműködés és konfliktusmegoldás

ELŐKÉSZÜLET

Ossza három alcsoportra a résztvevőket, és kérje meg a kiscsoportokat, hogy üljenek körbe egy nagy papírlap köré, amire felragaszthatják a kártyákat. Minden csoport kap egy sor különböző színű kártyát:

- **1. csoport: Narancs**
- **2. csoport: Zöld**
- **3. csoport: Sárga**

Jobban felkészülhet erre a gyakorlatra, ha elolvassa az útmutató 2. fejezetét, amely az ökofeminizmus témáját tárgyalja.

1. LÉPÉS

Kérje meg a csoportokat, hogy nézzék meg a kártyáikat, és rangsorolják őket a papírlapon felülről lefelé különböző szempontok szerint.

A feladathoz tartozó mondatokat ki lehet vágni és felragasztani a papírlap felső vagy alsó részére.
Ügyeljen arra, hogy a csoportok ne lássák egymás megoldását, mivel minden csoportnak más-más mondata van.

> Az **1. CSOPORT** azt a tevékenységet helyezze legfelülre, amely szerintük a legjobban megfizetett, és a legalulra azt, amelyiket a legkevésbé fizetnek meg.

> A **2. CSOPORT**nak úgy kell rangsorolnia a kártyákat, hogy a legtöbb szennyezést okozó tevékenység kerüljön legfelülre, és a legkevésbé szennyező tevékenység legalulra.

> A **3. CSOPORT**nak úgy kell a kártyákat sorrendbe tennie, hogy legfelülre kerüljenek azok, amelyek a legpozitívabb hatást gyakorolják a közösségre, legalulra pedig azok, amelyek a legkisebb pozitív hatást.

IDŐTARTAM: 10 PERC

2. LÉPÉS

Miután a csoportok befejezték az első feladatot, kérje meg a fiatalokat, hogy tolják kissé jobbra azokat a tevékenységeket vagy munkákat, amelyekről úgy gondolják, hogy többnyire nők végzik, anélkül, hogy megváltoztatnák a kártyák függőleges sorrendjét.

IDŐTARTAM: 5 PERC

3. LÉPÉS

Kérje meg a csoportokat, hogy tegyék egymás mellé a papírokat a rangsorolt kártyákkal, hogy könnyen összehasonlíthatók legyenek. Kérje meg a fiatalokat, hogy nézzék meg a többi csoport rangsorolását, és mondja el, hogy minden csoportnak más-más kritériumok alapján kellett sorba rendezni a kártyáit. Ismertesse, hogy melyik csoportnál mi volt ez a szempont!

IDŐTARTAM: 10 PERC

4. LÉPÉS

PLENÁRIS MEGBESZÉLÉS

Tegye fel a teljes csoportnak a következő kérdéseket:

- **Melyek a főbb különbségek és hasonlóságok a listák között? Miért léteznek ezek?**
- **Melyek a legjobban fizetett munkák vagy tevékenységek? Általában ki csinálja őket? Milyen hatással vannak a környezetre?**
- **Melyek a legrosszabbul fizetett munkák/tevékenységek? Milyen hatással vannak a környezetre és a közösségekre?**
- **Szerintetek miért történik így?**
- **Mit tehetünk, hogy változtassunk ezen?**
- **Milyen értékek tehetik gondoskodóbbá, fenntarthatóbbá és igazságosabbá társadalmunkat, környezetünket és gazdaságunkat?**

Jobban felkészülhet erre a gyakorlatra, ha elolvassa az útmutató 2. fejezetét, amely hasznos információkkal szolgál a globális kölcsönös függőségekről, a nemek közötti egyenlőtlenségek és az éghajlati igazságtalanság metszéspontjairól, a hatalom és a privilégiumok kapcsolatáról, valamint az ökofeminista értékekről.

***Tipp a facilitátornak:**

Ha olyan sztereotip nézetek jelennek meg, mint például „A nők jobban tudnak gondoskodni", próbáljon meg olyan kérdéseket feltenni, amelyek az ilyen sztereotip nézetek további elemzését ösztönzik. Honnan ered a nemi szerepekről alkotott felfogásunk? Milyen következményei vannak ezeknek?

IDŐTARTAM: 20 PERC

ALTERNATÍVA

Ha több ideje van, ossza kisebb csoportokra a résztvevőket, és mindegyiküknek adjon egy-egy (már használt) kártyát, amely egy-egy munkát vagy tevékenységet illusztrál. Kérje meg a kiscsoportokat, hogy elemezzék azt a mellékletben található jéghegy modell segítségével! Alternatív megoldásként kiválaszthat néhány munkát vagy tevékenységet, és megvitathatja azokat a plenáris ülésen az egész csoporttal. Lehetséges kérdések:

- **Milyen hatása van a gazdaságra?**
- **Milyen hatása van a környezetre?**
- **Milyen hatással van az emberekre és az emberi jogokra?**
- **Miért van ezekre hatással?**
- **Hogyan változtathatunk a helyzeten?**

Lehetőség van arra is, hogy a munkákat vagy tevékenységeket alapul vegyék annak megvitatására, hogy a nemek közötti egyenlőtlenség továbbra is probléma-e azon nők számára, akik bizonyos karriereket szeretnének választani, például STEM területen (reáltudományok)? Vannak előítéletek azokkal a lányokkal és nőkkel szemben, akik azt fontolgatják, hogy tudósok vagy mérnökök lesznek? Milyen nehézségekkel néznek szembe? El tudnak képzelni olyan állásokat, ahol a fiúk és a férfiak hasonló nemi alapú előítéletekkel néznek szembe? Példa lehet egy fiú, férfi vagy nem bináris személy, aki a szépségiparban kíván elhelyezkedni vagy bölcsődei gondozó, óvodapedagógus, tanító szeretne lenni.

***Tipp a facilitátornak:**

Hasznos lehet, ha megkérjük a résztvevőket, hogy keressenek és/vagy elemezzenek néhány statisztikai adatot a nemek közötti szakadékról bizonyos munkakörökben.

IDŐTARTAM: 30 PERC

Melléklet

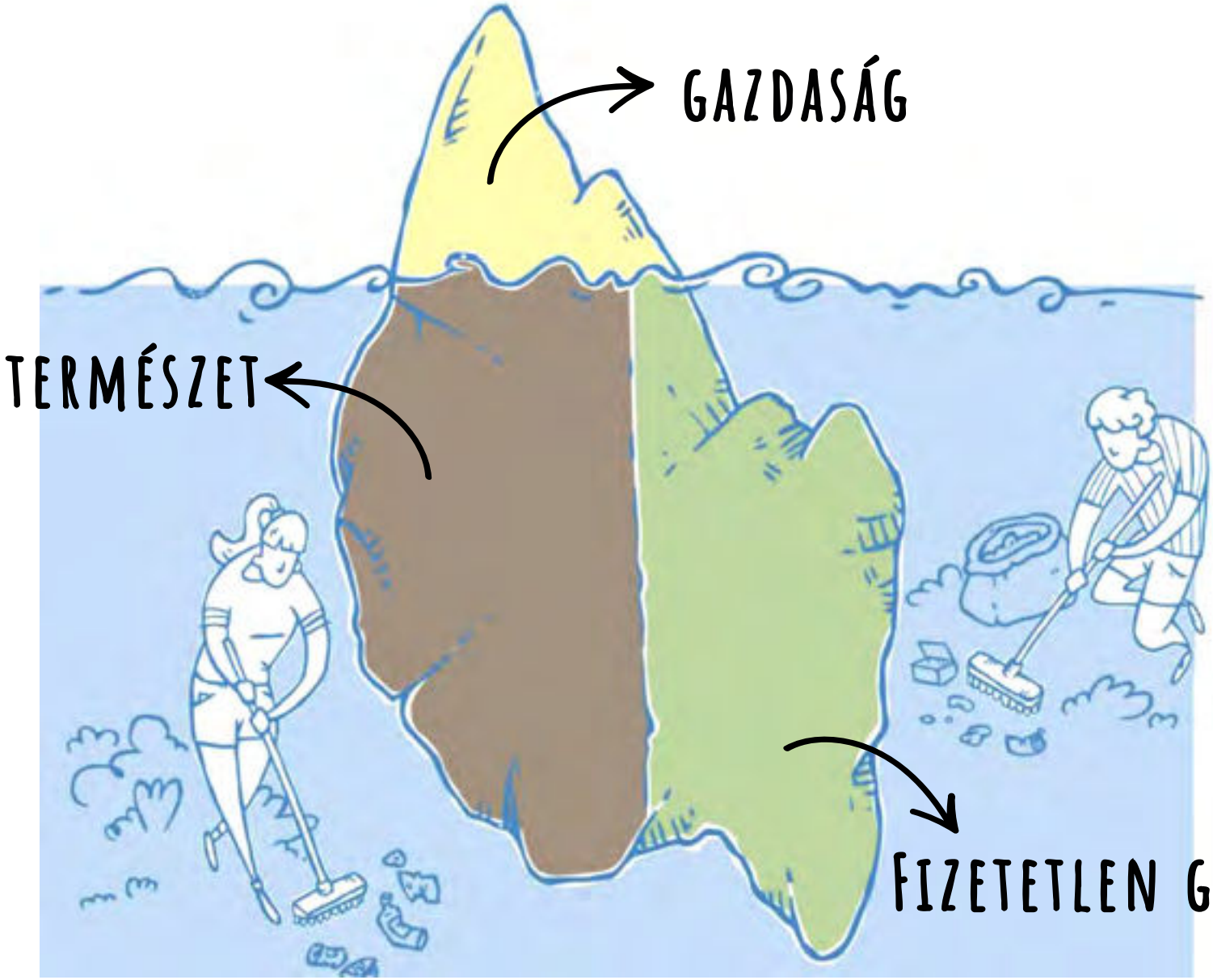

Egy családban például pénzt keresnek, hogy meg tudjanak élni. Ám amikor ez a pénz hazaérkezik, hogyan használjuk fel arra, hogy hatékonyan hozzájáruljon a mindennapi életünkhöz?

Ebből a pénzből veszszük a pelenkát, de ki az, aki a pelenkát kicseréli?

Zöldséget veszünk, de ki főzi meg, hogy meg lehessen enni?

www.tiempodeactuar.es

Benería L. Borderías C., Carrasco C., Carmichael F., Charles S., Duran M.A., Folbre N., etc.

Melléklet

Narancs-sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

HÁROM HÓNAPOS CSECSEMŐ GONDOZÁSA

IDŐS EMBER GONDOZÁSA

Melléklet

Narancs-sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

GAZDÁLKODÁS KIS FÖLD-TERÜLETEN VAGY FARMON

VÁLLALKOZÓ-KÉNT INTENZÍV SERTÉS-TENYÉSZTÉSSEL FOGLALKOZNI

Melléklet

Narancs-sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

FEGYVER-GYÁROSNAK LENNI

NÖVÉNY-VÉDŐSZEREKET GYÁRTANI

Melléklet

Narancs-sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

ÉTELKÉSZÍTÉS, FŐZÉS

EGY VETŐ-MAGGYÁRTÓ CÉG VEZÉR-IGAZGATÓ-JÁNAK LENNI

Melléklet

Narancs-sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

Melléklet

Zöld

Vágja körül a kártyákat egyenként!

Melléklet

Zöld

Vágja körül a kártyákat egyenként!

Melléklet

Zöld

Vágja körül a kártyákat egyenként!

Melléklet

Zöld

Vágja körül a kártyákat egyenként!

Melléklet

Zöld

Vágja körül a kártyákat egyenként!

Melléklet

Sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

HÁROM HÓNAPOS CSECSEMŐ GONDOZÁSA

IDŐS EMBER GONDOZÁSA

Melléklet

Sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

GAZDÁLKODÁS KIS FÖLD-TERÜLETEN VAGY FARMON

VÁLLALKOZÓ-KÉNT INTENZÍV SERTÉS-TENYÉSZTÉSSEL FOGLALKOZNI

Melléklet

Sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

FEGYVER-GYÁROSNAK LENNI

NÖVÉNY-VÉDŐSZEREKET GYÁRTANI

Melléklet

Sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

ÉTELKÉSZÍTÉS, FŐZÉS

EGY VETŐ-MAGGYÁRTÓ CÉG VEZÉR-IGAZGATÓ-JÁNAK LENNI

Melléklet

Sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

HELYI POLITIKUSNAK LENNI

KIVÁLASZTANI A KÖVETKEZŐ VETÉSHEZ SZÜKSÉGES VETŐMAGOKAT

Melléklet

Sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

Melléklet

Sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

Melléklet

Sárga

Vágja körül a kártyákat egyenként!

2. Kiegészítő gyakorlatok

Az ebben az útmutatóban szereplő kiegészítő gyakorlatok révén a résztvevők **jobban megismerhetik az éghajlati igazságosság, a nemek közötti egyenlőség és az ökofeminizmus témáit**.

A feladatok változatosan adnak lehetőséget az **összetett kérdések feltárására, módot biztosítva a pedagógusoknak és a fiataloknak a kritikai gondolkodásra és a vitára.** Öt 45 perces kiegészítő gyakorlatot kínálunk. Sorba rendeztük őket, hogy a tanulók fokozatosan tudjanak elmélyülni a tárgyalt kérdésekben.

A kiegészítő gyakorlatok segítségével a résztvevők **tovább vizsgálhatják az egyenlőség és az igazságosság kérdéseinek finomságait, megérthetik a fenntarthatóság fontosságát, és megismerhetik a helyi és globális aktivisták tevékenységét**. Minden gyakorlatot úgy alakítottunk ki, hogy a résztvevők jobban megértsék az ökológiai és társadalmi kérdések közötti összefüggéseket, és cselekvésre ösztönözzenek egy igazságosabb és fenntarthatóbb jövő érdekében.

Ezek a gyakorlatok rugalmasan alkalmazhatók és adaptálhatók a különböző korcsoportoknak és helyzeteknek megfelelően, így eldöntheti, hogy megfelelők-e az Ön kontextusában. Céljuk, hogy elősegítsék a globális kihívások mélyebb tudatosítását, és képessé tegyék a fiatalokat arra, hogy a változás szószólóivá váljanak a közösségeikben. A gyakorlatok elvégzésével a résztvevők értékes készségeket fejlesztenek ki az empátia, a kritikai gondolkodás és az érdekérvényesítés terén, amelyek elengedhetetlenek korunk sokrétű problémáinak kezeléséhez.

1. Kiegészítő gyakorlat

MI AZ EGYENLŐSÉG ÉS MI AZ IGAZSÁGOSSÁG?

CÉLOK

A gyakorlat célja, hogy segítse a fiatalokat:

- Megérteni és feltárni a különbségeket (a) az egyenlőség és az igazságosság és (b) a nemek közötti egyenlőség és az igazságosság között.
- Megismerni a nemeket érintő interszekcionalitást és annak az emberekre gyakorolt hatásait.

ÖSSZEFOGLALÁS

A gyakorlat az igazságosság és az egyenlőség közötti különbségekre fókuszál, és serkenti a kritikai gondolkodást e két fogalommal kapcsolatban a nemekre vonatkozóan.

KORCSOPORT 15+

IDŐTARTAM 45 perc

HELYIGÉNY

nyitott tér

SZÜKSÉGES ANYAGOK

- Melléklet
- Tábla/flipchart
- Újrahasznosított papír

ÉRINTETT TÉMAKÖRÖK

- Igazságosság
- Egyenlőség

KUVAS TERÜLETEK

Tudás és megismerés:

- Társadalmi igazságosság, méltányosság és nemek közötti igazságosság
- Emberi jogok

Értékek és attitűdök:

- Elköteleződés a társadalmi igazságosság, a méltányosság és a közösség iránt
- Az emberek és az emberi jogok tisztelete

Készségek:

- Kritikai, önálló és kreatív gondolkodás
- Empátia és szolidaritás
- Önismeret és reflexió

ELŐKÉSZÜLET

Jobban felkészülhet erre a tevékenységre, ha elolvassa az útmutató 2. fejezetét, amely a nemek közötti egyenlőség, a nemek közötti igazságosság és az éghajlati igazságosság témáit tárgyalja.

Írjon fel kérdéseket minden csoportnak a táblára, flipchart táblára vagy újrahasznosított papírra. Ezeket a **3. lépés**ben és (ha szükséges) az **5. lépés**ben osztjuk meg a résztvevőkkel.

1. LÉPÉS

Ossza kisebb csoportokba a résztvevőket, és mutassa meg nekik az 1. képet (lásd: melléklet)! Kérjen meg minden csoportot, hogy adjanak egy lehetséges címet a képnek. Bár a kép szabadon értelmezhető, az „egyenlőséget" hivatott reprezentálni, ezt tartsa szem előtt a megbeszélés során.

IDŐTARTAM: 10 PERC

2. LÉPÉS

Kérje meg a csoportokat, hogy osszák meg a többiekkel a kitalált címet, és magyarázzák meg a döntésüket! Ha a csoportok eltérően értelmezték a képet, ossza meg minden résztvevővel, hogy az az „egyenlőséget" képviseli.

IDŐTARTAM: 5 PERC

3. LÉPÉS

Hagyjon időt és teret a résztvevőknek, hogy csoportjaikban elgondolkodhassanak az „egyenlőség" fogalmán a következő kérdések mentén:

- **Mit jelent az egyenlőség?**
- **A dobozok alkalmazása mindhárom szereplő számára egyenlő esélyeket biztosít?**
- **Egyenlő és igazságos a megoldás mindhárom szereplő számára? Miért?**
- **Milyen szempontokat nem vettek figyelembe ebben a megoldásban?**
- **Hogyan módosítható ez a kép, hogy jobban tükrözze a nemek egyenlőségét?**
- **Milyen más példák vannak a nemek közötti egyenlőségre a társadalmon belül?** (például a társadalomban, a munkahelyen, az iskolákban stb.)
- **Milyen más vonatkozásai vannak a személyek identitásának, a nemet is beleértve, amelyek negatívan vagy pozitívan befolyásolhatják a a nemek közötti egyenlőség szintjét a környezetedben? Például lánynak, fiúnak vagy nem bináris személynek lenni, és egyúttal városi vagy vidéki környezetből és/vagy más kulturális, vallási vagy kisebbségi háttérből származni?**

IDŐTARTAM: 15 PERC

4. LÉPÉS

Kérje meg a csoportokat, hogy ugyanazon szereplők és tárgyak felhasználásával alkossák újra a képet úgy, hogy az az „igazságosságot” és ne az „egyenlőséget” képviselje.

IDŐTARTAM: 5 PERC

5. LÉPÉS

Hallgassa meg az összes csoport ötleteit, majd ossza meg a 2. képen látható „megoldást”! Plenáris megbeszélés során tegye fel a következő kérdéseket:

- **Mi a véleményetek erről a megoldásról?**
- **Hogyan határoznátok meg az „igazságosság” fogalmát?**
- **Eszetekbe jut olyan példa, ami a nemek közötti igazságosságot ábrázolja?**
- **Mi a nemi igazságosság?**
- **Kinek van joga a nemek közötti igazságosság követelésére és megalapozására?**

*** A következő meghatározás megosztható a résztvevőkkel:**
A nemek közötti igazságosság azt jelenti, hogy megvizsgáljuk és lebontjuk azokat a szokásokat, ahogyan a rendszerek (például iskolák és munkahelyek) elnyomják a különböző nemeket, és kiváltságokat teremtenek egyes emberek számára. A nemek közötti igazságosság célja továbbá a nők, a lányok és az LMBTQIA+ közösséghez tartozó személyek jogainak védelme és előmozdítása, hogy erőszaktól és diszkriminációtól mentesen, félelem nélkül élhessenek.

Ha egyetért ezzel a meghatározással, kérdezze meg a résztvevőket, hogy egyetértenek-e vele, és miért?

IDŐTARTAM: 10 PERC

Forrás:
https://www.patakis.gr/product/503734/vivlia-ekpaideush-gia-ekpaideu-tikous/Energos-poliths-mesa-kai-ekso-apo-thn-taksh-E-nas-odhgos-empneushs-kai-drashs-gia/

Melléklet

1. kép

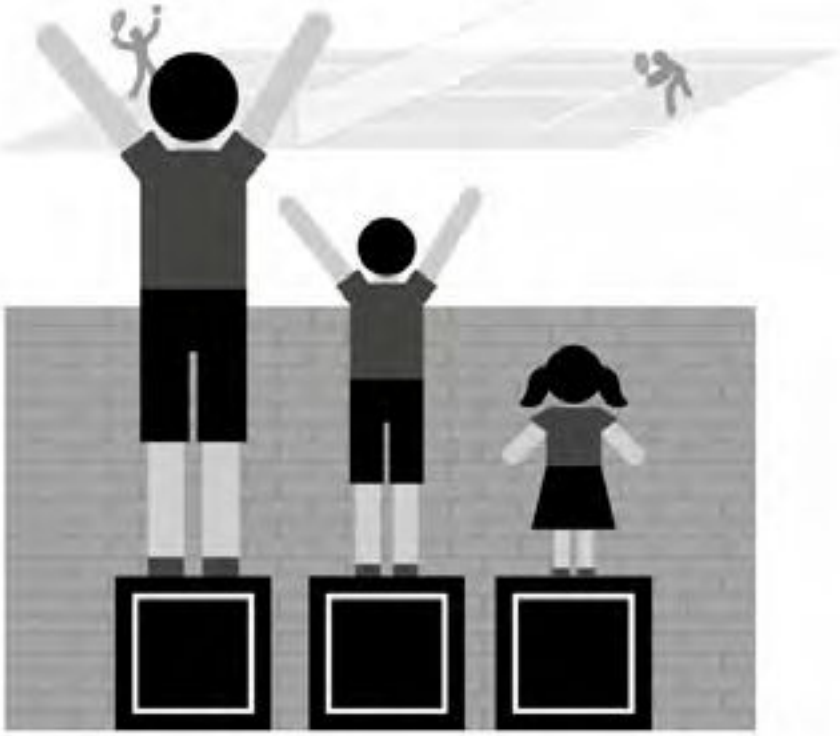

2. kép

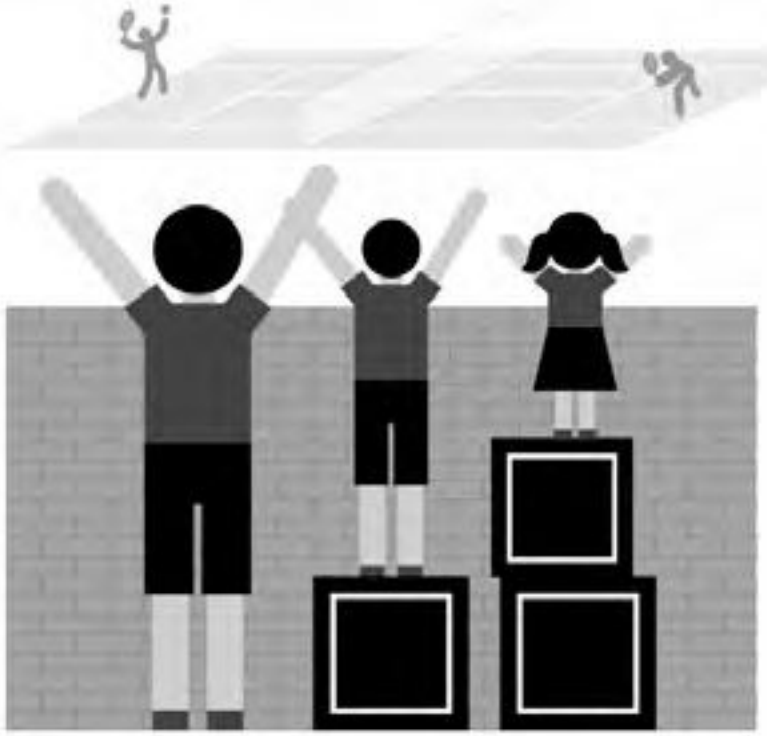

2. kiegészítő gyakorlat

ÁLLJ SORBA A KLÍMÁÉRT!

CÉLOK

A gyakorlat:

- Fejleszti a kritikai gondolkodást és a döntéshozatali képességeket.
- Fejleszti az aktív figyelem képességét és a különböző vélemények elfogadását.
- Segíti, hogy a fiatalok ki tudják fejezni magukat mások előtt.
- Segíti, hogy meg tudják védeni saját véleményüket és döntésüket miközben konstruktívan vesznek részt a vitákban.

ÖSSZEFOGLALÁS

A résztvevőket arra kérjük, hogy egyénileg foglaljanak állást egy kijelentéssel kapcsolatban: egyetértenek vagy nem? Ezután vitatkoznak és közben odafigyelnek egymásra, majd eldöntik, hogy változtatnak-e az álláspontjukon vagy sem.

KORCSOPORT 15-29 évesek

IDŐTARTAM 45 perc

HELYIGÉNY

Nagy tér a szabad mozgáshoz

SZÜKSÉGES ANYAGOK

Nyomtatott példányok a mellékletből:

- **Nyilatkozatok**
- **„Egyetértek" jelek**
- **„Nem értek egyet" jelek**

ÉRINTETT TÉMAKÖRÖK

- **Egyenlőtlenségek**
- **A nemek közötti igazságosság**
- **Interszekcionalitás**

KUVAS TERÜLETEK

Tudás és megismerés:

- Identitás, sokszínűség és interszekcionalitás
- Társadalmi igazságosság, méltányosság és nemek közötti igazságosság

Értékek és attitűdök:

- Identitástudat, önbecsülés és a sokszínűség értékelése
- Aktív részvétel a környezet védelmében és a fenntartható fejlődés előmozdításában

Készségek:

- Kritikai, önálló és kreatív gondolkodás
- Kommunikáció, együttműködés és konfliktusmegoldás

ELŐKÉSZÜLET

Nyomtassa ki a nyilatkozatokat (lásd: melléklet) egy A3-as lapra, hogy mindenki el tudja olvasni! Vágja ki az „egyetértek” és a „nem értek egyet” táblákat, helyezze őket a padlóra vagy ragassza fel két szemközti falra úgy, hogy elegendő hely legyen közöttük! Elegendő helyet kell biztosítani a résztvevőknek a szabad mozgáshoz.

A résztvevők álljanak szembe a facilitátorral, lehetőleg félúton a két felirat között.

***Tipp a facilitátornak:**

Kérje meg a résztvevőket, hogy figyelmesen hallgassák meg és olvassák el az állításokat, és gondolják át, egyetértenek-e velük vagy sem, anélkül, hogy „a tömeget követnék”.

1. LÉPÉS

Olvasson fel egy állítást és mutassa is fel/vetítse ki a résztvevőknek! Ezután a résztvevők mozogjanak a térben a két felirat között egy képzeletbeli vonal mentén úgy, hogy a térben elfoglalt helyük tükrözze, milyen mértékben értenek egyet az adott kijelentéssel.

IDŐTARTAM: 5 PERC

2. LÉPÉS

Miután állást foglaltak, kérjen meg néhány személyt, hogy mondják el érveiket, és győzzenek meg másokat, hogy csatlakozzanak hozzájuk.

Mondja el a résztvevőknek, hogy nem maradhatnak középen. Állást kell foglalniuk, de bármikor oldalt válthatnak. Mindazonáltal jogosultak egy „joker” kártyára, és egyszer (és csak egyszer a teljes gyakorlat során) maradhatnak középen.

Ha úgy döntenek, hogy középen maradnak, mert nem tudják, melyik oldalra helyezkedjenek, akkor nem szólalhatnak meg. Ugyanakkor bármikor csatlakozhatnak valamelyik oldalhoz, ha az elhangzó érvek meggyőzték őket. Beszélniük csak ezt követően szabad.

***Tipp a facilitátornak:**

Ideális esetben válasszon olyan résztvevőket, akik a) határozottan egyetértenek másokkal, b) akik határozottan nem értenek egyet, és c) olyanokat, akik csendben középen állnak. Ösztönözze a résztvevőket, hogy aktívan figyeljenek egymásra, amikor a pozíciójuk mellett érvelnek!

IDŐTARTAM: 10 PERC

3. LÉPÉS

Egyenként olvassa fel a kijelentéseket a csoportnak, és figyelje meg a résztvevők mozgását a feladat során, hogy az eligazító szakaszban megbeszélhessék! Miután az összes állítás és érv elhangzott, zárja le a gyakorlatot az eligazító beszélgetéssel (4. lépés).

IDŐTARTAM: NYILATKOZATONKÉNT 5-10 PERC

4. LÉPÉS

A gyakorlat végén a következő kérdések mentén beszéljék meg a feladatot:

- **Mi a véleményetek a foglalkozásról?**
- **Mindig könnyű állást foglalni?**
- **Hogyan reagáltatok a kijelentésekre?**
- **Miért szeretnek egyesek nem foglalni állást bizonyos témákban?**
- **Mit gondoltok, a személyes véleményeteken kívül még milyen tényezők befolyásolhatták, hogy hova álltok?**
- **Váltottatok oldalt?**
- **Milyen érv hatott rátok?**
- **Előfordult, hogy oldalt akartatok váltani, de meggondoltátok magatokat? Ha igen, milyen okból?**
- **Megtörténik a mindennapokban, hogy mások véleménye korlátoz bennünket abban, hogy bizonyos dolgokat megtegyünk? Milyen példákat tudtok mondani?**
- **Mit éreztetek a vita során?**
- **Kényelmes a kisebbségben lévő csoportban lenni? Milyen érzéseket váltott ki belőletek?**
- **A társadalom mely csoportjainak a véleménye hallható a legkevésbé? Mondjatok példát!**
- **Voltak alapvető nézeteltérések köztetek? Nagy baj, ha nem értünk egyet a klímaváltozásról?**
- **Milyen következményekkel jár a klímaváltozás az emberi jogokra nézve?**

IDŐTARTAM: 15 PERC

ANNEX →

MELLÉKLET: NYILATKOZATOK

- Az éghajlatváltozásért leginkább felelős országoknak kell cselekedniük.
- Olyan intézkedéseket kell hoznunk, amelyek korlátozzák az aktivisták jogait az éghajlatváltozás elleni küzdelemben.
- A környezetszennyező cégek főnökei emberiesség elleni bűncselekmények elkövetésében bűnösek.
- Az egyenlőséghez való jog hiábavaló, ha nem tartják tiszteletben az egészséges környezethez való jogot.
- A nemek közötti egyenlőtlenség elleni küzdelem a világon sürgősebb, mint a globális felmelegedés.
- Azokat, akik az éghajlatváltozás miatt kényszerültek elmenekülni az országukból, megilleti az éghajlati menekültstátusz joga.
- Ha nők lennének hatalmon, több intézkedés történne a klímaváltozás elleni küzdelem terén.
- A jótékonysági/takarékos vásárlás csak divat a fiatalok körében, nem környezetvédelmi gesztus.
- A közös étkezővel vagy menzával rendelkező intézményeknek elő kell írniuk a vegetáriánus étkezést.
- Nincs értelme védeni a nők jogait, ha ha ilyen forró a bolygó.
- A passzív házakban élő embereket jutalmazni kell.
- Nincs kapcsolat a nemek közötti egyenlőség és az éghajlati igazságosság között.

EGYETÉRTEK

NEM ÉRTEK EGYET

3. kiegészítő gyakorlat

HARC AZ ÉGHAJLAT-VÁLTOZÁSSAL SZEMBEN

CÉLOK

A gyakorlat célja megismertetni a fiatalokat olyan személyekkel, akik fellépnek az éghajlatváltozás ellen, és megértetni saját szerepüket az éghajlatváltozás elleni küzdelemben.

ÖSSZEFOGLALÁS

A résztvevők különböző élettörténeteket ismernek meg, amelyek az éghajlatváltozás elleni elkötelezett harcról szólnak. Két olyan „csatát" kell kiválasztaniuk, ami a leginkább érdekli őket. Ahhoz, hogy választhassanak, egy kihívást kell teljesíteniük, amelyet a facilitátor bírál el.
Ezután közösen megbeszélik az általuk választott csatákat és a lehetséges akciókat.

KORCSOPORT 15-29 évesek

IDŐTARTAM 45 perc

HELYIGÉNY

Nagy szoba a szabad mozgáshoz

SZÜKSÉGES ANYAGOK

- Nyomtatott kártyák a mellékletből

ÉRINTETT TÉMAKÖRÖK

- Klímaváltozás
- Klíma és nemek közötti igazságosság

KUVAS TERÜLETEK

Tudás és megismerés:

- Éghajlat, igazságosság és környezet

Értékek és attitűdök:

- Aktív részvétel a környezet védelmében és a fenntartható fejlődés előmozdításában

Készségek:

- Kritikai, önálló és kreatív gondolkodás
- Önismeret és reflexió
- Kommunikáció, együttműködés és konfliktusmegoldás

ELŐKÉSZÜLET

Nyomtassa ki a klímaharcokat vezető emberek kártyáit! Helyezze a különböző kártyákat a falakra úgy, hogy elegendő hely legyen közöttük, így a résztvevők könnyen hozzájuk férnek, és elolvashatják azokat.

1. LÉPÉS

Mondja el a résztvevőknek, hogy most egy múzeumba fognak belépni, amely azokat a „csatákat" mutatja be, melyeket egyének és szervezetek vívnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemben.

IDŐTARTAM: 2 PERC

2. LÉPÉS

Mindenkinek két olyan éghajlati csatát kell választania, amely közel áll a szívéhez, vagy amelybe szívesen bekapcsolódna. Ahhoz, hogy választhassanak a csaták közül, néhány kisebb feladatot kell teljesíteniük, amelyeket Önnek kell elbírálnia.

IDŐTARTAM: 3 PERC

3. LÉPÉS

Adjon időt a résztvevőknek, hogy elolvassák a különböző csaták leírásait, meghozzák döntéseiket és teljesítsék a feladatokat! Meg kell jegyezniük az általuk választott csatákat, mert a későbbi megbeszélés során hivatkozniuk kell rájuk.

IDŐTARTAM: 15 PERC

4. LÉPÉS

Miután minden résztvevő kiválasztotta a két klímaharcosát, alakítson négy-öt fős csoportokat, hogy az azokon belüli megbeszélést követően mindegyik csoport bemutathassa az általa kiválasztott harcosokat és a különböző feladatokat, amelyeket meg kellett oldaniuk. Ezt követően beszélniük kell a csatákról és a harcosok által alkalmazott eszközökről. Miután mindenki bemutatta a választását, a gyakorlat egy záró beszélgetéssel érjen véget.

IDŐTARTAM: 10 PERC

5. LÉPÉS

A záró beszélgetés a következő kérdések mentén történhet:

- **Hogy sikerült a foglalkozás?**
- **Milyen kérdések körül zajlottak a különböző csaták?**
- **Mennyire ismeritek ezeket a kérdéseket?**
- **Mit gondoltok, a klímaváltozás elleni küzdelem összes témája megjelent a megismert csatákban? Melyik hiányzik?**
- **Ismertétek ezeket a „harcosokat" a foglalkozás előtt?**
- **Ismertek más harcosokat, akik ezeket az ügyeket képviselik?**
- **Milyen eszközök, cselekvési módok álltak az egyes harcosok rendelkezésére?**
- **Milyen szerepet játszottak a nők és a lányok ezekben az akciókban?**
- **Az éghajlatváltozás elleni küzdelem fontosabb a nők és lányok számára?**
- **Mit gondoltok, miért van kevesebb férfi aktivista? Szerintetek ez tükrözi a valóságot? Ha igen, miért gondoljátok, hogy a nők és a lányok aktívabbak?**
- **Milyen akadályok nehezítik a klímaváltozás elleni küzdelmet?**
- **Hogyan választottátok ki a harcosaitokat?**
- **Könnyű volt teljesíteni a feladatokat?**
- **Melyik volt a legrelevánsabb, a leghatásosabb és a legtanulságosabb feladat?**
- **Volt olyan feladat, ami elbizonytalanított titeket?**
- **Volt közöttetek, aki figyelembe vette a feladatot a harcosok kiválasztásakor?**
- **Volt olyan feladat, amit könnyebben teljesítettetek volna csoportban? Ha igen, miért?**
- **Milyen súlya van az egyéni cselekvésnek a kollektív fellépéssel szemben a klímaváltozás elleni harcban?**
- **Szükségetek van támogatásra a klímaváltozás elleni küzdelemben?**
- **Mit gondoltok, a küzdelemben minden eszköz megengedett? (A cél mindig szentesíti az eszközt?)**
- **Mit gondoltok, időnként tesznek-e olyan lépéseket a harc hevében, melyek összeegyeztethetetlenek az emberi jogokkal? Tudtok rá példát?**
- **Melyik küzdelemmel azonosultok a leginkább?**
- **Szükséges-e, hogy legyen médiavisszhangja az éghajlatváltozás elleni küzdelemnek?**
- **Ki lehet harcos?**

IDŐTARTAM: 15 PERC

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Camille Etienne és Instagram-fiókja „Graine de Võimalik”:

Camille Etienne francia környezetvédelmi aktivista és a „Készen állunk” kollektíva szóvivője. A csoport célja, hogy összekapcsolja a tudomány világát (amely az éghajlati igazságosság kulcsszereplője) a kultura világával, izgalmas képzeletbeli történetek révén, amelyek a fiatalokat és a politikai szereplőket egyaránt mozgósítják egy kívánatos jövő érdekében. Ma Greta Thunberg mellett dolgozik, hogy figyelmeztesse az európai döntéshozókat a klímavészhelyzetre.

2020-ban feltöltötte a 'Réveillons -nous' című rövidfilmet a YouTube-ra. A videót több mint 15 millióan nézték meg, és sok nyelvre lefordították. A kisfilm felhívja az az emberek figyelmét arra, hogy tudatosítsák az éghajlati válságot, és cselekedjenek a jobb jövő érdekében.

2021-ben Cyril Dion aktivista filmrendező és Pierre Larrouturou európai parlamenti képviselő panaszt nyújtottak be a francia kormány ellen az éghajlatváltozással kapcsolatos tétlensége miatt. Panaszuk a Klímatörvény nyilvánvaló elégtelenségére mutat rá, amelynek a „Convention Citoyenne pour le Climat”-ot (Polgári Klímaegyezményt) kellett volna törvénybe foglalnia.

2023-ban kiadott egy könyvet „Pour un soulèvement ecologique, dépasser notre impuissance collective” címmel. Ebben a „felszabadító ökológia” mellet érvel, amelyet a „kollektív és demokratikus hatalom vezérel”.
„Mi vagyunk az első generáció, amely megtapasztalja a globális felmelegedés következményeit, és az utolsó, aki bármit is tehet ellene.”

FELADAT: Készíts egy rövid videót pozitív üzenettel a környezetről!

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Txai Surui:

Txai egy Amazóniában élő brazil nő, az amazóniai Surui törzs tagja. Txai Surui fellépett az egykori Bolsonaro-kormánnyal szemben, és vezeti az amazóniai erdőirtás elleni küzdelmet. Ez az esőerdő létfontosságú a biológiai sokféleség és a levegő minősége szempontjából. Ezt a helyet fenyegetik azok a gazdák, akik pálmaolajat termelnek, állattenyésztést folytatnak, egzotikus faanyagot értékesítenek, és pénzt keresnek az erdőirtással. Txai központi szerepet játszott az erdőirtás és a természeti erőforrások illegális kiaknázása elleni küzdelemben az Amazonas régióban.

A Surui törzs kiépített egy rendszert a területük megfigyelésére és védelmére az illegális behatolás és az erdőirtás ellen. Txai Surui létrehozott egy ifjúsági egyesületet az amazóniai környezet védelmére. 2021 áprilisában Txai öt barátja kíséretében panaszt nyújtott be a São Paulo-i bíróságon a brazil állam ellen a párizsi klímaegyezmény be nem tartása miatt. A beadványt nyolc korábbi környezetvédelmi miniszter is támogatta. A panasz egy néhány hónappal korábban benyújtott szöveg megsemmisítését kívánja elérni, amely felhatalmazza Brazíliát, hogy 2030-ban több üvegházhatású gázt bocsátson ki, mint amennyit 2015-ben ígért.

FELADAT: Szerinted milyen emberi jogok álljanak egy olyan jogi kérdés középpontjában, amely éghajlat-politikai intézkedéseket követel az államoktól? Írd le a főbb érveidet!

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Villanyszerelők határok nélkül:

A Villanyszerelők Határok Nélkül egy civil szervezet (NGO), amelynek fő küldetése, hogy hozzájáruljon a távoli területeken, krízisövezetekben vagy elektromos áramhoz nem jutó régiókban élők életkörülményeinek javításához. Célja, hogy megkönnyítse a villamosenergiához való hozzáférést, amely az egészségügy, az oktatás, a gazdasági fejlődés és a biztonság alapvető eleme.

Céljai elérése érdekében ez a szervezet olyan villamosenergia-szakembereket mozgósít, akik fenntartható elektromos infrastruktúrát hoznak létre. Azt akarják, hogy az energiatermelés és -felhasználás vegye figyelembe a klímaváltozást. Ezért előnyben részesítik a nagyon kevés üvegházhatást okozó gázt kibocsátó megújuló erőforrásokat, például a nap- vagy vízerőműveket. Olyan projekteket terveznek, amelyek idővel jobban ellenállnak a klímaváltozás által felerősített természeti katasztrófáknak. Létrehoztak egy projektet Dominikán, "a vészhelyzettől az ellenállásig" mottóval. 2017-ben a szigetet hurrikán sújtotta. A projekt lényege az volt, hogy a szigetet kevésbé energiaigényes elektromos szerkezetekkel lássák el, és önálló naperőművek telepítésével lehetővé tegyék a hat egészségügyi központ akadálytalan működését természeti katasztrófák esetén. A projektért a madridi COP 25-ön a szervezetet ENSZ-díjjal jutalmazták.

FELADAT: Tudd meg, hány százalékban használnak megújuló energiát Magyarországon!

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Ridhima Pandey:

Ridhima Pandey 2007-ben született indiai környezetvédelmi aktivista nő, aki a környezetvédelem és az éghajlatváltozás elleni küzdelem iránti korai elkötelezettségéről vált híressé. Már fiatalon lépéseket tett, hogy felhívja a közvélemény figyelmét ezekre a kérdésekre. Az elköteleződését egy Indiát sújtó árvíz hívta életre, amely több mint 1000 ember halálát okozta, és 100 000 embert kényszerült elhagyni a lakhelyét.

2017-ben, kilenc évesen Ridhima keresetet nyújtott be az indiai legfelsőbb bírósághoz azt állítva, hogy az állam elmulasztotta megtenni azokat az éghajlatváltozás elleni lépéseket, amelyekről korábban a Párizsi Klímaegyezményben megállapodtak. Szigorúbb intézkedésekre szólított fel a környezetszennyezéssel szemben, és a jövő generációinak az egészséges környezethez való jogának védelme érdekében. Környezetvédelmi tevékenységéért számos díjat és elismerést kapott, köztük 2019-ben a „Children's Climate Prize"-t, amely a klíma iránti elkötelezettségükkel kitűnő fiatalokat ismeri el.

FELADAT: Ismersz még olyan fiatalt, aki klímapert indított? Nevezz meg három ilyen személyt!

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Kimiko Hirata:

Kimiko Hirata egy japán aktivista nő, aki az éghajlatváltozás elleni küzdelemmel és a megújuló energiák népszerűsítésével foglalkozik. Tevékenysége Japánban és nemzetközi szinten is ismert. Rendszeresen kommunikál a médián, a közösségi hálón keresztül, valamint nyilvános fellépésein az emberek felvilágosítása és mozgósítása érdekében.

Megalapította a 'Mothers for Future Japan' nevű mozgalmat, amely anyákat és családokat fog össze, hogy felhívják a figyelmet az éghajlati problémákra, illetve lobbizzanak a kormányoknál és a vállalatoknál a környezetbarát szabályozók és intézkedések érdekében.

Kimiko Hirata azon dolgozik, hogy befolyásolja a közpolitikát az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentése érdekében. Azért folytat kampányt, hogy Japán szigorúbb kibocsátáscsökkentési célokat fogadjon el, és támogassa a megújuló energiákat.

Kimiko Hirata a világ klímaaktivistáinak elkötelezettségét testesíti meg, hogy megvédjék a bolygót a jövő generációi számára. Továbbra is kulcsszerepet játszik a közvélemény tudatosságának növelésében és a fenntartható környezetvédelmi intézkedések előmozdításában.

FELADAT: Nézd meg az érdekképviselet definícióját, és próbáld elképzelni, hogy te melyik éghajlatváltozással kapcsolatos kérdésben lépnél fel!

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Leah Namugerwa:

Leah Namugerwa egy 2004-ben született ugandai környezetvédelmi aktivista nő, aki az éghajlatváltozás elleni küzdelem vezető személyiségévé vált. Leah környezetvédelem iránti elkötelezettsége fiatalon kezdődött, amikor 14 évesen csatlakozott Greta Thunberg globális iskolai klímasztrájk mozgalmához. Azóta befolyásos hangjává vált ennek a mozgalomnak Ugandában. A klímasztrájkokat arra használta, hogy felhívja a közvélemény figyelmét az éghajlatváltozás országára gyakorolt hatásaira.

A neve faültetési kampányok szervezése és a műanyagzacskók betiltásáért indított petíciók révén vált ismertté Ugandában. A 15. születésnapján indította el a faültetési kampányát, amikor úgy döntött, hogy születésnapi parti helyett inkább 200 fát ültet. Azóta létrehozta a „Birthday Trees" projektet, hogy fákat oszthasson mindenkinek, aki a születésnapján ültetni szeretne.

Leah közösségi hálózatokat és online platformokat használ, hogy felhívja a figyelmet a környezetvédelmi kérdésekre. Információkat oszt meg az éghajlatváltozás ugandai hatásairól, beleértve az árvizeket és aszályokat, ezzel szemléltetve a helyzet súlyosságát.

FELADAT: Készíts egy rövid videót a közösségi média számára, amely elmagyarázza a Birthday Trees projektet!

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Luisa Neubauer:

Luisa Neubauer német klímaaktivista nő, 1996-ban született. Széles körben elismerik a klímavédelem iránti aktív elkötelezettségét, valamint a környezetvédelmi akciókban és mozgalmakban való részvételét. Luisa Neubauer a Greta Thunberg, svéd aktivista által elindított globális „Fridays for Future" mozgalom tagja és egyik vezetője Németországban. Aktívan részt vesz az iskolai klímasztrájkokban és környezetvédelmi demonstrációkon.

Luisa Neubauer ambiciózusabb éghajlati intézkedések meghozatalát szorgalmazza a német és az európai politika vezetőinél. Hangsúlyozza az üvegházhatású gázkibocsátás csökkentésének és a nemzetközi klímaegyezmények betartásának fontosságát. Azt szeretné elérni, hogy 2030-ra megszűnjön a szén alapú energiatermelés Németországban. Tagja több fosszilis tüzelőanyagok ellen küzdő civil szervezetnek, és nagy szerepe volt abban, hogy a Göttingeni Egyetem felhagyjon a fosszilis tüzelőanyag-iparba való befektetéseivel.

Részt vett nemzetközi klímakonferenciákon, például az ENSZ Klímavédelmi Konferenciáján (COP), ahol a tiszta energiára való átállás, valamint a határozottabb fellépés mellett érvelt az éghajlatváltozás elleni küzdelemben. Hangsúlyozza az éghajlati igazságosság fontosságát, kiemelve a gazdag és a fejlődő országok közötti különbségeket az éghajlatváltozás vonatkozásában.

Luisa a közösségi oldalain és a „1,5 fok" című podcastjában is felhívja a közvélemény figyelmét az éghajlatváltozásra és arra, hogy az emberek mit tehetnek ellene.

FELADAT: Mi lenne az éghajlatváltozással foglalkozó podcastod címe, és milyen tevékenységekről szólna?

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Maasai Wilderness Conservation Trust (MWCT):

A Maasai Wilderness Conservation Trust (MWCT) egy kenyai székhelyű non-profit szervezet, amely a környezet és vadon élő állatok védelmével, illetve a fenntartható fejlődéssel foglalkozik a maszáj területeken, Kelet-Afrika közismert régiójában. A Maasai Wilderness Conservation Trust küldetése a biológiai sokféleség megőrzése, valamint a maszájok földjének és kultúrájának védelme, a helyi közösségek életkörülményeinek javításával egyidejűleg.

Az MWCT egyik kulcstevékenysége a vadon élő állatok védelme, beleértve az olyan ikonikus fajokat, mint az elefántok, az oroszlánok és a leopárdok. A természetvédelmi programjaik magukban foglalják a vadon élő állatok kutatását is. Az orvvadászattal szemben vadőrökkel veszik fel a harcot. A szervezet ezenkívül a föld és a természeti erőforrások megőrzésén, és az erdőirtás megakadályozásán dolgozik, hozzájárulva ezzel az ökoszisztémák megújulásához. Módszerük lényege, hogy a helyi közösség tagjait képezik ki az ökoszisztéma védelmére. A maszáj nőket a növényvilág helyreállítását célzó projektekbe vonják be. Az MWCT részt vesz közösségfejlesztési projektekben is, hogy segítsék az oktatáshoz, az egészségügyhöz, az ivóvízhez és a foglalkoztatáshoz való hozzáférést, ezzel javítva a helyi lakosság életkörülményeit.

A kenyai oktatási minisztériummal együttműködve az MWCT környezeti oktatási programokat kínál fiataloknak és felnőtteknek, hogy felhívja a helyi lakosság figyelmét a környezeti kérdésekre és a megőrzés jelentőségére.

Végül az egyesület a fenntartható és felelős turizmust is népszerűsíti a régióban, lehetővé téve a látogatók számára, hogy autentikus élményben részesüljenek, miközben hozzájárulnak a helyi természetvédelmi és fejlesztési projektekhez.

FELADAT: Mit gondolsz, mi a különbség a turizmus és a fenntartható turizmus között? Írj le két különbséget!

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Sea Shepherd:

A Sea Shepherd egy olyan egyesület, amelynek célja, hogy megvédje a tengeri fajokat az orvvadászattól, a fenntarthatatlan halászattól, a fogságba kerüléstől, és az élőhelyek pusztulásától. Az óceán a legnagyobb oxigéntermelő és az éghajlat legjelentősebb szabályozója, ezért akarja a Sea Shepherd megvédeni.
A szövetség az Egyesült Nemzetek Természetvédelmi Világchartájára hivatkozik a nemzetközi jog érvényesítése érdekében, amikor a kormányok nem hajlandók vagy nem képesek ezt megtenni. A Sea Shepherd a nemzeti rendőri erőkkel vagy a bűnüldöző szervekkel is együttműködik az orvvadászok bíróság elé állítása és az illegális halászat megszüntetése érdekében ezen államok felségvizein. Az egyesület először mindig alaposan kivizsgál egy konkrét helyzetet, majd az ügyet átadják a hatóságoknak, ha azt tapasztalják, hogy megsértik az óceánokat védő törvényeket.

Az egyesület működését ugyanakkor sok kritika éri. Időnként olyan erőszakos módszereket, eszközöket alkalmaznak, mint a víz alatti aknák, hajók elfoglalása, nagyteljesítményű csúzlik használata, és a hajócsavarok blokkolása kötelekkel.

A Sea Shepherd számos hajót elsüllyesztett már bálnavadászokat üldözve. Míg a Sea Shepherd azzal érvel, hogy a nemzetközi jogot érvényesíti, kifejezetten rossz viszonyban van sok országgal, köztük Japánnal, amely kalózszervezetként írja le.

FELADAT: Jogos lehet-e az erőszakos fellépés az éghajlat védelme érdekében tett? Írj le két érvet!

MELLÉKLET: KLÍMAHARCOSOK KÁRTYÁI

Leonardo DiCaprio:

1974. november 11-én Los Angelesben született Leonardo DiCaprio amerikai színész, forgatókönyvíró és filmproducer. 1998-ban megalapította a Leonardo DiCaprio Alapítványt, hogy támogassa a bolygó fenntartható fejlődését elősegítő szervezeteket és kezdeményezéseket.
Több olyan film és dokumentumfilm társírója, társproducere volt, amelyek a globális felmelegedés elleni küzdelmet, mint a környezetvédelem első számú kihívását mutatják be. 2014-ben Ban Ki-Moon ENSZ-titkár nevezte ki a „béke hírnökévé", a globális felmelegedés elleni küzdelemben betöltött szerepéért.

„A globális felmelegedés nemcsak a legfőbb környezeti kihívás, amellyel ma szembe kell néznünk, hanem az egyik legfontosabb probléma, amellyel az egész emberiség szembesül."

FELADAT: Képzeld el, hogy te vagy Leonardo Di Caprio! Olvasd el idézetét („A globális felmelegedés nemcsak a legfőbb környezeti kihívás, amellyel ma szembe kell néznünk, hanem az egyik legfontosabb probléma, amellyel az egész emberiség szembesül.") úgy, mintha klímaszkeptikus lennél (aki nem hiszi el a klímaváltozást) VAGY mintha beszédet mondanál az ENSZ-ben, hogy meggyőzd a világ vezetőit a cselekvésről. Ezt le is filmezheted, ha tetszik!

MELLÉKLET: KLÍMAHARCOSOK KÁRTYÁI

Lu Guang:

Lu Guang 1993 óta az Egyesült Államokban élő szabadúszó kínai fotóriporter. Egykori gyári munkásként beszámol a falvak és iparvárosok zord életkörülményeiről, valamint az iparosodás által okozott ökológiai, társadalmi és egészségügyi károkról.

Lu Guang szerint a lakosság egy része aránytalanul nagy árat fizet az országa gazdasági növekedéséért. 2004 és 2015 között számos díjat nyert munkáival. Három alkalommal kapta meg a World Press Photo díját, a Henri Nannen fotóművészeti díjat és a Claus-díjat. Fotóriportjai nemzetközi hírűek, és a világ minden táján láthatóak.

Mivel a képei súlyos vádakat fogalmaznak meg, ezért zavarják a kínai kormányt. 2018. november 3-án Lu eltűnt Hszincsiang tartományban, amely Kína egyik legmilitarizáltabb és legszigorúbb állami kontroll alatt tartott tartománya. Ebben a Tibethez közeli régióban ujgurok millióit zárják átnevelő táborokba. Lu Guang letartóztatásának okai azonban továbbra sem ismertek.
Évek óta számolt be olyan témákról, mint az AIDS-járvány, a kábítószer-kérdés a Kína és Burma közötti határ mentén, a tibeti vasútvonal építésének környezeti hatásai, valamint az ipari szennyezés és annak egészségügyi hatásai.

Azóta a felesége olyan nemzetközi szervezetekkel karöltve, mint például a Riporterek Határok Nélkül Lu Guang azonnali szabadon bocsátásáért küzd. ***„Meg vagyok győződve arról, hogy az emberiség jó oldalán állok azokkal az iparosokkal szemben, akik továbbra is zavartalanul szeretnének csalni."***

FELADAT: Keress egy olyan fotót Lu Guangtól, amelyről úgy gondolod, hogy elítéli az ipari szennyezést!

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Hugh Evans:

2012-ben társalapítója volt a Global Citizen szervezetnek, mely azzal a céllal jött létre, hogy 2030-ra felszámolják a mélyszegénységet. A közösség azt a humanisztikus elvet vallja, mely szerint egyetlen világ van, egyetlen néppel, ahol mindenkinek egyenlő esélyt kell kapnia a fejlődésre. Hugh Evans úgy gondolja, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete által kidolgozott 17 Fenntartható Fejlődési Cél útmutatást ad a vezetőknek, a szervezeteknek és a polgároknak olyan kérdésekben, mint a szegénység, a globális felmelegedés, az egyenlőség, az oktatás, a tengerek és óceánok védelme, stb. A Global Citizen közösség tagjai változatos eszközökkel próbálják cselekvésre ösztönözni a politikusokat és a polgárokat: a közösségi hálón posztolnak, tweetelnek, petíciókat indítanak és népszavazást kezdeményeznek.

2012-ben megszervezték a Global Citizen Festival-t a Central Parkban. A belépőjegy megszerzéséhez valamilyen akciót kellett végrehajtani: például megkeresni vezető politikusokat, hogy támogassák a szervezet céljait, vagy petíciót lehetett indítani, stb. Azóta minden évben rendeznek fesztiválokat olyan nemzetközi művészek részvételével, mint Beyoncé, a Coldplay és Lady Gaga. ***„A történelem azt mutatja, hogy minden tiltakozó mozgalom szimbólumokra támaszkodik: bojkottra, sztrájkra, zászlókra, dalokra. Akár a legkisebb szimbolikus akció [...] célja, hogy megzavarja a mindennapok önelégült kényelmét, és gondolkodásra kényszerítse a felső vezetést."***

FELADAT: Szeretnél bekapcsolódni a közösségébe. Indíts petíciót egy olyan ügyért, amely közel áll a szívedhez, és érdemes küzdeni érte.

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Vandana Shiva:

Az 1952-ben Indiában született Vandana Shiva ökofeminista aktivista nő, aki a Navdanya nevű civil szervezeten keresztül támogatja a biológiai sokféleség védelmét és az biogazdálkodás fejlesztését. Megakadályozta, hogy a nagy multinacionális cégek génmanipulált vetőmagokat szabadalmaztassanak, így sikerült több ezer, Indiára jellemző növényfajt és magot megőrizni, amelyeket ma vetőmagbankokban tartanak. Ezeket aztán kiosztják olyan gazdálkodóknak, akik a környezetet és a bolygót jobban tisztelő gazdálkodást folytatnak.

Az ökológiai gazdálkodás érdekében végzett munkája mellett a nők alapvető szerepére is felhívja a figyelmet a természetvédelemben, különösen a fejlődő országokban. Bár a termőföld nagy részét nők művelik, kevésbé valószínű, hogy egyben tulajdonosok is, vagy anyagilag függetlenek lennének. Tehát azon kell dolgoznunk, hogy bevonjuk őket a döntéshozatali folyamatba, és autonómabbá tegyük őket.

Vandana Shiva napjainkban is küzd ügyéért, és a biológiai sokféleség védelmét hangoztatja. Rendszeresen tart online előadásokat és fellép nemzetközi konferenciákon, ahol az emberek és a természet kapcsolatának fontosságáról beszél. ***„Vagy olyan jövőnk lesz, amelyben a nők mutatják az utat, mely a Földdel való békekötéshez vezet, vagy egyáltalán nem lesz emberi jövőnk."***

FELADAT: Keress az interneten egy olyan vetőmagot, amelyet Vandana Shiva segített megőrizni!

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Grace Ineza Umuhoza:

Grace Ineza Umuhoza egy 28 éves ruandai aktivista nő, aki azért dolgozik, hogy azoknak a hangját is meghalljuk, akik az éghajlatváltozással szemben a legsebezhetőbbek. Még gyermekkorában átélt egy természeti katasztrófát, aminek következtében a családjával együtt el kellett költözniük a lakóhelyükről. Felnőttként azokért a gyermekekért és nőkért dolgozik, akiket aránytalanul sújtanak az éghajlati események.

2017-ben megalapította a „Zöld Védelmező" civil szervezetet, egy egyesületet, amelynek célja az általános iskolások környezetvédelemre nevelése. Az egyesület ugyanakkor az erdőfelújításért és az elsivatagosodás ellen is harcol. Grace Ineza Umuhoza társalapítója a „Loss and Damage Youth Coalition" nevű 2020-ban létrehozott közösségnek, amely közel 1000 fiatalt tömörít a világ több mint 70 országából. Céljuk, hogy kártérítést kapjanak azok, akik az éghajlatváltozás miatt szenvednek károkat.

Ineza Umuhoza, akit Afrika egyik legbefolyásosabb személyiségeként ismernek el a környezetvédelmi kérdésekben, részt vesz a világ legnagyobb éghajlati találkozóin. A COP 27-en egy speciális alap létrehozásáról tárgyalt, amely segíti a fejlődő országokat a veszteségek és károk kezelésében. ***„A klímaválság elleni fellépést nem szabad politikai kérdésnek tekinteni. Arról szól, hogy globális szolidaritásban kell egyesülnünk, hogy senki ne maradjon az út szélén."***

FELADAT: Nevezz meg három olyan természeti katasztrófát, amely a klímaváltozás következtében vált gyakoribbá!

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Winona LaDuke:

LaDuke 1959-ben, az Egyesült Államokban született, az Anishinaabe nemzetségből származó indián aktivista nő, aki a környezeti igazságosság és az őslakosok jogai érdekében végzett munkájáról híres. A „White Earth Land Recovery Project" nevű civil szervezet alapítója, elkötelezett az Anishinaabe nemzetség földjének és kulturális szuverenitásának helyreállítása mellett Minnesotaban. Az őslakos földeket veszélyeztető csővezeték-építések és bányászat ellen küzdve olyan fenntartható alternatívákat támogat, mint a hagyományos mezőgazdaság és a megújuló energia, amelyek helyreállítják a helyi ökoszisztémákat és javítják a közösség ellenálló képességét.

Környezetvédelmi munkája mellett Winona LaDuke az őslakos népek élelmezési önrendelkezését támogatja, kiemelve a helyi élelmiszertermelés szerepét autonómiájuk és ellenálló képességük szempontjából. Hangsúlyozza, hogy az őslakos nőket, akik gyakran élen járnak a föld és a hagyományok védelmében, be kell vonni a döntéshozatali folyamatokba, és támogatni kell őket gazdasági függetlenségük elérésében. Ennek érdekében társalapítója volt az Őslakos Nők Hálózatának, hogy növelje az őslakos nőket érintő kérdések ismertségét.

Winona LaDuke ma is folytatja kampányát az őslakosok jogainak, a környezetnek és a társadalmi igazságosságnak védelmében.

FELADAT: Azonosíts három másik őslakos népet, akik szenvednek a természeti erőforrások kiaknázásának következményeitől.

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Francisco Vera:

Francisco Vera 2009-ben született Kolumbiában, fiatal környezetvédelmi aktivista, aki kilenc évesen megalapította a „Guardians for Life" nevű szervezetet. Ez a mozgalom, amely több mint 400 gyermeket és serdülőt tömörít különböző latin-amerikai országokból, azért dolgozik, hogy felhívja a figyelmet a környezetre és támogassa a fiatalokat, hogy vállaljanak vezető szerepet az éghajlatváltozással szembeni küzdelemben.
A mozgalom főként kolumbiai tagjai a környezetbarát szakpolitikák előmozdításán dolgoznak, és arra ösztönzik a fiatalokat, hogy szervezzenek akciókat a bolygóért.

Francisco hamar felhívta magára a figyelmet környezetvédelmi aktivistaként, figyelemfelkeltő kampányok szervezésén, valamint nemzeti és nemzetközi fórumokon való felszólalásain keresztül. A COP 26 előtt gyerekekkel közösen leveleket írtak a világ vezetőinek, melyekben felszólították őket az éghajlatváltozással szembeni fellépésre. Ezeket a leveleket a konferencián adták át az UNICEF-nek, kiemelve, hogy mennyire fontos bevonni a fiatalokat a klímatárgyalásokba.

Francisco ma is elszántan dolgozik Latin-Amerika szerte, hogy aktivizálja a fiatalokat a környezet védelmében és az éghajlatváltozás elleni küzdelemben.

FELADAT: Írj egy rövid levelet, amelyben rákérdezel, hogy az állami vezetők mit tesznek az éghajlatváltozás fiatalokra gyakorolt hatásai ellen!

Melléklet: Klímaharcosok kártyái

Yero Sarr:

Yero Sarr környezetvédelmi aktivista 1992-ben született Szenegálban, akit a szenegáli „Fridays for Future" mozgalom társalapítójaként ismernek. 16 éves korában kapcsolódott be a klímaváltozás elleni küzdelembe, amit a fiatalok jövőjéért való aggodalma motivált.

Yero Sarr az „Act on Sahel" társalapítója és tagja a „Young Afro Climate Warrior"-nak is, ahol az ipari halászat nyugat-afrikai közösségekre gyakorolt pusztító hatásai ellen harcol.
Rendkívül hatékonyan képes mozgósítani és bevonni fiatalokat a közös cselekvésbe. A Forbes Africa és a Greenpeace International az egyik legbefolyásosabb fiatal afrikaiként ismeri el az éghajlatváltozás elleni küzdelemben.

Úttörő elgondolásait és gyakorlati megoldásait globális konferenciákon népszerűsíti, tovább erősítve szerepét az éghajlatváltozás elleni küzdelem feltörekvő afrikai vezetőjeként.

FELADAT: Ismerd meg a Nagy Zöld Fal-at, és azonosítsd a projekt két erősségét!

4. kiegészítő gyakorlat

SZABADON ÖNMAGAM LENNI

CÉLOK

A gyakorlat célja bemutatni a fiataloknak, hogy az Ecoality projekt mit ért „nemek közötti igazságosság" alatt.

ÖSSZEFOGLALÁS

Ez a tevékenység felhívja a figyelmet a nemek közötti igazságtalanságra vitákat és kritikai gondolkodást ösztönözve. A feladatban a résztvevők mindennapi nemek közötti egyenlőtlenségeket ismerhetnek meg és megoszthatják ezzel kapcsolatos tapasztalataikat.

A gyakorlatot a HEADSUP c. tanári kézikönyv ihlette (lásd: https://www.mmu.ac.uk/research/projects/teaching-sustainable-development)

KORCSOPORT 15+

IDŐTARTAM 45 perc

HELYIGÉNY

Szoba vagy szabadtér

SZÜKSÉGES ANYAGOK

- **Melléklet**
- **Tábla, flipchart vagy nagy papírlapok**
- **Színes tollak vagy markerek**
- **Újrahasznosított papírok**
- **Toll vagy ceruza a résztvevőknek**

ÉRINTETT TÉMAKÖRÖK

- A nemek közötti igazságosság
- Interszekcionalitás
- Társadalmi igazságosság
- Egyenlőség

KUVAS TERÜLETEK

Tudás és megismerés:

- Társadalmi igazságosság, méltányosság és nemek közötti igazságosság
- Identitás, sokszínűség és interszekcionalitás
- Emberi jogok

Értékek és attitűdök:

- Identitástudat, önbecsülés és a sokszínűség értékelése
- Elköteleződés a társadalmi igazságosság, a méltányosság és a közösség iránt
- Az emberek és az emberi jogok tisztelete

Készségek:

- Kritikai, önálló és kreatív gondolkodás
- Empátia és szolidaritás
- Önismeret és reflexió

ELŐKÉSZÜLET

Készítsen elő egy szobát vagy egy teret a szabadban, ahol könnyen létrehozhat kis csoportokat, amelyek körbe tudnak ülni anélkül, hogy zavarnák egymást. Nyomtassa ki a mellékletet minden csoportnak!
Jobban felkészülhet erre a gyakorlatra, ha elolvassa az útmutató 2. fejezetét, amely a nemek közötti igazságosság és az interszekcionalitás témáját tárgyalja.

***Tipp a facilitátornak:**

A nemek közötti igazságosság meghatározását (lásd a 4. lépést) előre írja le, hogy időt takarítson meg!

1. LÉPÉS

Ossza kisebb csoportokba a résztvevőket! Adjon minden csoportnak egy példányt a mellékletből, és kérje meg őket, hogy válasszanak egy helyzetet, amelyben az egyéneket nemük szerint eltérő módon kezelik:
- Iskolában
- Munkahelyen
- Közterületen (például utcákban, parkokban, üzletekben, buszmegállókban stb.)
- Sportolás közben
- Művészetekben
- Önkéntes munka során
- Ifjúsági csoportokban való részvétel közben

A lista tetszés szerint további helyzetekkel egészíthető ki.

IDŐTARTAM: 5 PERC

2. LÉPÉS

Kérje meg a csoportokat, hogy beszélgessenek a megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalataikról! A csoportok jegyezzék fel észrevételeiket (kulcsszavak, mondatok és/vagy vázlatok segítségével)! Ezután kérje meg a csoportokat, hogy válaszoljanak a következő kérdésekre, (amelyeket a melléklet is felsorol):

- **Melyek ennek az igazságtalan bánásmódnak a fő okai?**
- **Milyen különböző nézőpontok merülhetnek fel ebben a helyzetben?**
- **Kit, kiket érint leginkább ez a probléma?**
- **Ki van a legjobb pozícióban ahhoz, hogy a helyzet megváltozzon?**
- **Mi teremtene lehetőséget a helyzet javítására? ***
- **Mit gondoltok, milyen lesz ez a helyzet a jövőben?**

***Tipp a facilitátornak:**

Az ötletek vonatkozhatnak a lányok/nők érdekképviseletére, a férfiasság felfogására, a civil bátorságra, a jogi keretekre, a szolidaritási akciókra, a politikai felelősségre, stb. Ha olyan ötletek merülnek fel, amelyek a lányokat vagy a nőket hibáztatják, kezdeményezzen beszélgetést arról, hogy a diszkrimináció áldozata soha nem felelős a diszkriminációért.

IDŐTARTAM: 20 PERC

→

3. LÉPÉS

Kezdjen csoportos beszélgetést a következő kérdések feltevésével:

- **A nemek közötti igazságosság csak a nőket érdekli?**
- **Milyen gyakran érezzük úgy, hogy korlátoznak bennünket a nemi szerepekre vonatkozó normák és kategóriák?**

IDŐTARTAM: 5 PERC

4. LÉPÉS

Írja le a nemek közötti igazságosság alábbi meghatározását valamilyen szabadon választott felületre, hogy mindenki számára látható legyen:
A nemek közötti igazságosság azt jelenti, hogy megvizsgáljuk és lebontjuk azokat a szokásokat, ahogyan a rendszerek (például iskolák és munkahelyek) elnyomják a különböző nemeket, és kiváltságokat teremtenek egyes emberek számára. A nemek közötti igazságosság célja továbbá a nők, a lányok és az LMBTQIA+ közösséghez tartozó személyek jogainak védelme és előmozdítása, hogy erőszaktól és diszkriminációtól mentesen, félelem nélkül élhessenek.

A közös megbeszélésen kérjen meg valakit a csoportból, hogy olvassa fel a meghatározást. Kérje meg a résztvevőket, hogy jelezzék kézfeltartással, ha egyetértenek a meghatározással. Ha van rá idő, további gondolkodásra ösztönözheti a résztvevőket a következő kérdések feltevésével:

- **Ha megszüntetnénk a nemi kategóriákat, nem tudnánk felismerni és nem lennénk képesek a férfiak és nők közötti hatalmi egyenlőtlenségekkel, valamint azok hatásaival foglalkozni?**
- **Kit érintenek leginkább ezek a hatalmi egyenlőtlenségek?**
- **Milyen marginalizált identitások (etnikai hovatartozás, vallás, képesség stb.) keresztezik vagy metszik egymást, és okoznak specifikus elnyomást specifikus kontextusokban?**

IDŐTARTAM: 5 PERC

5. LÉPÉS

A gyakorlat zárásaként a résztvevőkkel közösen gondolkodjanak el arról, hogy vajon a Szabadon önmagam lenni" kérdései rávilágítanak-e a nemek közötti igazságtalanságra.

Ha kevés az idő, kérje meg a résztvevőket, hogy ezt a kérdést gondolják végig otthon, és pár nap vagy hét múlva írásban és/vagy szóban válaszoljanak!

IDŐTARTAM: 10 PERC

MELLÉKLET

Gondolkodjatok a csoportban az egyénekkel szembeni bánásmód nemek szerinti különbségeiről az alábbi kontextusok valamelyikében:

> **Iskolában**

> **Munkahelyen**

> **Közterületeken**
(például utcákban, parkokban, üzletekben, buszmegállókban stb.)

> **Sportolás közben**

> **A művészetekben**

> **Önkéntes munka során**

> **Ifjúsági csoportokban való részvétel közben**

A lista tetszés szerint további helyzetekkel egészíthető ki.
Íme **néhány kérdés**, amelyek vezérelhetik a vitát és a megfigyelést:

- **Melyek ennek az igazságtalan bánásmódnak a fő okai?**
- **Milyen különböző nézőpontok merülhetnek fel ebben a helyzetben?**
- **Kit, kiket érint leginkább ez a probléma?**
- **Ki van a legjobb pozícióban ahhoz, hogy a helyzet megváltozzon?**
- **Mi teremtene lehetőséget a helyzet javítására?**
- **Mit gondoltok, milyen lesz ez a helyzet a jövőben?**

5. kiegészítő gyakorlat

AZ ÖKOFEMINIZMUS MEGISMERÉSE

CÉLOK

A gyakorlat célja, hogy segítse a fiatalokat:

- Kritikusan végiggondolni a nem, a természet és a társadalmi igazságosság kapcsolatát a valós életből származó példák összehasonlításával és ütköztetésével.
- Párbeszédet folytatni az éghajlat és a nemek közötti igazságosság kölcsönösen függő jellegéről.
- Megismerni napjaink éghajlati mozgalmait, és azok történetét.

ÖSSZEFOGLALÁS

Ez a gyakorlat felhívja a figyelmet az ökofeminizmusra és az éghajlati mozgalmakra, rávilágít az éghajlattal kapcsolatos attitűdökben meglévő kulturális különbségekre. Háttérinformációkat kínál, és internetes feladatot ad az éghajlati aktivizmus kutatására.

KORCSOPORT 16-26 évesek

IDŐTARTAM 45 perc

HELYIGÉNY

Csoportos beszélgetésre alkalmas tanterem vagy tér

SZÜKSÉGES ANYAGOK

A mellékletekből a következők nyomtatott példányaira lesz szüksége:

- 1. feladatlap: Ökofeminizmus
- 2. munkalap (a) és (b): Kérdőív az ökofeminizmusról – tények és hiedelmek

Egyéb szükséges anyagok:

- Tábla vagy flipchart
- Színes tollak vagy markerek

Választható anyagok:

- Elektronikus eszközök webes kereséshez
- További források az ökofeminizmusról

ÉRINTETT TÉMAKÖRÖK

- Klímatudatosság
- Ökofeminizmus
- Akciótervezés
- Az éghajlati mozgalmak
- Vita

KUVAS TERÜLETEK

Tudás és megismerés:

- Éghajlat, igazságosság és környezet
- Társadalmi igazságosság, méltányosság és nemek közötti igazságosság
- Identitás, sokszínűség és interszekcionalitás
- Globalizáció és kölcsönös függés

Értékek és attitűdök:

- Identitástudat, önbecsülés és a sokszínűség értékelése
- Elköteleződés a társadalmi igazságosság, a méltányosság és a közösség iránt
- Az emberek és az emberi jogok tisztelete
- Aktív részvétel a környezet védelmében és a fenntartható fejlődés előmozdításában

Készségek:

- Kritikai, önálló és kreatív gondolkodás
- Empátia és szolidaritás
- Önismeret és reflexió

ELŐKÉSZÜLET

Nyomtassa ki és ossza szét az 1. munkalapot! Állítsa körbe a résztvevőket, hogy jobban hallják és lássák egymást a nyílt kommunikáció érdekében. Az alábbiakban néhány kérdésre a válaszok felsorolásra kerültek, de ezeket ne kapják meg a résztvevők. Nincsenek „helyes" válaszok, mivel a legtöbb kérdés nyílt végű, de a lenti felsorolás további háttérinformációkat adhat a facilitátor számára. Jobban felkészülhet erre a tevékenységre, ha elolvassa a kiadvány 2. fejezetét, amely az ökofeminizmus és a Chipko mozgalom témájával foglalkozik.

***További háttérinformációk:**

Az ökofeminizmus két különböző eszmerendszert foglal magába (eszencialista és konstruktivista), amelyek nagyban különböznek egymástól. Fontos, hogy a résztvevők ne higgyék azt, hogy az ökofeminizmus azt jelenti, hogy „a nők megmentik a klímát", mivel ez patriarchális megközelítés, jóllehet ez a klasszikus ökofeminista nézet.

Az olyan prekoncepciókat, mint a „nők közelebb állnak a természethez", és azt, hogy a gondoskodás a természetük, szintén le kell bontani, mivel ezek tovább erősítik a patriarchális normákat. Ezért van szükség egy kiegyensúlyozott ökofeminista megközelítésre, amely kiemeli a nőknek az éghajlat védelmében betöltött szerepét, miközben azt vallja, hogy az ökofeminizmus szerint minden nemnek azonos szerepet és áldozatot kell vállalnia a klímavédelemben. Jó példa erre Greta Thunberg, egy tinédzserlány, aki elkötelezett a klímaaktivizmus iránt.

Az ökofeminizmus egyik fő jellemzője, hogy a patriarchátus (a nők kizsákmányolása) valamint az erőforrások kimerítése és az éghajlatváltozás (a természet kizsákmányolása) összefüggenek.

Fontos azonban, hogy minden nem azonosulni tudjon a klímavédő szereppel, továbbá, hogy a nemi arányok az aktivisták és a mozgalmak vezetői között kiegyensúlyozottabbak legyenek. A jelenlegi állás szerint több a női aktivista, miközben a vezető szerepeket többnyire férfiak töltik be. Minden nem hozzájárulhat az éghajlat és a nemek közötti igazságosság eléréséhez, valamint a patriarchális normák és értékek lebontásához.

1. LÉPÉS

A BRAINSTORMING ELŐTT:

Írja fel a következő kérdéseket a táblára vagy flipchartra, és röviden beszéljék meg őket:

- **Hallottad már az „ökofeminizmus" kifejezést? Mi jut eszedbe róla? Szerinted mire utal?**
- **Szerinted a nők közelebb állnak a természethez, mint a férfiak?**
- **Szerinted ugyanazok a válaszok működnek különböző kultúrákban?**
- **Kényelmetlenül érzed magad, ha használnod kell az „ökofeminizmus" kifejezést? Ha igen, szerinted miért?**

Ösztönözze a résztvevőket, hogy őszintén és megfontoltan válaszoljanak!

IDŐTARTAM: 5 PERC

2. LÉPÉS

OSSZA MEG AMRITA DEVI TÖRTÉNETÉT A RÉSZTVEVŐKKEL:

Olvassa fel Amrita Devi és a Chipko mozgalom történetét a résztvevőknek! Ezt követően csoportosan beszéljék meg Amrita Devi történetének jelentőségét és az ökofeminizmussal kapcsolatos relevanciáját.
A beszélgetés ösztönzésére használja az alábbi kérdéseket:

- **Mi motiválta Amrita Devit és a Chipko mozgalom női képviselőit cselekvésre?**
- **Hogyan kérdőjelezi meg történetük a nemekről és a természetről alkotott hagyományos fogalmainkat?**
- **Mit tanulhat napjaink környezetvédelmi aktivizmusa a Chipko mozgalomtól?**

IDŐTARTAM: 20 PERC

3. LÉPÉS

CSOPORTOS BESZÉLGETÉS A KORTÁRS PÉLDÁKRÓL:

Kérje meg a résztvevőket, hogy gondolkodjanak el a Chipko mozgalom és az általuk ismert éghajlati mozgalmak közötti lehetséges hasonlóságokon és különbségeken! Ha a résztvevők tudnak valamilyen közelmúltbeli mozgalomról, beszéljék meg azokat! Ha senki sem ismer ilyet, ismertesse az alábbi példákat:

1. példa: GRETA THUNBERG

>>> Greta Thunberg svéd klímaaktivista 15 évesen kezdett egyéni tiltakozásba 2018 augusztusában, amikor leült a svéd parlament elé egy „Iskolai sztrájk a klímáért" feliratú táblával.

>>> Akciója gyorsan terjedni kezdett a diákok körében szerte a világon. Rengetegen csatlakoztak hozzá, ami a globális Fridays for Future mozgalom létrehozásához vezetett.

>>> A Chipko mozgalomhoz hasonlóan, amelyet túlnyomórészt nők vezettek, a Fridays for Future is erős ifjúsági és női vezetéséről ismert.

>>> Mindkét mozgalom az alulról építkező aktivizmus erejét és az erőszakmentes tiltakozás fontosságát hangsúlyozza. Greta iskolai sztrájkjai a klímaválság sürgető jellegére hívták fel a figyelmet, hasonlóan ahhoz, ahogy a Chipko mozgalom kiemelte a helyi erdők védelmének szükségességét.

>>> A Fridays for Future fiatalok millióit mozgósította világszerte, hogy cselekvést követeljenek az éghajlatváltozással kapcsolatban, hasonlóan ahhoz, ahogy a Chipko mozgalom inspirálta a környezettudatosság és aktivizmus hullámát.

>>> Mostanra Greta világszerte ismert klíma- és politikai aktivista.

2. példa: BILL MCKIBBEN

>>> Bill McKibben környezetvédő, író és a '350.org', egy globális, alulról építkező éghajlati mozgalom alapítója.

>>> McKibben munkája rávilágít az éghajlatváltozás és a társadalmi igazságosság összefüggésére, hangsúlyozva, hogy a marginalizált közösségeket aránytalanul érinti a környezet pusztulása.

>>> Tevékenységével a férfiak részvételének fontosságát hangsúlyozza a környezetvédelmi aktivizmusban, megkérdőjelezi a hagyományos nemi szerepeket, és az ökofeminizmus befogadóbb megközelítését hirdeti.

>>> Támogatja a fosszilis tüzelőanyagoktól való függetlenedést, és arra ösztönzi az olyan intézményeket, mint az egyetemek, a nyugdíjalapok és az egyházak, hogy vonják ki befektetéseiket a fosszilis tüzelőanyagokkal foglalkozó cégekből.

>>> A 350.org-on keresztül világszerte már több ezer klímagyűlés és esemény megszervezésében vett részt, elősegítve a globális szolidaritás érzését és a klímaváltozás elleni kollektív fellépést.

>>> McKibben különféle aktivistákkal, köztük bennszülött vezetőkkel, gazdálkodókkal és fiatalokkal működik együtt, hogy elősegítse az éghajlati igazságosság holisztikus és inkluzív megközelítését.

Ha többet szeretne megtudni a 350.org küldetéséről, nézze meg ezt a videót.

Néhány híres könyve:
A természet vége, Az olaj és a méz, Küzdj most a globális felmelegedés ellen és *A hiányzó információk kora*

Kérje meg a résztvevőket a fenti példákban fellelhető hasonlóságok és különbségek megvitatására a következő kérdések feltevésével:

- **Szerinted Gretát a Chipko Mozgalom ihlette?**
- **Miben különbözik leginkább Greta kezdeményezése és a Chipko Mozgalom?**
- **Bill McKibben munkája hogyan kérdőjelezi meg a nem és a környezeti aktivizmus hagyományos fogalmait?**
- **Miben hasonlítanak az éghajlati mozgalmak?**
- **Hogyan ösztönözheti cselekvésre Bill McKibben és Greta Thunberg munkája a fiatalokat a saját környezetükben?**

Ezután kérdezze meg a résztvevők saját személyes véleményét a témában!
Kérdezze meg, változott-e és ha igen, hogyan változott a véleményük miután megismerték az ökofeminizmust.
Használhatja a következő kérdéseket:

- **Szerintetek van összefüggés a nemek és a környezeti kérdések között?**
- **Szeretnétek részt venni egy klímamozgalomban? Magyarázzátok meg az okait!**
- **Mi mást tehetnétek még azon kívül, hogy csatlakoztok egy mozgalomhoz?**
- **Egy személy identitásának mely vonatkozásai (például életkora, vallása, kulturális háttere, képességei, iskolai végzettsége, nemi identitása, szexuális irányultsága, családi állapota, lakókörnyezete vagy lakóhelye stb.) befolyásolják nemi szerepét?**
- **Egy személy identitásának mely vonatkozásai (például életkora, vallása, kulturális háttere, képességei, iskolai végzettsége, nemi identitása, szexuális irányultsága, családi állapota, lakókörnyezete vagy lakóhelye stb.) befolyásolják attitűdjét és kapcsolatát a természettel?**

ÖSSZEGZÉS:

- Foglalja össze a műhely legfontosabb tanulságait!

- Bátorítsa a résztvevőket, hogy folytassák az ökofeminizmus megismerését és támogatását! Megoszthat pl. olyan online tartalmakat, weblapokat, amelyek az éghajlattal és a nemekkel kapcsolatos híreket közölnek, mint például a globalcitizen.org és az unwomen.org, valamint hivatkozhat a **2. fejezet**ben ismertetett esettanulmányokra.

IDŐTARTAM: 20 PERC

FELADATLAP →

1. FELADATLAP: ÖKOFEMINIZMUS

AZ ÖKOFEMINIZMUS KIFEJEZÉS DEKONSTRUÁLÁSA

Az ökofeminizmus kifejezés először 1974-ben jelent meg Françoise D'Eaubounne 'Le Feminisme ou la Mort' (Feminizmus vagy halál) című könyvében, amely kapcsolatot teremtett a természet pusztítása, a túlnépesedés és a férfiuralom között. Az ökofeminizmus lényegében a nők elnyomását a környezet kizsákmányolásával összekapcsoló mozgalom, amely a patriarchális struktúrák megkérdőjelezésével a társadalmi és ökológiai igazságosság mellett érvel.

Az ökofeminizmus a kezdetektől fogva egyszerre volt aktivista és tudományos mozgalom, ezért az ökofeministák olyan további kulcsfontosságú kérdésekkel foglalkoztak, mint a mérgező hulladékok, az állatok jogai, az erdőirtás vagy a mezőgazdasági fejlesztések ügye. A 21. század elején az úgynevezett klasszikus ökofeminizmus háttérbe szorult. Az utóbbi években azonban újjáéledt olyan új megközelítéseknek köszönhetően, amelyek inkább befogadóak, mint kizárólagosak.

Ennek megfelelően Yayo Herrero (2016) két fő ökofeminista áramlat megkülönböztetését javasolja.
Az első a klasszikus vagy esszencialista ökofeminizmus, amely szerint a nők közelebb állnak a természethez, és törekednek megőrizni azt, mert képesek szülni, szoptatni és menstruálni. A második a konstruktivista ökofeminizmus, amely azt állítja, hogy a hagyományos nemi munkamegosztás, valamint a hatalom és a tulajdon elosztása a patriarchális társadalmakban bensőségesebbé teszi a nők és a természet kapcsolatát, ezért sajátos ökológiai tudatosságuk társadalmi konstrukció. Így sok kultúrában a nők azok, akik felelősek a természet védelméért, nem genetikai hajlam vagy elhatározás miatt, hanem azért, mert nekik kell gondoskodniuk az energia- és anyagellátásról, biztosítva a megélhetési feltételeket.

1. FELADATLAP: ÖKOFEMINIZMUS

AMRITA DEVI TÖRTÉNETE

Amrita Devi egy Bishnoi közösséghez tartozó nő volt az indiai Radzsasztánból, aki a 18. században élt. 1730-ban, Abhai Singh Marwar maharadzsájának uralkodása alatt egy csapat férfi érkezett a falujába azzal a szándékkal, hogy kivágják a fákat a Khejarli erdőben. A fákat egy új palota építésének alapanyagául akarták felhasználni. Amrita Devi és a falubeli asszonyok azonban tudták, hogy a fák létfontosságúak a túlélésük szempontjából. A Khejarli erdő nemcsak megélhetési forrás volt, hanem szent liget is, amely mélyen beépült kulturális és spirituális hitükbe.

Amrita Devi három lányával együtt bátran szembeszállt a fakitermelőkkel, és könyörgött nekik, hogy mentsék meg a fákat. Amikor kérésük süket fülekre talált, Amrita Devi és lányai a tiltakozás végső módjához folyamodtak. Megölelték a fákat, és kijelentették, hogy inkább az életüket áldozzák, mintsem hogy hagyják kivágni őket. A nők rendíthetetlen elszántságát látva a fakitermelők meghatódottak, és úgy döntöttek, megkímélik a fákat, megtagadva a parancs teljesítését.
Amrita Devi és lányainak önfeláldozó fellépése ellenállási hullámot váltott ki a Bishnoi közösségben és azon kívül is. Az esemény az alulról építkező környezetvédelmi aktivizmus szimbólumává vált, és inspirálta a Chipko mozgalmat, amely az 1970-es években jött létre. A „Chipko" kifejezés jelentése „ölelés" vagy „megtartás", ami az erőszakmentes tiltakozó taktikára utal, vagyis a fák átölelésére az elpusztításuk megakadályozása érdekében.

A Chipko mozgalom, amelyet túlnyomórészt a vidéki közösségekben élő nők vezettek, a kereskedelmi célú fakitermeléstől kívánta megvédeni az erdőket, valamint a fenntartható környezeti gyakorlatokat népszerűsítette. A nők központi szerepet játszottak a mozgalomban, mert a termőföldhöz kötődő bensőséges viszonyuk és családjaikon, közösségeiken belüli gondozási kötelezettségeik motiválták őket. A mozgalom megkérdőjelezte a patriarchális struktúrákat, és hangsúlyozta a nemek közötti egyenlőség, az ökológia és a társadalmi igazságosság összefüggéseit.
Amrita Devi bátor tette és az azt követő Chipko mozgalom rendkívüli emlékeztetőül szolgálnak arra, hogy a nők milyen létfontosságú szerepet játszottak és játszanak a környezetvédelemben. Aktivizmusuk túlmutat a puszta környezetvédelmen. Egy feminista szellemiséget testesít meg, amely az emberi jogok, a nemek közötti egyenlőség és az ökológiai fenntarthatóság összekapcsolódását hangsúlyozza.

2. MUNKALAP (A)

KÉRDŐÍV AZ ÖKOFEMINIZMUSRÓL – TÉNYEK ÉS HIEDELMEK

1. **Hallottad már az „ökofeminizmus” kifejezést? Szerinted mire utal?**
2. **Szerinted a nők közelebb állnak a természethez, mint a férfiak?**
3. **Szerinted ugyanazok a válaszok működnek különböző kultúrákban?**
4. **Mi motiválta Amrita Devit és a Chipko mozgalom nőit a cselekvésre?**
5. **Hogyan kérdőjelezi meg történetük a nemről és a természetről alkotott hagyományos fogalmakat?**
6. **Találtatok más példát ezekhez hasonló éghajlatvédelmi mozgalmakra? Vagy amelyeket ezek a mozgalmak inspiráltak?**
7. **Milyen tanulságokkal szolgál a Chipko mozgalom napjaink környezetvédelmi aktivizmusa számára?**

2. MUNKALAP (B) (FACILITÁTOROKNAK)

KÉRDŐÍV KÉRDÉSEKKEL ÉS VÁLASZPÉLDÁKKAL

1. Hallottad már az „ökofeminizmus” kifejezést? Szerinted mire utal?

LEHETSÉGES VÁLASZOK:

- Az ökofeminizmus definíciója a kiadvány szószedetében a következő: A nők elnyomását és a környezeti kizsákmányolást összekapcsoló mozgalom, amely a patriarchális struktúrák megkérdőjelezésével és fenntartható, méltányos életformák népszerűsítésével a társadalmi és ökológiai igazságosság mellett érvel.
- További háttérinformációkat lásd a gyakorlat leírásában.

2. Szerinted a nők közelebb állnak a természethez, mint a férfiak?

LEHETSÉGES VÁLASZOK:

- További háttérinformációkat lásd a gyakorlat leírásában.

3. Szerinted ugyanazok a válaszok működnek különböző kultúrákban?

LEHETSÉGES VÁLASZOK:

- További háttérinformációkat lásd a gyakorlat leírásában.

4. Mi motiválta Amrita Devit és a Chipko mozgalom nőit a cselekvésre?

LEHETSÉGES VÁLASZOK:

- Természeti erőforrásaik védelmének igénye motiválta őket, amelyekről úgy érezték, hogy túlélésük és megélhetésük szempontjából kulcsfontosságúak.
- Kulturális és spirituális hitük a fák szentségét hangsúlyozta.
- Meg akarták őrizni a környezetet a jövő nemzedékei számára, és meg akarták állítani a külső erők általi kizsákmányolást.

5. Hogyan kérdőjelezi meg történetük a nemről és a természetről alkotott hagyományos fogalmakat?

LEHETSÉGES VÁLASZOK:

- Azt mutatja, hogy a nők jelentős környezetvédelmi aktivisták lehetnek, megkérdőjelezve azt az elképzelést, hogy a férfiak a természet elsődleges védelmezői.
- Kiemeli, hogy a nők hagyományos szerepei jelentős környezetvédelmi lépések megtételére hatalmazzák fel őket.
- A történet azt szemlélteti, hogy a környezetvédelmi aktivizmust nem kizárólag a férfiak dominálják, és hogy a nők irányíthatják és inspirálhatják a mozgalmakat.
- Greta Thunberg, egy fiatal svéd klímaaktivista 2018 augusztusában egyéni tiltakozásba kezdett, amikor a svéd parlament elé ült egy „Skolstrejk för klimatet” (Iskolai sztrájk a klímáért) feliratú táblával. Akciója gyorsan terjedni kezdett a diákok körében szerte a világon. Rengetegen csatlakoztak hozzá, ami a globális *Fridays for Future* mozgalom létrehozásához vezetett.
- A Chipko mozgalomhoz hasonlóan, amelyet túlnyomórészt nők vezettek, a Fridays for Future is erős ifjúsági és női vezetéséről ismert.
- Mindkét mozgalom az alulról építkező aktivizmus erejét és az erőszakmentes tiltakozás fontosságát hangsúlyozza. Greta iskolai sztrájkjai a klímaválság sürgető jellegére hívták fel a figyelmet, hasonlóan ahhoz, ahogy a Chipko mozgalom kiemelte a helyi erdők védelmének szükségességét.
- A Fridays for Future fiatalok millióit mozgósította világszerte, hogy intézkedéseket követeljenek az éghajlatváltozással kapcsolatban, hasonlóan ahhoz, ahogy a Chipko mozgalom inspirálta a környezettudatosság és aktivizmus hullámát.

6. Találtatok más példát ezekhez hasonló éghajlatvédelmi mozgalmakra? Vagy amelyeket ezek a mozgalmak inspiráltak?

LEHETSÉGES VÁLASZOK:

• További háttérinformációkat lásd a 2. fejezetben található ökofeminista történetekben. Megfelelő indoklással egyéb válaszok is elfogadhatók.

7. Milyen tanulságokkal szolgál a Chipko mozgalom napjaink környezetvédelmi aktivizmusa számára?

LEHETSÉGES VÁLASZOK:

• Az alulról építkező mozgalmak erőteljesek és hatékonyak lehetnek a változás előidézésében.

• Az erőszakmentes tiltakozás és a közvetlen cselekvés hatékony stratégiák lehetnek a környezeti aktivizmusban.

• A nők és a marginalizált közösségek részvétele döntő jelentőségű a környezetvédelmi mozgalmak sikerében.

• A környezetvédelmi aktivizmus összefügg a társadalmi igazságossággal, ezért foglalkoznia kell olyan tágabb kérdésekkel, mint a méltányosság és a jog. Célja, hogy segítse a fiúkat és a férfiakat saját társadalmi szocializációs folyamataik tudatosításában, hogy képesek legyenek kritikusan gondolkodni arról, hogy ők maguk hogyan erősítik meg vagy adják tovább ezeket a káros hiedelmeket. Végül így lesznek képesek megkérdőjelezni ezeket a hiedelmeket más férfiakban.

Ecoality:
Ifjúság és önkormányzatok együttaz éghajlati és a nemek közötti igazságosságért

Önkormányzati partnerek

Regione Toscana

Bucharest City Hall

L_nz

LOURES

RÉGION NORMANDIE

Civil szervezeti partnerek

anthropolis

actionaid

agenda 21

aidglobal AGIR INCLUIR DESENVOLVER

ceo CENTER FOR CITIZENSHIP EDUCATION

FORUM ZA SLOBODU ODGOJA

international institute for human rights and peace

RKI

SÜDWIND

Társult önkormányzati partnerek

OULU

CITY OF THESSALONIKI

GRAD ZAGREB